

planinski vestnik

1959 **11**



planinski vestnik 11 1959

GLASILO PLANINSKE ZVEZE SLOVENIJE | LETNIK XV | NOVEMBER

VSEBINA:

OB 40-LETNICI PD MARIBOR Ing. Friderik Degen	431
PARTIZANSKO POHORJE France Filipič	432
KRATKA ZGODOVINA PD MARIBOR Ljudez Strašnik	437
ALPINISTIČNI ODSEK Mr. Dušan Vodeb	495
DELO ALPINISTIČNEGA ODSEKA PO OSVOBODITVI Dr. Vilko Brumec	499
ZAPISKI S TRANSVERZALE Ivan Sumljak	500
DENT DU GEANT Marica Kostanjšek	503
Z BRD CVETOČIH V POHORJE ZELENO Ludvik Zorzut	505
ŽENE IN ALPINIZEM Ljudez Kraigher	506
POČITEK NA GORSKEM PAŠNIKU Janko Glazer	506
VIDEL SEM EVEREST Ing. Jože Jelenc	507
SPOMIN NA PLANINCA RAVNA- TELJA JAKA ZUPANČICA Dr. Fr. Mišič	510
OD CRNE DO LOGARSKE	511
DRUŠTVENE NOVICE	514
PSJ, PZS, GRS	514
IZ OBCNIH ZBOROV	518
IZ PLANINSKE LITERATURE	522
RAZGLED PO SVETU	525
NASLOVNA STRAN: »Ne damo se« — Foto Jože Kovačič	

»Planinski Vestnik« je glasilo Planinske zveze Slovenije / Izdaja ga imenovana Zveza — urejuje pa uredniški odbor / Revija izhaja dvanaajstkrat na leto — po potrebi v snopičih po dve številki skupaj / Članke pošiljajte na naslov: Tine Orel, Celje, I. gimnazija / Uprava: Planinska zveza Slovenije, Ljubljana, Liko- zarjeva ulica 3, poštni predal 214, telefon št. 32-553 / Tu se urejajo: reklamacije (ki se upoštevajo dva meseca po izidu številke), naročnina, honorarji, oglasi, razvid naslovov / Tiska in klišeje izdeluje Tiskarna »Jože Moškrič« v Ljubljani / Letna naročnina znaša din 600.—, ki jo morete plačati tudi v štirih obrokih po din 150.— (naročnina za inozemstvo din 800.—) / Tekoči račun revije pri Komu- nalni banki 600-701-3-121 / Spremembo naslova javljajte na Upravo Planinskega Vestnika, pri čemer navedite poleg prejš- njega vedno tudi novi naslov, p. mož- nosti s tiskanimi črkami.

Odpovedi med letom ne sprejemamo. Upoštevamo pa pismene odpovedi, ki jih naročniki izroče Upravi do 1. decembra za prihodnje leto

ELEKTRO TOLMIN

Podjetje za prenos
in razdeljevanje
električne
energije
priporoča odjemalcem
svoje usluge

T O L M I N

N A R O Č A J T E



planinski
vestnik!

Ob 40-letnici planinskega društva Maribor

Ing. FRIDERIK DEGEN

Planinsko društvo Maribor je v juniju mesecu na primeren način proslavilo 40-letnico svojega obstoja. Zakaj je društvo poudarilo ravno 40-letnico? Dogodki od leta 1919 so se razvijali tako, da društvo do sedaj ni slavilo nobenega jubileja. Nekateri ustanovitelji društva še žive, vsi dosedanjí predsedniki še zahajajo v gore, živ zgodovinski material je še na razpolago — in to so bili glavni vzroki, da se je društvena uprava odločila proslaviti ta društveni jubilej. Dolžnost me veže, da napišem to uvodno besedo. Bilo bi mi prijetneje, če bi to storil planinski kritik ali zgodovinar, saj bi bil objektivnejši od mene.

Pretirana najbrž ne bo trditev, da je zgodovina PDM delček zgodovine našega Maribora in delček zgodovine nacionalnih borb štajerskih Slovencev. Mariborska podružnica SPD je imela že ob svoji ustanovitvi nacionalno borbeni značaj. Borba proti nemštvu je bila del programa podružnice v prejšnji Jugoslaviji. Društvo je bilo sicer formalno ustanovljeno junija 1919. leta, vendar pa segajo začetki planinske razgibanosti med mariborskimi prebivalci že v razdobje pred prvo svetovno vojno. Za časa balkanske vojne so že mislili na to, da se društvo ustanovi. Strelí v Sarajevu so preprečili ustanovitev društva leta 1914. Najbolj vneti planinci so bili med akademsko mladino, ki se je šolala v Gradcu in na Dunaju.

V prvem razdobju se je društvo administrativno uredilo in učvrstilo in zbralo kar dostojno število članov. Število članstva je naraščalo in zajelo najširše sloje, predvsem uradništvo, obrtniške kroge, dijaštvo in vajensko mladino. V društvu je prevladovala svobodomiselná smer. V drugem razdobju prične društvo z gradnjo domov, tako na Pohorju kakor na Kozjaku. Tako so bili uresničeni pogoji za bolj množično planinstvo. Ob desetletnici šteje podružnica že nad 1000 članov, kar je bilo za tedanje razmere in število prebivalcev Maribora izredno veliko. Poudariti je treba, da je bilo leta 1937 40% članstva mladine. V tem letu je bil ustanovljen tudi alpinistični odsek, kateremu so stopili na čelo vodilni mariborski skojevci. V tej dobi tja do početka druge svetovne vojne je dosegel AO največje uspehe. Imel je odlične plezalce. Vojna vihra je razgnala planince na vse strani, le malo jih je ostalo v Mariboru. Mariborske planince si našel nato pri partizanih, v taboriščih, v izgnanstvu, kot aktiviste na terenu in podobno. Naši domovi niso smeli služiti okupatorju za oporišča. Zato so morali biti požgani. Po osvoboditvi je bilo delovanje društva vsestransko razgibano in društvo je doseglo lepe uspehe, zlasti na gospodarskem področju, ob izdatni finančni podpori ljudske oblasti. Prvi poveljni sestanek — 14. avgusta 1945 — je dal smernice, katere se še danes izvajajo. Čeprav smo bili brez domov in brez sredstev, je bilo vendarle v vodstvu in pa članstvu dovolj borbenosti in pravilne planinske orientacije. Množičnost je postala konkreten pojem — in število članstva je vidno naraščalo. Danes šteje društvo nekaj nad 3200 aktivnih članov, ki vsi hodijo v gore. Dobro tretjino članstva tvorijo mladinci in pionirji in to nam daje upanje, da bo lahko kmalu prevzel vodstvo društva mladi kader v svoje roke. Skrbeti bo treba še za boljšo idejno vzgojo članstva, posebno pa za članstvo naših delovnih kolektivov, v naših tovarnah, da bo planinstvo v resnici služilo delovnim množicam.

Partizansko Pohorje

FRANCE FILIPIC

(Odlomki)

Tisti dan, ko so 1941. leta prve nemške čete korakale v Maribor, se je nad pobočjem Pohorja zakadilo, nad mestom je zasikala granata in udarila na dvorišče Mariborske tiskarne. Bilo je kakor simbol: poslednje dejanje umikajoče se armade, poslednji krik sveta, ki se je zrušil sam vase. Bila pa je tudi napoved iz temnih pohorskih gozdov: naznanjala se je uporna bodočnost. Zakaj v štirih letih po tistem je bilo Pohorje steza partizanov.

Prvi partizani, ki so 1941. leta stopili na Pohorje, so bili zvečine že njegovi stari znanci. Kolikokrat so že hodili preko njegovih strmin, se ustavljali v mraku zamolklih lesov in prijaznih zatišij. Ko je bila v letih pred drugo vojno napredna, revolucionarna misel preganjana v tesneh med hišami v mestih in naseljih, ko se je morala zatekati v stanovanja, pa je še tam bilo nevarno, ni bilo pravzaprav nič čudnega, da si je kdaj pa kdaj poiskala pot iz mesta, da je povedla človeka v naravo in samoto, kjer je lahko spregovoril sproščeno, med znanci in tovariši, ki so bili preizkušeni in prekaljeni v borbi. Kako lepo je zazvenela revolucionarna pesem na pohorskih poteh, na poti preko bentavske ravnice, pri Habakuku, pri razglednem stolpu.

Da, Pohorje, prastara trdnjava slovenstva in svobodoljubja. Tvoja beseda se je ubrala v holcarske pesmi, ki jim je dal besedo in obliko Jurij Vodovnik, tvoj krik se je sproščal v ukanju pastirjev, ki so si klicali odmev na frate in košenice iz gostih lesov.

V tistih letih pred drugo svetovno vojno, ki je bila za nas osvobodilna, pa se je oglasila na Pohorju doslej mu neznana pesem. Revolucionarno delavstvo iz Maribora je prišlo sem proslavljat francosko in oktobrsko revolucijo, bil pa je tudi prvomajski spreved, ki se je napolnil v strmine, oglasili sta se marseljeza in internacionala, mlada grla pa so zapela: »Kosec koso brusi, a žanjica žanje«. Prenekateri pohorski drvar je obstal pred svojo kočjo: ali ta revolucionarna pesem, ki poje o trpljenju, pravicah in borbi delovnega človeka, ni tudi njegova pesem, kakor je leta pozneje bila njegova partizanska pesem.

Korakal je spreved ljudi skozi gozdove, ustavil se je na položnem, izkrčenem bregu, zvrstile so se točke proslave, slovesnost se je prelila v sproščen razgovor. Preteklost jih je ohranila na slikah; toda kje so danes?! Hermanko in Zidanšek, Šlander in Ilich, Čepič in Varga, Prevolnik in Klavora, Fluks in Besednjak, Čufar in Tomazinijeva, Polančiči, Čizmeki, Greifi, Fajdige. Večinoma mrtvi, drugi razkropljeni po svetu. Sto in sto jih je, mnogi med njimi so v osvobodilni borbi zapečatili svojo vero v človeštvo in pripravljenost za borbo s krvjo in smrtjo. In hkrati z njimi so šli skozi isto borbo in v enako smrt mnogi Pohorci: Pungartniki, Grubelniki, Vobovniki, Vresniki, Tretjaki...

Zakaj kdaj že je revolucija zajela tudi Pohorce. Prišla je do izraza v dejanju jospidolskih kamnarjev, težakov in garačev, ki so se prvič leta 1933, drugič 1938 uprli v stavki. V knjižnici njihove strokovne organizacije v Ribnici na Pohorju si našel (med drugim) tudi Marxov Kapital, zapiski s sej stavkovnega odbora pa so danes dokument in pričevanje o borbi.

Revolucionarna misel pa se je prebujala tudi v prsih ostalega pohorskega proletariata. Preklinjali so svoje garanje in svoje gospodarje slabo plačani drvarji in vozniki, hlapci gospode, ki si je razdelila večji del

pohorskih bogastev. Četvero, petero družin je gospodarilo nad lesovi: Attemsi, Glančniki, Zabei, Pergerji.

Tam na planjavi v osrčju Pohorja so trije največji gospodarji zabili tri žeblje v staro drevo, kjer so se stikala njihova posestva. Kraja na Osankarici se je prijelo ime »Pri treh žebljih«. S tremi žebljji je bila tam pribita stoletna lastninska pravica.

Tam čisto blizu je 8. januarja 1943 padel legendarni Pohorski bataljon, v drevesa naokoli pa so se zasekale svinčenke, ki so oznanile borbo novega rodu, ki je v spopadu s preteklostjo tam pordečil sneg in zemljo s svojo krvjo in udaril na listino Pohorja krvavordeč pečat lastništva delovnega človeka.

Za svobodo moraš znati umirati, če hočeš za svobodo živeti! Pohorski bataljon je mrtev, osvobodilno gibanje pa se razplamteva. Pride pomlad in že je na Pohorju nova enota — II. pohorski bataljon. Iz mariborskega središča romajo mobilizacijski pozivi v Gradec, na Dunaj, v Bruck, v Krems in Amstetten, v Leoben, povsod tam so raztreseni slovenski mladeniči po raznih službah. Do Lipnice prihajajo transporti bivših jugoslovanskih vojnih ujetnikov, begunci iz delovnih taborišč, ne samo Jugoslovani, tudi Rusi, leto dni kasneje celo Francozi in Angleži. Kam drži njihova pot? Preko Maribora ali tudi mimo Maribora na Pohorje. Hiša Ertlovih v Radvanju je prehodna točka, kamor prihajajo kurirji II. pohorskega bataljona, s kamioni se novinci pripeljejo tudi do Frama. 1. maja 1943 je našel znani pohorski partizan Franc Žigart-Vitez na Pohorju pri Črnem vrhu 15 partizanov in še od teh je večina prišla iz Koroškega odreda po napadu na Mežico. 12. maja jih je bilo že 42, nato kmalu preko 100, nato toliko, da jih je bilo treba odposlati s Pohorja. Večina tovarišev iz Srbije in Hrvaškega je odšla s Pohorja na Hrvaško. Partizani Harkov, Franta, Boris, Iztok, Joco so slavna partizanska imena iz tistih dni. Vincenc Janko-Harkov je bivši član I. pohorskega bataljona, star partizan je tudi Vinter Boris, prav tako Franc Komel-Franta, Čepičev Maks-Iztok in Ivan Zagernik-Joco pa sta prišla v tem letu v partizane. Vrstijo se borbe okrog Ribnice na Pohorju, nad Oplotnico, v Tinjah, Skomarjih itd. 8. avgusta je odšlo jedro bataljona s Pohorja na Menino planino, kjer je bila ustanovitev Šlandrove brigade (6. SNOUB Slavka Šlandra). II. pohorski bataljon je bil ustanovljen 3. maja, 8. avgusta pa je odšlo v Šlandrovo brigado 90 partizanov, ostanek, ki je bil na Pohorju, pa je do 30. septembra narastel na 180 mož! Del teh je sicer odšel na Hrvaško, v začetku oktobra 1943 pa je bilo še vedno na Pohorju v enoti 74 mož.

25. oktobra 1943 je bil ustanovljen pri Črnih mlakah Pohorski odred. Tovariši, ki so avgusta odšli s Pohorja v Šlandrovo brigado, so se sedaj vrnili z bogato oborožitvijo in novimi izkušnjami. Z njimi je prišel bataljon partizanov iz Šlandrove brigade. Komandant odreda je postal Vincenc Janko-Harkov, a komisar Komel Franc-Franta.

Pohorski odred je takoj pokrenil vrsto uspešnih akcij, tako je 27. oktobra napadel in delno uničil železniške postaje Dolič, Turiška vas, Dovže, Trbonje in Otiški vrh in uničil 6 lokomotiv, 8. novembra je napadel Zreče, 16. decembra je zažgal graščino v Josipdolu. Svojo največjo borbo pa je bil v dneh od 6. do 9. decembra na ozemlju med Ribniškim sedlom in Mislinjskim sedlom, na Ostrivcu in obronkih med Malo in Veliko Kopo. Nemci so pripravili obsežno obkoljevalno akcijo, celotnemu podvigu pa so dali ime »Schneegestöber«: Akcijo je vodil »Landeschützen Bataillon 611«, ki je imel svoj sedež v Celju in je načrt datiran s 4. XII. 1943. Po tem načrtu naj bi na Veliki Kopi uničili 6. decembra skupino 200 parti-

zanov, ostanek potisnili proti zapadu, 7. in 8. decembra pa prečesali celotno obkoljeno področje.

Njihova akcija pa se je zasukala nekoliko drugače, kajti partizanske enote so prav z obronkov med Veliko in Malo Kopo pognale jedro nemških edinic v beg, da se je s tem zrušila vsa njihova ofenziva in se je ta borba spremenila v pomembno partizansko zmago. Pravzaprav je bila to prva velika partizanska zmaga na Pohorju, saj so se obkoljevanja udeležile skoraj vse važnejše oborožene sile, kar jih je okupator imel na Štajerskem od 19. bataljona SS policije, SS policija 14, Landeschützen Bataillon 611 in seveda vermanšaft.

To 1943. leto pa je bilo usodno zopet za vrsto pohorskih koč. II. pohorski bataljon je zažgal kočo pri Treh kraljih, Pohorski odred pa še 11. XI. 1943 Ruško kočo, Planinko in Čandrovo kočo. V začetku 1944. leta pa je zagorela še kočna na Kremžarjevem vrhu.

Začetek leta 1944 je bil na Pohorju v znamenju ustanovitve 11. SNOUB Miloša Zidanška, ki jo imenujemo tudi Pohorska brigada. Leto dni po padcu Pohorskega bataljona je na Pohorju partizanska brigada. Hudo razdobje je bilo dotlej, koliko partizanov je popadalo v borbah, kolikšne težave so povzročali partizanstvu gestapovski vrinjenci, kljub temu pa je bila nezadržna rast partizanskih enot, kalile so se in prekalile v neprestanih borbah, bile so nositeljice plamenice upora.

V 1943. letu se je tudi utrdila na Pohorju politična organizacija, obstajal je Okrožni odbor OF Pohorje, katerega agilni sekretar je bil v 1943. letu bivši član Pohorskega bataljona Ulrih Tone-Kristl. Preberimo si odlomek iz dokumenta Odrednega partijskega biroja Pohorskega odreda z dne 22. XII. 1943:

»Teren Ribnica, Janžev vrh, Sv. Anton, Sv. Primož je odličen, takšen, da ga redko kje najdeš. Mi prej na ta teren nismo zahajali, po ustanovitvi odreda so zahajale naše edinice na ta teren, ter smo presenečeni z držanjem prebivalcev napram nam... Celi kraj ne samo, da je nacionalno zaveden, temveč pri mnogih ljudeh obstaja delavsko-razredna zavest, ker je v tem kraju mnogo kamnolomov, v katerih je zaposleno veliko število delavcev. Vsi partizani s tega terena so dobri in disciplinirani borci...«

Poročilo je podpisal narodni heroj Aleksander Vojinovič-Vojin.

XI. SNOUB Miloša Zidanška je bila ustanovljena 7. januarja 1944 pri Primožu na Pohorju, in sicer iz Pohorskega odreda in 80 borcev Koroškega bataljona. Njen prvi komandant je bil Boris Čizmek-Bor, a komisar Franc Komel-Franta, medtem ko je bil postavljen kot načelnik brigade Janko Vincenc-Harkov. Torej trije borci, ki jim je Pohorje bilo že davno partizanski dom. Ob ustanovitvi je imela brigada 27 puškomitraljezov, 1 težki mitraljez, 3 minometalce, 18 brzostrelk, 3 nemške mitraljeze model 34 itd. To je bila za tiste čase že imenitna oborožitev. Že v naslednjih dneh se je brigada zapletla v težke borbe, zlasti je Nemce razdražila uspešna akcija brigade 16. jan. 1944 pri Janževem vrhu na vlak št. 621, ki so ga ustavili in preiskali, priredili potnikom civilistom pravcato politično uro, nekaj essovcev likvidirali, ostale nemške vojake pa slekli, da so se v samih spodnjicah zjutraj pripeljali v Maribor. Poleg vojaškega je bil dosežen velik moralni uspeh. Skozi ves januar in februar so si sledile težke borbe po vsem Pohorju, zlasti na področju Ribnice na Pohorju, pri Vaukanu nad Mislinjami, kjer je padel tudi komisar 2. bataljona Jesen itd. Enako je bilo v februarju.

To je bilo razdobje, ko se je prebila na Štajersko slovita XIV. divizija. 16. februarja 1944 je bila brigada na zahodnem grebenu Paškega Kozjaka. 17. februarja se je skušala prebiti proti Pohorju. Pohorje je bil cilj izmučene brigade, ki je prestala nadčloveško trpljenje na pohodu v strašnem mrazu, snegu in neprestanih borbah. Znano je, kar je sledilo. Del divizije se je 20. febr. prebil pri postaji Paka južno od Hude luknje proti zahodu do naselja Plešivec, za ostale borce XIV. divizije pa so se začeli strahotni boji na Graški gori, ki so trajali v noč 21. februarja in zdesetkali divizijo. Poleg Tomšičevcev, ki jim je bil takrat komandant Efenka-Ivan Kovačič, so se prebili na Pohorje še Modrasov in Mikličev bataljon Šercerjeve brigade ter Dušanov bataljon Bračičeve brigade. To je bilo nekaj manj kot 200 ljudi. Prvi dan so se ustavili pri kmetih severno od Kuzmana, toda že tu so se zopet zapletli v borbo. Naslednji dan so dosegli koto 1242, naslednje jutro na zboru je bilo Tomšičevcev 42, Šercerjevcev 90, Bračičevcev pa okrog 30. Pot je držala preko planine Rute v Mislinjsko grapo, potem kvišku k Ramšaku, Cavniku, Kušarju in Brešarju. Naslednji dan jih je privedla pot k partizanski domačiji Turičnik pod Veliko Kopo. Borci so bili utrujeni od naporov — in vendar so šli še isto noč v akcijo. Napad na Šmartno pri Slovenjem Gradcu!

2. marca 1944 je vzpostavljena zveza z Zidanškovo brigado. Borci XIV. divizije tedaj začasno sicer zopet odidejo s Pohorja, da se zopet združijo s svojo glavnino, sledovi divizije vodijo na Graško goro, toda v pomladi se vrne okrepljena na Pohorje.

Začenja se poslednje poglavje partizanstva na Pohorju. Pohorska brigada bije 4. aprila borbo pri kmetu Jesenku, 8. aprila se odvije nad Oplotnico v Kotu celodnevna borba, ki ji prisostvuje tudi komandant 4. operativne cone Mile Kilibarda. V tem letu namreč ni več 2. grupe odredov, sedaj spada Štajerska pod 4. operativno cono, ki obsega v drugi polovici 1944. leta blizu 9000 partizanov.

Maj, junij in julij 1944 potekajo na Pohorju v znamenju neprestanih borb. XIV. divizija pride v celoti na Pohorje, njene brigade skupaj s Pohorsko brigado napadajo, bijejo Nemce in ustvarjajo pogoje za osvobodeno ozemlje. Pohorsko politično okrožje vodi v tistem času sposobni in požrtvovalni aktivist Tone Rader-Jasko, Pohorje je razdeljeno na okraje, kjer povsod delujejo sposobni politični aktivisti.

Višek dosežejo borbe na Pohorju 22. in 23. avgusta, ko Tomšičeva in Bračičeva brigada osvobodita Ribnico in Lovrenc na Pohorju. Zlasti v Lovrencu se razvije središče osvobojenega ozemlja z lastno upravo, gospodarsko dejavnostjo in seveda politično in vojaško organizacijo.

Okupator se je sedaj ugnezdil v dveh pohorskih kočah na vzhodnem Pohorju, in sicer v Mariborski koči in Sokolskem domu, toda 2. septembra so enote XIV. divizije zavzele tudi ti dve postojanki in ognjeni zublji so se vzdignili tudi nad tema dvema domovoma.

Okupator je bil razjarjen. Ker ni mogel partizanom do živega, se je pričel znašati v še hujši meri kot do sedaj nad njegovimi sodelavci. Planica nad Framom se je v tem času razvila v eno izmed pohorskih središč osvobodilnega gibanja. 24. septembra 1944 so zagorele njene domačije. Požig Planice je bil eden najstrašnejših okupatorjevih zločinov na Štajerskem.

Oktobra so Pohorje preplavili Ukrajinci-Vlasovci, pobijali, požigali, v začetku novembra 1944 se morajo partizani umakniti iz Lovrenca in Ribnice, silovite borbe trajajo na Pohorju vso jesen in vso zimo.

Toda Pohorje je neuklonljivo. V 1944. letu spomladi se ob njegovem vznožju v okolici Rač in Frama rodi nova partizanska enota — Lackova četa. Kmalu se preosnuje v bataljon, ki se pomakne na Planico, pozneje pa se kot Pohorski odred, ki je ustanovljen 1944 na Rogli, razvije v tako veliko enoto, da šteje 20. septembra 1944 747 moških in 69 žensk. Na ta dan se preimenuje v Lackov odred, ima tri bataljone, specialno četo, ki potem odide v Prekmurje, vod za vezo, obveščevalni vod in komoro. V tem sestavu odide na Kozjak, minerci, ki so doslej pripadali odredu in so rušili progo — zvečine Maribor—Pragersko, pa ostanejo na Pohorju kot posebna četa, ki se kasneje razvije v bataljon.

V istem času se na Pohorju razvije tudi obveščevalna služba pri Odredu, ki ima svoj sedež sprva v Framu, potem pa si organizira še vrsto središč, razpreda pa svoje mreže vse do Dunaja in Blatnega jezera.

Vzporedno s to rastjo pa se razvije tudi »partizanska pošta«. Vsa Štajerska je v 1944. letu preprejena s TV stanicami (točke veze). Na Pohorju deluje nad Framom 13 S/II, nad Rušami pri Bajgotu 12 S/II, nad Lovrencem 11 S/II, blizu Ribnice 9 S/II, nad Dovžami 31 S/I, nad Oplotnico 10 S/II. Te stanice imajo seveda zveze naprej proti severu na Kozjak in v Slovenske gorice, na Dravsko polje, na Koroško in na drugi strani v Savinjsko dolino, a na vzhod proti Ptujski gori in Boču.

Z razplamtevanjem borb pa je dnevno naraščalo število ranjencev. Kam z njimi? Brigade jih niso mogle stalno nositi s seboj in tako se je pokazala potreba po partizanskih bolnicah. V kratkem razdobju zraste v 1944. letu na Pohorju kar 15 partizanskih bolnic, ki jih vodita požrtvovalna partizanska zdravnik dr. Zmago in dr. Pavček.

Zmagove in Pavčkove bolnice! Kolikim ranjencem so rešile življenje, jim vrnile zdravja. Bolnica Jesen je bila nad Šmartnom, v smeri proti Ribnici od Črnega jezera do Ribnice so se vrstile bolnica Zima, Zaklon, Košuta, Centralna apoteka sektorja P 2 Granit, Centralni ekonomat Košute s sprejemno bolnico, nad Vitanjskim sedlom bolnici Tihi dol, blizu Zg. Doliča bolnica Pomlad, nad Malo Kopo bolnica Svoboda, blizu Velike Kope bolnica Krn, tam blizu bolnice Kozjak, Primož, Trška gora, Dovže — nova postojanka in povsem zapadno na Pohorju bolnica pod Golavobuko.

O Pohorje, ki si bilo dom partizanov. Pohorje, 1941. leta si sprejelo nekaj partizanov v svoje okrilje, 1945. leta si jih vrnilo tisoče svobodni domovini. Enote XIV. divizije so se kakor mogočen slap razlile proti Koroški, vkorakale v Celovec in Beljak!

Pohorje, koliko partizanov pa si obdržalo za vedno v svojih grobovih? Tam spijo med lesovi, ki so bili njihov dom, dosanjali so svoj sen o svobodi. Mnogi grobovi, ki zanje ne ve nihče več.

Ti pa šumiš svojo pesem gozdov v svobodi in nas pozdravljaš, ki prihajamo k tebi na obisk. Gozdovi, ki ni več tujec njihov lastnik, naj šumijo, naj bodo zavetje domačijam, ki nove rastejo sredi njih. Spet so zrasli planinski domovi, požgani med vojno, in pridružilo se jim je mnogo novih.

In ti, človek s Pohorja, revolucionar in borec, tebi zahvala ta dan in to uro. In tebi spomin za vse žrtve, za vso ljubezen, s katero si sprejemal borce za svobodo!

(Planine ob meji 1959)

Začetki organiziranega planinstva v severovzhodni Sloveniji segajo tja do prelomnice stoletja in še pred njo, ko so se mariborski in ruški narodnjaki dogovarjali o ustanovitvi Podravske podružnice SPD kot protiteži nemškim planinskim društvom, ki so takrat delovala v Mariboru. To zamisel so uresničili 8. aprila 1901. Podravska podružnica je imela svoj sedež v Rušah, njeno delovanje pa se ni omejevalo zgolj na planinsko aktivnost; potekala je — kakor družabno življenje v tistem času nasploh — v znamenju obrambe slovenstva pred velikonemškim pritiskom. Podružnica je zajela v svoj krog planince z vsega štajerskega Podravja, Pohorja, Kazjaka, Slovenskih goric, Ptujkega polja; Mariborčani so imeli v njenem odboru stalno po dva odbornika. Priljubljeno zbirališče mariborskih planincev je bila Ruška koča, otvorjena l. 1907.

S prvo svetovno vojno je delovanje podružnic zastalo; toliko večji razmah pa je bilo pričakovati po končani vojni in ureditvi razmer. Podravska podružnica je kmalu pričela čutiti preobsežnost svojega področja, hkrati pa so mariborski planinci spoznali potrebo po lastnem društvu — zlasti po prilivu mlade, delavoljne slovenske inteligence. Po predlogu dr. Milana Goriška na prvem povojnem podružničnem občnem zboru 25. maja 1919 je bil — niti štirinajst dni zatem — na sestanku v Narodnem domu sestavljen naslednji odbor: dr. Ljudevit Brence, predsednik, Ferdo Leskovar, tajnik, Pavla Budinek, blagajnik, ter odborniki: R. Premerstein, L. Brolih, dr. Lj. Valjavec in Fr. Žebot, za pregledovanje računov pa F. Pišek in I. Roglič. To je bilo dne 6. junija 1919. Ob rojstvu je imela Mariborska podružnica SPD 22 članov, v blagajni pa 110 dinarjev.

Z vneto so se lotili dela: markiranja poti, postavljanja slovenskih smernih tabel ter zbiranja novih članov.

Še isti mesec po ustanovitvi je prešlo v last podružnice sekvestrirano premoženje mariborske sekcije DÖAV (Deutscher und Österreichischer Alpenverein), kmalu zatem pa tudi železni, 20 m visoki razgledni stolp na Ciglenicah nad Bolfenkom, prav tako last te sekcije.

V delu naslednjih let se že odraža urejenost in uspehi. Število članstva kmalu preseže 400 in se bliža številu 500. Leta 1920 je priredilo društvo uspel planinski ples v Kazinski dvorani; z njim je svobodneje zadihala tudi blagajna. Odslej prireja društvo planinski ples vsako leto, vselej z lepim finančnim uspehom, dobiček pa uporablja za razne planinske investicije.

Podružnica organizira v tej dobi skupinske izlete na Pohorje, Kozjak, Uršljo goro in Kum ter velik propagandni izlet na Obir avgusta 1920; udeležilo se ga je nad 80 mariborskih in okoliških planincev. V naslednjem letu je vzela podružnica v najem kočo grofa Zabea na Klopnem vrhu. To je prva planinska postojanka, ki jo je odslej podružnica vzdrževala.

Od razpuščenega društva »Deutscher Bergverein Marburger Hütte« je društvo to leto kupilo tudi Mariborsko kočo z depandanso in arondiranim posestvom okrog nje ter vložilo v naslednjih letih mnogo sredstev v njeno ureditev. Vendar je imelo društvo še veliko neprijetnosti zaradi te koče, saj so jo Nemci vztrajno zahtevali zopet zase, delno tudi po poti političnega mešetarjenja radikalov z Nemci.

Prav v tem času se je prvič porodila tudi misel o zgraditvi koče na zahodnem Pohorju pri Ribniškem jezeru.

Otvoritev Mariborske koče je bila 14. maja 1922 in se je sprevrgla v pravo ljudsko slavo.

V sklopu društva delujeta že dva odseka. Markacijski (od leta 1920) je že v prvih letih svojega delovanja opravil ogromno delo; v njem sta zlasti aktivno delovala I. Kravos in F. Majer. — Fotoamaterski odsek (od l. 1921) skrbi — mimo fotografiranja — tudi za propagando planinstva, prirejanje planinskih predavanj itd. Načelnik odseka je agilni B. Rotter, ki priobčuje v Planinskem vestniku slike s Pohorja in tudi mnogo piše o njem. Spomnimo se njegovega članka »Planinstvo na Pohorju«. Ta je po Koprivnikovi monografiji o Pohorju (prav tako PV) že drugo delo, ki izčrpno seznanja bralce z lepotami in znamenitostmi Pohorja.

Jeseni 1920 je društvo izdalo Planinski koledarček za leto 1921 s praktično vsebino za planince. Koledarček je izhajal nekaj let, leta 1924 pa zaradi nerednega plačevanja naročnikov preneha izhajati.

Leta 1923 je izšel Badjurov »Vodnik po Pohorju«, opremljen s številnimi skicami in izohiptičnim zemljevidom.

V vodstvu podružnice je prišlo do spremembe. Načelnik dr. Ljudevit Brence se je poslovil od mariborskih planincev zaradi odhoda na novo službeno mesto v Ljubljano. Jeseni leta 1922 je bil sklican izredni občni zbor ter za načelnika izvoljen dr. Davorin Senjor.

Za naslednja leta je značilna naraščajoča društvena aktivnost na vseh področjih. Planinstvo je iz leta v leto pridobivalo na množičnosti, povečalo se je tudi število odsekov v društvu samem. Na gimnaziji je deloval dijaški turistični klub »Skuta«. Njegovim članom je B. Rotter predaval o Savinjskih Alpah, Karavankah in Julijskih Alpah; predavanje (s skioptičnimi slikami) je mlade poslušalce navdušilo tako, da so ponudili svojo pomoč planinski podružnici ter mnogo pomagali zlasti pri markiranju poti. Člani kluba so med dijaštvom širili smisel za gore, prirejali so izlete in predavanja ter ob vsaki priložnosti podpirali SPD.

K planinski podružnici je polnoštevilno pristopil I. SSK Maribor; od tega časa (1925) deluje v podružnici zimskošportni odsek, ki je eden najdelavnejših odsekov. Smučanje se vse bolj razvija in koče so tudi pozimi dobro obiskane. Vrste se smučarski tečaji; 1927. leta jih vodi R. Badjura. Odsek ima tri pododseke — tehničnega, fotoamaterskega in dijaškega. Od leta 1931 daje odsek redna vremenska poročila.

V Mariboru je ustanovljena Tujskoprometna zveza, zamisel planincev.

Med novimi podružničnimi odseki je tudi klub Meja, ki posveča posebno pozornost obmejnemu Kozjaku in Slovenskim goricam. Dolžnost vsakega člana kluba je, obiskati vsaj trikrat letno te obmejne pokrajine. Klub se udeležuje obmejnih prireditev ter je v stalnih stikih z obmejnimi prebivalstvom.

Mariborska koča je s svojim iz leta v leto številnejšim obiskom in naraščajočimi dohodki postala steber podružnice. Leta 1924 jo je obiskalo 3500 planincev, 1929 že nad 4400. Zaradi velikih težav s prevozom hrane in pijače se je porodila misel na zgraditev ceste, s katero bi odpadle mnoge težave.

Leta 1930 je na novo opremljena depandansa koče, napeljan vodovod, zgrajena hišica z dvema kopalnicama ter lesen kopalni bazen na travniku pod kočo.

V tem času je otvorjeno tudi zavetišče SPD pri Pankracu na Kozjaku, postojanka, ki pomeni važno pridobitev zlasti za klub Meja.

Še pomembnejši dan pa je 29. junij 1930, dan, ko je položen temeljni kamen za Ribniško kočo.

Vsa ta leta, ki so sicer izpolnjena z rastočo vsestransko aktivnostjo in uspehi podružnice in njenih odsekov, lahko označimo: doba naporov za zgraditev Ribniške koče. Kakor rdeča nit se skoznje vleče prizadevanje članov, da bi spremenili to zamisel iz sanj v resničnost. Že leta 1923 so osnovali poseben pripravljalni odbor za zgraditev Ribniške koče. Po dveh letih je posebna komisija izbrala na Ribniškem sedlu (pri Cerkvici) prostor, kjer naj bi kočo postavili. Leta 1927 so del dobička VIII. planinskega plesa — 10 000 dinarjev — določili kot prvi prispevek v sklad za Ribniško kočo. S tem je bil prebit led za veliko akcijo zbiranja sredstev. Fotoamaterski odsek prireja zabavne kegljaške večere — priigrani denar se steka v sklad. Večjo vsoto je nabral dr. Senjor. Darovalci prispevajo znatne zneske: občina 10 000, Posojilnica v Mariboru 5000 itd. Leta 1928 narastejo sredstva na 60 000, stroški gradnje pa bodo okoli 500 000. Tega leta ustanove Zadrugo za gradnjo Ribniške koče; njena sredstva narastejo že naslednje leto na 189 000 dinarjev, leta 1930 pa presegajo 300 000. Z gradnjo so to leto pričeli in je lepo napredovala: že naslednjega leta jeseni je bila koča izročena prometu. Otvoritev je bila 10. julija 1932; te slovesnosti se je udeležilo nad 1500 planincev. V notranjosti koča sicer še ni bila povsem opremljena. Imela je velike restavracijske prostore, kuhinjo, 9 sob s 26 posteljami ter dve skupni spalnici s 30 ležišči, lasten vodovod, v sobah pa toplo in mrzlo vodo. Na predlog dr. M. Šnuderla, ki je v orisu nastanka koče poudaril prizadevanje in delavnost načelnika dr. D. Senjorja, so kočo imenovali Senjorjev dom. Za društvo je pomenila veliko pridobitev in uspeh.

Za dokončno ureditev Senjorjevega doma pomagajo v naslednjih letih podjetja in posamezniki z znatnimi denarnimi sredstvi. Leta 1934 so v glavnem končali cesto Ribnica - Senjorjev dom, leta 1938 pa je na koči zasvetila elektrika.

Na izredno močno obiskanem XIII. občnem zboru (1933) — udeležil se ga je tudi predsednik osrednjega odbora SPD dr. J. Pretnar — so zaradi prostovoljnega odstopa dr. Senjorja izvolili za načelnika ing. V. Šlajmerja; podnačelnika sta Fr. Majer in ing. J. Jelenec, tajnik je B. Gajšek. Dr. D. Senjor je bil izvoljen za prvega častnega člana in častnega načelnika društva. Pod njegovim vodstvom je postalo Planinsko društvo Maribor ena najpomembnejših podružnic SPD in je v gospodarskem in nacionalnem pogledu opravilo ogromno delo.

Razširjena in sodobno opremljena je bila Koča na Klopnem vrhu, Mariborska koča pa je modernizirana in elektrificirana; tok dobiva od elektrarne Pohorskega doma. Gradnja ceste iz Hoč je vztrajno napredovala in je bila dograjena leta 1937. V naslednjem letu so uredili pri koči garažo za avtomobile in prostor za parkiranje.

Leta 1939 je bila 10. številka Planinskega vestnika vsa posvečena jubileju Mariborske podružnice, dvajsetletnici njenega dela in uspehov.

Propagandi odsek je jeseni 1931 izdal 1500 prospektov z zemljevidom Pohorja na eni strani ter s posnetki koč na drugi; izdal je tudi propagandno brošuro v slovenskem, srbskohrvaškem, nemškem in francoskem jeziku.

Dr. Fr. Mišič je izdal leta 1934 knjigo V žaru in čaru šumovitega Pohorja, leta 1940 pa je izšla knjiga o pohorskem pesniku Juriju Vodovniku istega avtorja.

Med številnimi predavanji znamenitih planincev, ki jih prireja društvo, moramo omeniti predavanja Angleža G. Ingla Fincha, ki se je

dvakrat lotil M. Everesta, v januarju leta 1929 v prenapolnjeni dvorani Uniona; še znamenitejši dogodek pa je 29. I. 1932 v Mariboru predavanje dr. J. Kugyja. Predavanje je bilo izredno doživetje za vse, ki so se ga udeležili.

Propagandni odsek organizira tudi predvajanje filmov o planinah. Leta 1934 nastane pod vodstvom J. Kovačiča in D. Senice film »Pohorje«.

Leta 1936 pozimi je pripravila podružnica za mladino vrsto poučnih predavanj o alpinizmu. Mladini je nudila ugodnosti in olajšave pri obisku koč. — Poleti 1937 je ustanovljen pri podružnici alpinistični odsek, ki ga vodi Mirko Lorger.

Ob priložnosti XII. planinskega plesa (1931) izda PD Maribor prvo številko Pohorske politike, »nepodkupljivega lista za pohorski narod«. Naslednje številke izidejo zopet šele l. 1937, 1938 in 1939. Te zbirke planinskega humorja so bile vselej na mah razprodane.

Na jubilejnem XX. občnem zboru je ing. Šlajmer zaradi prezaposlenosti odstopil, na načelniško mesto pa je bil izvoljen dr. J. Bergoč. Članstvo podružnice se je približalo številu 1500, podružnica pa ima že štiri častne člane (dr. D. Senjor, I. Kravos, ing. V. Šlajmer in Fr. Majer). Tudi obisk koč vsakoletno narašča. V društvu deluje sedem odsekov: gospodarski, markacijski, propagandni, veselični, zimskošportni, alpinistični ter Aljažev klub. Grmenje topov v Evropi, zdi se, sploh ne moti njihovega dela.

Ob koncu 1940. leta šteje društvo 1582 članov.

23. marca 1941 bi moral biti XXII. občni zbor, pa ga ni bilo. Kmalu zatem je historiat podružnice nasilno prekinjen; po nemškem vdoru v deželo prevzame društveno imovino okupator.

Pohorje, trdnjava slovenstva, pa je hotelo ostati svobodno. Mnogi planinci, ki so ga že tako dobro poznali, so si ga izbrali za svoj dom; tam so se lahko sproščeno pogovorili med seboj, zapeli borbeno, revolucionarno pesem, ki jo je bilo slišati s hriba na hrib in tudi v dolino do onih, ki je raje ne bi slišali.

17. septembra je zgorela prva pohorska planinska koča — Koča na Klopnem vrhu, ki je nudila zatočišče orožniški posadki.

Pohorje je kmalu preplavljeno s policijskimi in orožniškimi enotami, ki si izbirajo planinske domove za zavetje in izhodišče za pohode proti partizanom. Ti so jih prisiljeni uničiti. Ponoči 8. sept. 1942 zgori 8 koč, med njimi koča na Pesku, Senjorjev dom...

Leta 1943 je zgorela zopet vrsta pohorskih koč, med njimi Koča pri Treh kraljih in Ruška koča.

V začetku leta 1944 zgori tudi Koča na Kremžarjevem vrhu.

Meseci in leta potekajo v znamenju neprestanih legendarnih borb. Ruška četa, Pohorski bataljon, II. pohorski bataljon, Pohorska brigada, Tomšičevci in Bračičevci ter XIV. divizija so strah in trepet vseh nemških postojank na Pohorju.

Jeseni 1944 se je okupator vgnezdil na Mariborski in Sokolski koči; 2. septembra so enote XIV. divizije zavzele in zažgale tudi ti dve postojanki.

Pohorje je ostalo neuklonljivo. Divjale so ofenzive, preplavili so ga vlasovci, pobijali in požigali. Toda tam deluje Lackov odred; Pohorje nudi zavetišče partizanskim bolnicam in tehnikom, od tod se širi tiskana partizanska beseda in njen borbeni klic.

Vpričo življenj, ki jih je dalo Pohorje za svobodo, je izguba koč nekaj, o čemer je smešno govoriti. To je bila živa misel prvih planincev, ki so po osvoboditvi romali na pogorišča. Bili so zopet na Pohorju in čakalo jih

je delo od začetka. Vendar je bilo najvažnejše: zopet so na svojem Pohorju!

Mariborsko društvo je ostalo brez ene same kočee, zato se je takoj spoprijelo z delom. Gozdna uprava v Podvelki mu je dodelila prazni koči na Pesniku nad Ribnico in hitro sta bili preurejeni v planinsko zavetišče. To je bila prva postojanka mariborskih planincev po osvoboditvi in otvoritev naslednje leto je bila temu primerno slovesna.

L. 1946 je bil prvi povojni planinski ples, ki je dal 84 000 din čistega dobička. Sledila je pomlad udarniškega dela za obnovo Mariborske kočee. Ob nedeljah so romali h koči mladi in stari planinci, odvažali ruševine in gradili novo kočeo na temeljih nekdanje depandanse— povsem sami, le neogibna obrtniška dela so prepustili strokovnjakom. Uspeh je presenetil vse, tudi največje optimiste: po treh mesecih je stala nova Mariborska kočea. Otvoritev je dala lep dobiček — nad 35 000 din. Notranja oprema je bila še nopolna, a tudi to so dokončali v naslednjih letih.

Naslednje leto je društvo najelo Kovačevčevo vilo pri Mariborski koči, s čimer je pridobilo naslednje tri sobe za prenočevanje. 1948. leta je v kočeo že napeljana električna.

Društvo je dobilo v svojo posest požgano Hutterjevo vilo zraven pogorišča Senjorjevega doma. Ker je bila vila bolje ohranjena pa tudi zaradi njene primernejše lege, so se odločili za postavitve nove Ribniške kočee na temeljih te vile.

Z delom so nemudoma začeli; prve udarniške nedelje so uspele nadvse zadovoljivo. Delo je vodil ing. H. Drofenik, ki je pripravil načrte. Glavni odbor PDS je dodelil podružnici 220 000 dinarjev posojila za obnovo uničenih postojank. Z obrtniki ni šlo tako gladko, vendar je bila kočea rešena pred nadaljnjim propadanjem: do zime je bila zasilno pokrita.

Prihodnje leto so nastopile še večje težave. Denar je pošel (še ob koncu sezone je dobilo društvo četrtilijonski kredit), materiala ni bilo. Stvar so reševali udarniki: gasili so apno, prinašali vodo, popravljali streho. Ruševine so bile pospravljene ter za silo zgrajena cesta.

1948. leta so pokrili Ribniško kočeo z dobro pločevinasto streho. V naslednjem letu so bila opravljena vsa obrtniška dela. Mnogo so prispevali z delom udarniki, ki so nedeljo za nedeljo romali h koči in prinašali material. 1. oktobra je dobila kočea elektriko, še isti mesec — na dan republike — pa je bila njena otvoritev. S ponosom so udeleženci ugotovili, da je to najlepša kočea med vsemi na Pohorju.

Vsa prva povojna leta so dušila delo v društvu organizacijske spremembe. Društvo ni bilo samostojno, temveč je delovalo kot planinska skupina v sklopu Fizikulturenega društva. Zveza z odborom za planinstvo pri FZS v Ljubljani pa je bila prav šibka. V juniju 1948 je bila v Ljubljani ustanovna skupščina Planinske zveze Slovenije. Ta pa je delovala še vedno v okviru Fizikulturene zveze ter sprejela nova pravila, s katerimi so postala posamezna društva samostojnejša. Po tej reorganizaciji planinstva je zaznaven močan pritok novih društvenih članov: število je poskočilo v letu 1948 od 337 na 1097, do konca leta 1949 pa celo na 3305 članov. Ta povojna leta je vodil društvo dr. T. Bergoč.

Društvo je v tem času priredilo vrsto množičnih izletov: na Veliko Kozje, k Ruški koči, na Uršljo goro, Kum, k Mariborski koči, na Šumik, Boč, k Ribniški koči, na Kremžarjev vrh, k Trem kraljem, na Mrzlico, Celjsko kočeo, Tolsti vrh, Nanos.

Aprila 1949 je društvo organiziralo planinski teden v Mariboru: razstave planinskih fotografij, koncerte planinskih pesmi, izlete na Pohorje; v tem letu je bil ustanovljen tudi Planinski oktet.

Na občnem zboru, ki je potekal v znamenju jubileja — 30. obletnice ustanovitve — je bil izvoljen za društvenega načelnika Ciril Verstovšek.

Pri društvu uspešno deluje vrsta odsekov. Med najaktivnejšimi so gradbeni, alpinistični in markacijski odsek.

Alpinistični odsek je pritegnil k svojemu delu lepo število mladine. Organiziral je (1947) tritedenski tabor v Martuljku, združen s plezalnim tečajem. Naslednje leto je pripravil vrsto predavanj, praktične plezalne vaje na Uršlji in v soteski Lobnice. V Julijskih Alpah je organiziral tabor. 1949. leta je nabavil star avtobus, ki ga je plačal iz dobička planinskega plesa. Z avtobusom so se njegovi člani laže prevažali k izhodiščem za ture na Prisojnik, Raduho, Široko peč, Mojstrovko, Ojstrico itd. Staro vozilo pa so morali neprestano popravljati, stroški so neprestano rasti in že naslednje leto je odsek avtobus zopet prodal. Njegovi člani so se redno sestajali in opravili tudi lepo število prostovoljnih delovnih ur.

Gradbeni odsek je opravil veliko delo z dograditvijo Ribniške koče. Leta 1950 je zgradil pri koči gospodarsko poslopje, drvarnico ter opravil vrsto del v koči sami; mnogo dela je opravil tudi na Pesniku (vodovod, nov štedilnik, preslikane sobe) ter Mariborski koči (razširitev kuhinje, dozidava shrambe, nova vinska klet, ženska spalnica, kanalizacija itd.).

Markacijski odsek je marljivo markiral. Od 1949. leta dalje deluje v Mariboru Markacijska baza za Pohorje, Kozjak in ostale obmejne pokrajine — pod vodstvom načelnika prof. I. Šumljaka. Leta 1950 je bil odsek od PZS pohvaljen in razglašen za najagilnejšega v Sloveniji. V tem letu je opremil vse markacije od Maribora do Slovenjega Gradca s številko 1.

Na občnem zboru konec leta 1950 je bil zaradi službene premestitve Cirila Verstovška v Ljubljano izvoljen ing. Friderik Degen za društvenega predsednika. To funkcijo je uspešno opravljal vsa naslednja leta ter jo opravlja še danes.

Število članstva je doseglo v l. 1950 rekord: 4636 članov.

Leta 1951 je ob priložnosti 10-letnice OF ponesla posebna planinska štafeta iz Maribora Izvršnemu odboru OF poslanico in posvetilno pesem J. Glazerja.

V tem letu se je društvo lotilo ponovne postavitve Senjorjevega doma. Za adaptiranje je bil odobren polmilijonski kredit. Les je bil že posekan, gradnja se je pričela naslednje leto in oktobra 1952 je bil dom pod streho. Toda ni mu bilo usojeno...

Po dveh letih se je nad domom znesel izredno hud vihar, dvignil pločevinasto streho in jo izkrivil. Še hujši vihar je 1955. leta povzročil pravo razdejanje, zaradi česar je društvo sklenilo dom podreti, material pa porabiti za zgraditev depandanse pri Mariborski koči.

Leta 1953 je gradbeni odsek popolnoma dokončal cesto Ribnica-Pesnik, 1955 pa še do Ribniške koče. Tudi za to delo je iniciativno in materialno mnogo žrtvovalo PD Maribor.

Razgledni stolp na Ciglenicah je bil leta 1952 temeljito popravljen in ves na novo prepleskan.

V rekordnem času je društvo zgradilo Kočo na Žavcerjevem vrhu, prvo planinsko postojanko na obmejnem Kozjaku. Gradili so jo dober poldrugi mesec (!). Jeseni 1954 je bila koča otvorjena, naslednje leto pa še elektrificirana ter opremljena z vodovodom.

Mariborska koča je bila v letu 1953 podaljšana; njeni gostinski prostori so se s tem znatno razširili. Kočo »Špragerico« v neposredni bližini Mariborske koče je društvo najelo od Gozdnega gospodarstva za dobo 10 let

ter jo primerno uredilo. Leta 1954 dobi Mariborska koča priključek na telefonsko omrežje ter novo zidano teraso namesto prejšnje lesene.

Že čez dve leti pričnejo z lesom nekdanjega Senjorjevega doma graditi pri koči depandanso, ki je povsem dokončana leta 1958. Depandansa ima troje sob in petnajst postelj.

Leta 1956 je bil zgrajen ultrakratkovalovni oddajnik na Ribniški koči; odslej pošilja koča dnevno trikrat za društvo važna sporočila, med temi vremensko poročilo za meteorološko službo.

V naslednjem letu postane gostilna na Urbanu društveno planinsko zavetišče in to je že druga postojanka PD Maribor na Kozjaku. Pesnik dobi v tem letu elektriko in telefonsko zvezo z Ribniško kočo, naslednje leto pa podaljšajo zvezo do Ribnice.

Vsa ta številna gradbena in ureditvena dela bi društvo z lastnimi sredstvi le s težavo zmoglo; pomagale pa so mu znatne dotacije in podpore ljudske oblasti ter številnih podjetij, ki so prispevala znatne zneske.

Obisk na kočah je prav številen: leta 1956, n. pr., je zabeležila Mariborska koča 7388, Ribniška 5365, Pesnik 2557 obiskovalcev. Leta 1957, po otvoritvi Pohorske vzpenjače, pa prične obisk vzhodnopohorskih koč naglo rasti; l. 1958 je vpisanih v knjigo obiskov na Mariborski koči nad 11 000, po presoji prometa pa jih je moralo biti nad 30 000.

Društveni odseki delajo zelo aktivno, prednjači pa alpinistični, ki je v teh letih pripravil svojim članom številna predavanja o plezalni tehniki, plazovih, orientaciji, geologiji, prvi pomoči, tovarištvu itd., številne skupne izlete, organiziral plezalno šolo. Odsek se redno sestaja. Vsakoletno narašča število izletov s plezalnimi turami: na Triglav, Uršljo goro, Raduho, Mojstrovko, Durmitor, pa tudi na M. Blanc, Matterhorn, Grossglockner. 1954. leta je taboril trikrat: na Krnici, v Vratih in na Okrešlju; ob teh priložnostih so se njegovi člani povzpeli na Špik, Ponco, Oltar, Malo Ponco, Planjavo, Štajersko Rinko, večkrat so naskočili Triglavsko steno. L. 1955 prireja odsek praktične plezalne vaje in organizira pododseke po šolah, tabor v Logarski dolini.

Leta 1957 je precej alpinistov izstopilo ter se priključilo novoustanovljenemu alpinističnemu odseku PD Obrtnik; v odseku je ostalo le 10 članov oziroma pripravnikov. Kljub temu ostane odsek še dalje aktiven kot doslej; že naslednje leto naraste število njegovih članov na 18, število pripravnikov pa na 8. Načelnik odseka je N. Ahmetašević.

Nadvse delaven je tudi markacijski odsek, ki je — poleg vsakoletnega obnavljanja markacij na vseh poteh na novo markiral pot na Žavcarjev vrh (1953).

Društvo prireja v tej dobi številne množične izlete; na Boč, v Novo Gorico, na Uršljo, Peco, Raduho, Roglo, Triglav, Jalovec, Šmohor, Mrzlico, Slijeme, Sv. goro pri Litiji, Nanos, Urban, v Logarsko dolino, na Žavcarjev vrh, v Jeruzalem ...

Leta 1955 je društvo odkrilo pri Mariborski koči spomenik žrtvam za svobodo v navzočnosti častne čete vojakov; planinska štafeta iz Slovenjega Gradca je prinesla k spomeniku venec.

V večjih tovarnah (MTT, Predilnica in tkalnica, Remont itd.) ter odročnejših krajih (Kapla na Kozjaku) organizira društvo planinske skupine, pri klasični gimnaziji pa dijaški planinski krožek. Med srednješolsko mladino razpisuje društvo v proslavo dneva mladosti vsakoletne nagrade za najboljše planinske spise.

Tudi publicistična dejavnost društvenih sodelavcev ni majhna. V zadnjih letnikih Planinskega vestnika je izšla vrsta lepih in pomembnih člankov, med drugim Teržanov Pohorje včeraj in danes, Strašnikov Pri



Alpinistični odsek

DUSAN VODEB

Kako je bilo z alpinističnim odsekom pri njegovi ustanovitvi? Po odločitvi, da opišem te začetke, sem najprej poiskal »Kroniko AO«. Nič čudnega; stojimo v jubilejnem letu, ko obhajamo 40. obletnico ustanovitve društva. Treba bo zato dobro premisliti, kako je bilo takrat, ko se je z alpinističnim odsekom začelo.

Naš alpinistični odsek ima dve kroniki, obe obsegata zapiske članov odseka, spomine in doživetja v stenah, razlika je le v tem, da prvi kroniki manjkajo le zadnji opisi, ker je vojna nenadoma prekinila nadaljnje opisovanje, in drugi, v kateri je le naslovna slika in kronistov začetek, naprej pa ničesar več.

Naj bo še to povedano o tej prvi kroniki, da je tudi ona doživela svoje burne čase. Takoj leta 1941, po prihodu Nemcev, je bila ukradena iz zapečatenih pisarn SPD na današnji Partizanski cesti, nato zakopana v Mariboru, od tod prepeljana skrivaj na Dolenjsko, pod silo razmer še dalje in to na Primorsko, kjer je bila spet zakopana in kjer je dobro ohranjena končno le tudi dočkala svobodo, da je danes lahko spet pred nami in da lahko iz nje čitamo spomine prvih članov alpinističnega odseka.

Alpinistični odsek ali AO, kakor smo ga krajše imenovali, je bil ustanovljen novembra 1. 1936. Dobil je svoja pravila in svoj znak. Člani odseka so se zbirali na rednih tedenskih sestankih, za katere nam je matično

društvo odstopilo eno svojih dveh sob, prirejali smo predavanja, zbirali sredstva, nakupovali opremo ter delali vsakovrstne načrte za zimo in za poletje, ko bi naj bili vsakoletni alpinistični tabori.

Pa vendar datum, ki sem ga navedel, ni začetek alpinističnega udejstvovanja tedanje alpinistične generacije v našem mestu. Že nekaj let pred tem se je v skromnih pogojih iz taborniške organizacije »Gozdovniki« pojavila peščica mladincev, navdušenih za hribe, do vseh tistih gorskih lepot, s katerimi je prav naša slovenska zemlja tako izredno bogata.

Poletne počitnice so bile vse v znamenju hribov in kmalu ni bilo vrha, pa naj je bilo to v Julijskih Alpah, Kamniških ali v Karavankah, ki ga ne bi bili obiskali. A kot povsod v mladem človeku, ko se v njem nakopiči v zvrhani meri ves mladostni zagon, ko si zaželi novih doživetij, smelejših in neznanih, novih višin, borb in zmag in nad vsem tem utešenje notranjega hotenja, tiste skrivnostne, vedno žive ljubezni do gora, tako je bilo tudi takrat. V poletju 1933 je padla prva stena. Res skromno, kar s copati in obšito vrečevino na njih in z vrvjo, ki pa ni bila plezalna, ampak navadna, taka za obešanje perila. Kako navdušenje, ko smo v steni našli prvi klin in na njem še zaponko. Bilo je to v kaminih Mojstrovke, plezali pa so Miran Cizelj, Savo Domicelj, Leo Gerzinič in Dušan Vodeb.

Navdušenje je bilo takrat tako, da smo bili naslednji dan že spet v steni. Tokrat v Prisojniku, ki nam je bil takrat iz tabora v Kranjski gori najbližji, in sicer iz »Skednjeve« nad Krnico in nato desno v steno ter na vrh. Tak je bil torej začetek mariborskih alpinistov.

Po nekaj manjših vzponih je kmalu padla direktna Debelakova smer v severni steni Špika, torej smer, ki še danes dokaj visoko »kotira«. Pri tej turi naj omenim, da je bil prvič v navezi tudi že Dušan Furlan, danes invalid NOB, ki so mu morali kot komandantu partijske šole po napadu pri Cerknem amputirati nogo.

V naslednjih letih smo pridno plezali v martuljskih hribih, v Krnici, v Jalovcu in seveda v Triglavu, kjer smo kot prvi plezali kombinacijo bavarske in gorenjske smeri z varianto od skalaškega stolpa do »ladje«.

Nato je prišlo leto 1936. Tega leta se zlasti starejši mariborski planinci spominjajo tudi po tem, da smo takrat Mariborčani izgubili prva dva alpinista. Nekaj dni pred tem smo plezali še novo smer v Špikovi severozahodni steni, v nedeljo, 25. julija 1936, pa sta se v spodnjem – najtežjem delu – skalaške smeri v Triglavski steni ubila Savo Domicelj in Egon Lettner.

Ta nesreča je bila neposreden povod, da smo nekaj mesecev nato osnovali že omenjeni alpinistični odsek pri SPD v Mariboru.

Vse dosedanje alpinistično udejstvovanje je prišlo in ostalo kot izraz potreb, želja in sposobnosti posameznika. Oprema je bila slaba, vadbe sploh ni bilo in vendar je tudi to potrebno za težje smeri. In prav po nesreči v Triglavu je kar završalo med mladimi planinci in smučarji. Zanimanje za alpinizem je naraslo, prihajali so vedno novi, vsak z željo, da bi tudi on rad v hribe, da bi lahko šel na tabor, da bi dobil vrv in da bi se odpravil v steno.

Tako AO ni bil ustanovljen le iz želje nekaterih posameznikov, ampak iz širše potrebe, zaradi vedno večjega zanimanja za alpinizem v našem mestu, pa tudi v zavesti, da nam bo tako združenim lažje mogoč dostop v hribe, da bomo tako več dosegli, si bolj pomagali drug drugemu z nasveti, z izkuštv in drugim.

Kar so storili leta 1921 skalaši in pozneje študentje pri ljubljanskem SPD, to smo po njihovem vzoru storili leta 1936 tudi mariborski alpinisti.

Alpinistični odsek je bil tista organizacija, ki je vsestransko pomagal mladini v njenem alpinističnem razvoju.

Težišče odsekovega udejstvovanja je bilo vsaj v začetku v Julijcih. In prav v tem času je bilo tod okrog le malo alpinistične aktivnosti. Slovenske alpiniste je bilo srečati le v Triglavu in morda še v Planici. Izjema je bil le neugnani Uroš Župančič, pozneje pa še nekateri drugi, med njimi Maks Dimnik in Miha Arih. Organiziranega dela, ki naj bi prišlo kot rezultat priprav v društvenem življenju, pa ni bilo čutiti.

Tako so mariborski alpinisti s svojim AO vsaj sedem let pred vojno prednjačili v organiziranem, sistematskem alpinističnem delu pred drugimi sličnimi organizacijami na Slovenskem. Zgodovinar, ki bo pisal o razvoju alpinizma pri nas, bo moral to upoštevati ter dati mariborskemu alpinizmu tisto mesto, ki mu za to obdobje res gre.

Martuljek je bil izhodišče odsekov dejavnosti v Julijskih Alpah. Od tod so hodili člani v stene, v martuljske hribe, pa v sosednje doline, Vrata, Krnico in Planico. Tu na taborih se je odvijalo tudi tisto taborno življenje, na katerega so se pripravljali člani skozi vse leto. Ta način udejstvovanja, preko taborov, ni samo značilen za delo mariborskih alpinistov, ampak velja to kot prvi primer v organiziranem alpinističnem delu pri nas.

Ko se je AO ustanovil, so bili v odseku naslednji tovariši: Mirko Lorger, ki je bil načelnik odseka, ter člani: Miran Cizelj, Dušan Vodeb, Dušan Furlan, Božo Gajšek, Zvonko Berlič, Dorči Dolinšek, Marjan Kožuh in Albert Detiček. Po prvem taboru pa so prišli še Mirko Černič, Marjan Žagar, Šrečko Škofič, Rajko Sikošek, Tine Lah, Zlatko Marin, Vasko Škapin, Franci Preis, Guljo Jovović, Viljem Lopič in Silvo Dornik — dvajset tovarišev, ki smo se vsi poznali s hribov, s smučanja ali drugih športnih igrišč. Bili smo si res dobri tovariši, pravi ljubitelji gora in alpinizma. Res sreča za vsak odsek, kjer se zbero tako navdušeni tovariši.

Ne smemo pa v razvoju in delu odseka pozabiti na Župančiča z Jesenic, na Uroša, ki nam je vedno pomagal z nasveti, s predavanji, z obiski v taboru, z izbiro smeri, pa tudi s tem, da nas je popeljal v tiste smeri, ki znajo mladega človeka najbolj privleči in navdušiti. S svojimi izredno bogatimi izkušnjami, s poznavanjem naših gora, z razumevanjem, ki ga je pokazal do vsakega posameznega člana, predvsem pa zaradi njegove globoke ljubezni do gora je bil Uroš zgled našemu odseku.

Zato ni čudno, če so člani odseka pohiteli, da kot prvi ponovijo prav Uroševe smeri: Hudičev steber v Prisojniku, Travnikov raz in Široko peč.

Da bi našteval smeri, ki so jih člani izvedli, bi jih bila predolga vrsta. Bili so prvenstveni vzponi, prve ponovitve v zimi in v poletju, lahke smeri, pa vse do šeste stopnje, kakor se je kdo čutil zmožnega in sposobnega.

Če se zamislim nazaj v ta leta, mi je v mislih, kakšne uspehe bi še imel odsek, če jih ne bi prekrizala vojna. Vsi smo bili še zelo mladi, polni navdušenja in poguma, hribi so nam bili srčna potreba, vsak posameznik je imel še kopo načrtov.

V začetku marca leta 1941 smo bili še zadnjič skupaj v hribih. Bilo je to na Vršiču v Koči na Gozdu. Kdo je takrat mogel slutiti, da se večina od nas za vedno poslavlja od hribov, da je tako blizu vojna, ki nas bo ločila za vse čase. Tako je potem kmalu prišlo, da smo odhajali, prostovoljno in neprostovoljno. Le prav malo jih je ostalo v Mariboru. Edina vez med nami so bili spomini, dovolj močni, da smo se še zmeraj čutili povezane, nerazdvojene ob veliki misli: častno pričakati svobodo in zopet pohiteti v gore.

Velika in dolga vojna je neusmiljeno kosila tudi v vrstah alpinističnega odseka. Ko bi se spet morali zbrati, smo zaman iskali najboljše. Padel je Cizelj, padel Detiček, brez podatkov sta izginila Gajšek in Berlič, padel je Jovović in hudo je bil ranjen Furlan. Odšli so najboljši, najbolj udarni stožer odseka. Kar nas je ostalo, smo bili razkropljeni po vsej Jugoslaviji. Mnogi so opustili alpinizem, nove naloge, nove dolžnosti so zahtevale drugačno življenje, od alpinističnega odseka smo ostali le trije.

Treba je bilo začeti znova, prav pri začetku. Ostali smo brez plezalne opreme, brez šotorov in brez članstva. Mladine je bilo dovolj, toda ta je bila neizkušena, hribov in sten v večini še ni videla, njen razvoj do alpinizma je bil še daleč in je terjal vse drugačnih prijemov.

Minili sta še dve poletji in v jeseni leta 1946 je prišlo do obnove AO.

Medtem ko smo stari odsek ustanavljali iz navdušenja, iz ljubezni do gora, ki je v vseh nas obstajala in ki je prav zato iskala organizirano enoto, da bi nas ta še bolj združila, je bilo treba sedaj tej mladini zanimanje, veselje in navdušenje šele vcepiti. Treba je bilo mladino pritegniti, jo s predavanji, slikami in izleti navdušiti za naravo in hribe in jo potem, ko pride poletje, popeljati v resnične hribe, kjer si najde svojo pot. Tako smo načrt tudi izvedli. Predavanja preko zime so bila dobro obiskana, spomladi leta 1947 smo pa takoj pričeli z izleti na bližnje hribe: na Uršljo (Plešivec), na Raduho in tudi s prvimi plezalnimi vajami smo že pričeli.

S pomočjo raznih podpor smo zopet nabavili opremo, plezalne vrvi, nekaj plezalnikov, šotore ter drugo opremo, dobili smo tudi dovolj hrane v konservah in tako julija 1947 spet postavili tabor v Martuljku. Za razliko od predvojnih let pa smo tokrat postavili tabor pri senikih nad prvim slapom. Še ena razlika od predvojnih let. Takrat nas je bilo na taboru največ petnajst, sedaj pa kar 33, med njimi celo tri tovarišice. Vodstvo tabora so imeli izkušeni starejši člani: Drofenik, Zej, Lah, Kovačič, Lorgier, Hlupič, Vlado Cizelj in Vodeb; tabor je dobro uspel. Mladi pripravniki so dobili začetno osnovo, spoznali so hribe, njih veličino, razsežnost, bili so na Triglavu, po poti in čez steno, v martuljskih hribih: na Rigljici, na Špiku, na Poncah in Oltarju, bili so na Jalovcu, Travniku, Mojstrovki, Prisojniku, Razoru itd.

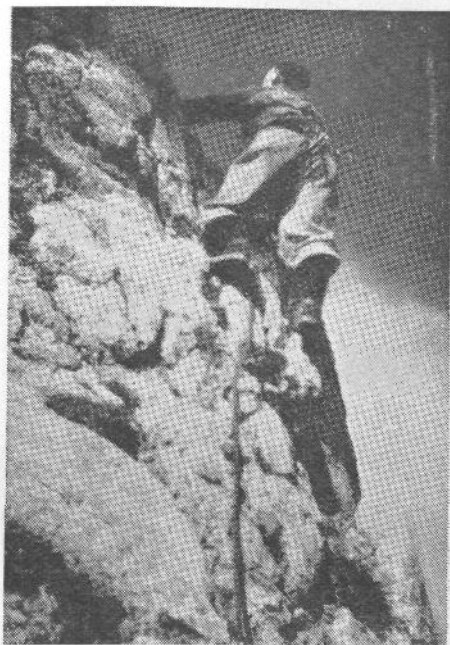
To je bil prvi začetek po vojni. Mnogi so ostali, še več jih je odpadlo. Razni so pogledi na alpinizem in le malo je tistih, ki jih že prva tura tako zajame, da ne morejo več nazaj, da jim alpinizem ni samo zabava, ampak potreba, neločljiva od njihovega življenja. Razvoj alpinista zahteva svojo pot, počasno, prilagodljivo človekovi naravi, njegovi odpornosti, izdržljivosti, njegovi duševnosti. Vse to so zahteve, zaradi katerih vzgoja alpinizma, predvsem začetni prijemi, ne morejo biti šablonski. Alpinizem ni igra, je celo več kot šport, ker zajema vse to, pa še mnogo več. To je notranje doživetje, veselje, strah, večno iskanje nečesa novega, novih pogledov, prijemov, skal, borbe, pa tudi spoznavanja samega sebe, svoje narave, obvladanje vseh težav, naporov in končno zmaga nad vsem tem. Alpinizem je tak, kakor ga kdo spoznava, dojema in občuti.

Zato se ne čudimo, če v alpinistične vrste ne more priti vsakdo, da marsikdo odpade in da se odsek z vsakim letom obnavlja. Alpinistični odsek govori o sreči, če se naenkrat pojavi v njem večje število izrazitih alpinistov, odločnih, požrtvovalnih, ki jim je to udejstvovanje nad vse in ki s svojim vzgledom nato pritegnejo še nove mladince. Taka generacija je bila v AO pri njegovi ustanovitvi, mi vsi pa želimo, da bi jo spet kmalu dobili.

Delo alpinističnega odseka po osvoboditvi

Dr. VILKO BRUMEC

(Planine ob meji 1959)



Prvi tabor leta 1947 v Martuljku, s katerim je alpinistični odsek v skladu z novimi družbenimi načeli in povojnimi smernicami začel z množičnim delom za vzgojo alpinističnega kadra (33 tečajnikov), pomeni prvi začetek v sistematski in organski rasti povojnega alpinizma v Mariboru. Le neznatni del tedanjih tečajnikov srečujemo še kasneje kot plezalce v gorah, večina jih je pa vendarle ostala zvesta planinam.

Organiziranje planinskih taborov je postala svojstvena oblika dela, saj zaradi oddaljenosti od gora plezalne ture ob koncu tedna ali izven dopustov skoraj ne pridejo v poštev. Laže je bilo v letih 1948 do 1951, ko je društvo imelo avtobus, s katerim se je dalo hitro in poceni priti v gore.

Če sumarično pregledamo delo in uspehe do današnjega dne, ugotavljamo, da so se vsi načelniki odseka (Mirko Lorger, Dušan Vodeb, Tine Lah, Lojze Krajger, Roman Pukl, Lojze Petelinšek, Teo Pajnik in Nezi Ahmetaševič), trudili, da najdejo primerno vsebino dela in da odsek pripeljejo na predvojno raven. Žal pomanjkanje izrazito močnih plezalnih osebnosti ter stalna menjava kadra (študij izven Maribora, praksa, vojna obveznost itd.) otežkočajo udejstvovanje v tej smeri. Je pa zasluga odseka, ker nenehno mobilizira mladino, predvsem delavsko in vajensko, pa tudi srednješolsko, ter jo s sistematičnim delom in najboljšimi napotki pripravlja za vzpone v gorski svet. Plezalna šola z bogatim programom v tej ali oni obliki vrsto let uspešno širi planinsko misel in praktično usposablja bodoče plezalce v stenah ob Lobnici, na Uršlji gori in Raduhi. Kljub trem smrtnim primerom pripravnikov odseka (leta 1949 Ajgner in Leskovar v skalah Male Ponce, leta 1950 Hufnagel v steni Brane), ki opozarjajo, da je treba hoditi v gore duševno in telesno dobro pripravljen, ni bilo opaziti v alpinističnem udejstvovanju, ki mu v zadnjem desetletju dajeta osnovno noto plezalca Lojze in Krista Krajger, prav nobene stagnacije. Uspehom v domačih stenah se pridružijo vzponi v gorah bratskih republik in v zamejstvu. V domačih stenah so alpinisti preplezali mnogo smeri nižje in srednje stopnje, težavnosti, od pomembnejših pa Herletova smer v severni steni

Ojstrice, Bavarska in Jugova smer v severni Triglavski steni, levi steber v severozahodni steni Škrlatice, Dibonova smer v Špiku, severna stena Štajerske Rinke, Zlatorogove police, prvenstveni smeri v Raduhi in Lepi Špici, zimske prvenstvene smeri v Križu, Štajerski Rinki, Mrzli gori itd. Izven Slovenije je bilo napravljenih nekaj prvenstvenih smeri in ponovitev v skalah Durmitorja, preplezana južnovzhodna stena Kleka pri Ogulinu, napravljen pohod po Čvrtnici in Prenj planini, Treskavici, Šar planini, Peristeru in Prokletijah. V zamejstvu so bile obiskane Ötztalske Alpe, Lienški Dolomiti, Großglockner z okoliškimi vrhovi, Großvenediger, pogorje Wilder Kaiser, Mont Blanc, Matterhorn, skupina Monte Rosa, Jungfrau, Mönch in drugi.

Odsek je tudi sam ali s sodelovanjem z matičnim društvom organiziral vrsto kvalitetnih javnih predavanj iz domačih in tujih gora.

V svojih vrstah usposablja tudi gorske reševalce, ki so samostojno ali s sodelovanjem z drugimi reševalci izvedli že nekaj reševalnih akcij (Raduha, Riglica, Kukova špica).

Sledeč svetlim vzgledom predvojnih članov alpinističnega odseka ter gradeč na tradicijah izpred vojne skuša povojna generacija plezalcev najti svoje skromno mesto v slovenskem in jugoslovanskem alpinističnem dogajanju.

Zapiski s transverzale

IVAN SUMLJAK

21. VII.

Na poti iz Maribora do Logarske pač nisem želel doživeti kaj posebnega. Pa sem le! Motornik je enakomerno rezal jutranji hlad. Poslavljal sem se od Maribora, od Pohorja in zelenih čret ob progi. Sedel sem v kotu pri oknu. Bil sem miren. — Pa je prisedel k meni debeluhar in mi začel, meni nič tebi nič, dobrodušno pripovedovati o hudi bolezni svoje zakonske žene in krvavih operacijah, ki jih je morala prestati. Jezik mu je tekel kot namazan in takoj sem videl, da je pretresljivo zgodbo že mnogim pripovedoval. Zvesto mi je gledal v oči in vljudno sem ga poslušal, češ, nekaj časa, če bo treba celo do Celja, bom že zdržal in malo vaje v potrpežljivosti mi ne bo škodovalo. Zato pa sem dodobra spoznal vse bolne in zdrave notranje organe njegove 110 kg težke žene. Na Grobelnem me je rešila iz njegovega besednega objema znanka, ki je pokukala v naš oddelek in takoj prisedla k meni. Debelinko je razočarano umolknil in se kmalu preselil v sosednji oddelek, kjer je znova začel pripovedovati prezanimivo zgodbo o ženini bolezni, o paradižnikih in drugih važnih zadevah.

Logarska dolina je pač biser slovenskih Alp. Bila je polna gostov. Pri Sestrah, v Planinskem domu in pri Plesniku je bilo vse zasedeno. Že v Mariboru sem se odločil, da ostanem kak dan v tem kraju, ali primernega prenočišča nisem mogel dobiti. Zato sem se takoj po kosilu odpravil proti Okrešlju. Barometer je rahlo padal, moj optimizem pa krepko naraščal, saj v planine nikoli ne jemljem slabe volje s seboj. Kamniško sedlo, Brana in dalje proti zahodu — vse je bilo zavito v temne megle. Toda stari Plesnik, ki sem ga prvega srečal — imel je puško na rami in

z daljnogledom je gledal nekam v skale — mi je rekel, da pride dež šele čez tri dni. Ne vem, ali se je pošalil z menoj ali je resno mislil, resnica pa je, da je čez štiriindvajset ur že prav pošteno lilo in da sem bil tedaj že do kože premočen. Čez tri dni pa je bilo že zopet najlepše vreme.

Toda kar veselo naprej! Ob poti so me pozdravljale ljube znanke, cvetice. Nekatere so že odcvetele, večina pa je bila v polnem svatbenem oblačilu. Dišalo je po ciklamah. Volčin, ki je med prvimi znanilci pomladi, je zdaj razkazoval svoje rdeče jagode. V zboru so me pozdravljali zali klobuček, Zoisova zvončnica, četverozobi slanozor, slečnik, repuš, tu pa tam še kaka zapozneta pogačica, osati in druge. Če imaš dobro oko, najdeš v Logarski dolini tudi visokogorke: planiko — nekdanjo prebivalko step —, Klusijev svišč, veleso, živorodni dresen, dlakavo materino dušico, rumeni Kernerjev mak, dlakavi sleč in še nekatere druge. Z višav jih je prinesla voda, pa tudi plazovi in veter. Prava njihova domovina pa so višave.

Delo ob hudourniku lepo napreduje. Pomladne vode bodo imele sedaj široko, ravno strugo z mogočnimi pregradami. Urejevanje hudournikov je gospodarsko važno, toda tudi plemenito kulturno delo gozdnih uprav. Nehote sem se spomnil na Pohorje. Tu so v zadnjih letih opustili nešteto žag in mlinov in vodne naprave in jezovi ob njih so se podrli. Zato pa delajo sedaj potoki ob narasli vodi mnogo več škode, odnašajo zemljo, grmovje in drevje in marsikje se je pokazala že gola skala.

V tem razmišljanju sem dohitel starejšo turistko. Kar krepko jo je mahala naprej, čeprav so ji leta že nekoliko usločila hrbet. Bila je moja znanka, gospa Copelandova, dolgoletna lektorica angleškega jezika na ljubljanski univerzi. Dobro pozna naše planine in v številnih opisih jih je približala svojim rojakom in tudi — nam, saj tujec marsikaj vidi, česar domačin ne opazi. Tokrat je bila namenjena do slapa. Kmalu sva bila v živahnem pogovoru. Vprašala me je, če poznam Ruskinovo planinsko pravljico »Kralj zlate reke«. Odgovoril sem ji, da mi ni neznana. Pravlјica se začneja nekako takole: »V neki prelepi, z visokimi gorami obdani dolini na Štajerskem so živeli...« In tedaj je začela pravljico razčlenjevati in mi s temeljitostjo razlagati, da bi dolina v tej pravljici utegnila biti Logarska dolina. Seveda sem jo takoj vprašal, če je John Ruskin sploh kdaj videl Logarsko dolino. »On najbrž ne, pač pa je njegov prijatelj hodil tod okoli,« mi je pojasnila. V takem nepričakovanem, toda zelo zanimivem literarnem pogovoru človeku hitro mine čas in kaj kmalu sva zaslišala šumenje slapa Rinke.

Povprečen popotnik se do slapa že primerno spoti in utruji. Zato je celjska podružnica PD ob pravilnem razumevanju za potrebe žejnih uredila v votlinici pri slapu zapeljiv bife. Malokateri potnik se v nastavlјene mreže ne ujame. Ko sem šel prejšnje leto tod mimo, je točajka trdno spala. Kdo ve, ali bo tudi letos? Da, tudi letos je. Pa zakaj ne bi! Sama je med mogočnimi stenami, šumenje padajoče vode dela človeka zaspanega in tako pač zadrema. Popotnik jo mora najprej prizanesljivo zbuditi in potem mu gostoljubno postreže. Tudi jaz sem jo zbudil in kupil nekaj razglednic. Pijače pa se nisem dotaknil, ker je bilo prvič prehladno in drugič, ker na tem mestu pač rajši pijem dobro vodo iz potoka kakor srednjedobro opojnico planinske Ganimedke. — Poslovil sem se od gospe Copelandove. Njena gora je Brana; mnogokrat je že bila na njej.

Markacija je prav dobra. Prirodni bazenček pri izviru Savinje bo kajpada treba večkrat očistiti. Frischaufov dom na Okrešlju — transversalni žig je bolj skromen. Frischaufov dom me je toplo sprejel.

Prav je, da drži transversala preko Okrešlja; sredi mogočnega gorskega amfiteatra je koča, ena najstarejših v slovenskih planinah. Dobro

bi bilo, da bi bil ves ta amfiteater upodobljen v koči, da bi se turist, predvsem pa začetnik, laže razgledal. Okrešelj je gornji zaključek Logarske doline in je mojstrsko delo dletarjev-orjakov iz ledene dobe.

Na Okrešelj me vežejo številni spomini iz začetka mojega planinarjenja. Prvič sem bil tu kot učenec 4. razreda ljudske šole, ko so nam naši dobri učitelji razkazovali lepoto naših planin. Na lojtrskem vozu smo se pripeljali iz Šoštanja do Logarske doline. — L. 1915 smo trije dijaki, Grebenšek, Mihalič in jaz, v koči prenočevali. Bila je sicer zaprta, eno okno pa se je le dalo z malo sile odpreti in zlezli smo v kočo. Ponoči je bila huda nevihta. Zjutraj smo vse pospravili, dali denar za prenočišče v posebno škatlico, zlezli zopet skozi okno in ga zabili.

22. VII.

Zgodaj smo se odpravili na pot skozi Turski žleb in dalje. Danes namreč nisem bil sam; imel sem družbo, Evo in Adama. Njej je res bilo ime Eva, in ko sem njega vprašal, če je on Adam, je smeje odgovoril, da je, vsaj neke vrste Adam. Tako smo šli v troje, Eva, Adam in jaz. Govorili smo bolj malo, pogosto pa smo se ustavljali in občudovali čudoviti gorski cvetnik. Kateri vrtnar bi mogel ustvariti kaj tako lepega! V Evi sem spoznal odlično poznavalko in ljubiteljico planinskega cvetja. Velikokrat je vžhičeno pokleknila ali se vsaj nagnila, da bi bolje videla. Njene roke so božale in pametna glavica je povedala ime cvetice: »To je planinsko sončece, to slanozor, svišč, progasti volčin, tam kuka smiljka, tole so razni kamenokreči, in kdor je žejen, naj vzame v usta list gorskega pelina.« Tako je pravila in vesel sem bil, da sem naletel na take transverzaliste. Adama so bolj zanimali mogočni kamniti skladi apnenca in marsikatero iz ledene dobe sva razvozlala.

V žlebu samem je še zima, saj je letos še poln snega. Klini in vrvi v žlebu so na novo pričvrščeni, tako da ni nobene nevarnosti. — Pred mnogimi leti sem žleb prvič obiskal. Bilo nas je pet dijakov. Seveda smo se tudi fotografirali. Eden je stopil na dno žleba in nas je od spodaj po klinih hodeče slikal. Posnetki so bili kar grozotni in vsakdo, ki je sliko videl, nas je občudoval. Bili smo pač še prav, prav mladi.

Markacije odlične, do druge tretjine poti skozi žleb. Tam pa naenkrat prenehajo. Najbrž je markacistu zmanjkalo barv. Na vrhu žleba bi človek z gotovostjo pričakoval smerne table ali vsaj napise na skali; na levi na Kamniško sedlo, na desni k Cojzovi koči in drugam — pa nič. Le neznaten napis pri tleh kaže pot v žleb. — Tudi tu je transverzala slabo markirana, barva je obledela in štev. 1 prav redka. Če že vabimo ljudi na to pot, skrbimo tudi za to, da bo dobro označena. Saj je prva naloga planinskih društev, da kažejo pot v planine oddiha potrebnim ljudem!

Ubrali smo jo čez Sleme. Na tej poti so vrvi na več mestih pretrgane, kline pa so plazovi upognili ali izpulili. Vsi smo imeli le eno željo: kočo, toplo kuhinjo in prijazne ljudi. Vse to smo dobili, ko nas je sprejela prijazna Cojzova kočica na Kokrskem sedlu; oskrbnik Hrga, iz Slovenskih goric doma, in njegova žena sta storila vse, kar sta le mogla.

23. VII.

Ves dan deževalo. Proti večeru je malo popustilo. Krenili smo proti Kalški gori in med potjo botanizirali in se razgledovali. Eva je našla zanimivo travo — poo vivipero. Ta meče od sebe namesto semenja kar kompletne rastlinice. Gorske kavke — črno perje, rumen kljun in rdeči kremplji — so se podile nad nami in okoli koč. Za slabo vreme bi lahko bilo v koči nekaj knjig. Pa tudi barometer in termometer bi naj bila pri hiši.

(Dalje prihodnjič)



Tabor na Col du Géantu I. 1959 – v ozadju Chamoniške igle

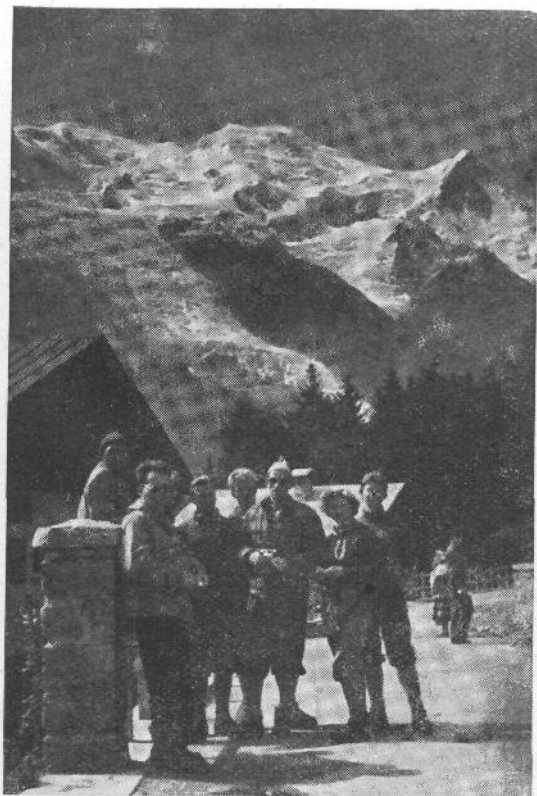
Foto Krušic

Dent du Géant

MARICA KOSTANJSEK

Pogled na Deut du Géant je veličasten. Očaral me je s svojo veličastjo. Njegovi ostri robovi se zajedajo v višino, skozi oblake, v sinjino. Vsa vzhičena sem čutila samo silno željo, povzpeti se na vrh, biti v naročju velikana.

Ko smo se vrnili iz severne stene Tour Ronda, smo se za naslednji dan odločili za vzpon na Dent du Géant. Iz taborišča poteka pot po ledeniku, nekaj časa po skalovju, tu in tam po snegu. Vreme se je poslabšalo, snežilo je, pršela je sodra. Dve uri smo čakali na lepše vreme. Opazovali smo naveze z vodniki, ki so zaradi neurja obračale kar sredi poti. Od gore nismo videli veliko, le izstop, ki pa v meni ni vzbujal prijetnih občutkov. Nekateri so se tam »basali«, da je bilo kar neprijetno gledati. Na Cicovo pripombo, da bomo težko plezali trije na eni vrvi, sem sicer zelo nerada, vendar zaradi opazk nekaterih navez in zaradi mraza od ture odstopila. Prav tako je storil Dušan. Odpravila sva se proti taborišču. Težko mi je bilo, vendar tega nisem hotela pokazati. Večkrat sem se ozrla nazaj in vedno težje mi je bilo, ko sem videla, kako hitro napredujejo tovariši. Hitro so prispeli do vrha, saj so to tudi sami izurjeni plezalc. Hudo mi je bilo. Nikdar ne bom prišla na tako zaželeni vrh, sama sem odpovedala, zamudila sem prvo in zadnjo priložnost.

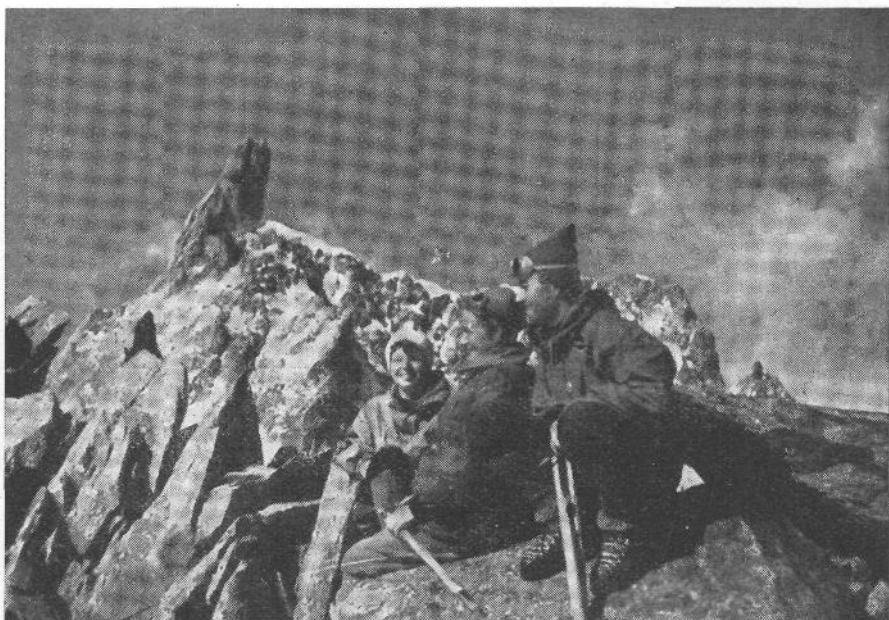


Chamonix – v ozadju Mont Blanc

Ko so se Cic in njegovi tovariši vrnili, so mi zatrjevali, da je tura zame pretežka in da jo zmore le izredno močan plezalec. Čeprav mi je bilo hudo, sem se vdala v to.

Ko pa smo prišli z Mont Blanca, je predlagal Janez, da bi se naslednji dan odločili za vzpon na Dent du Géant. Iz taborišča poteka pot po ledepovzpeli nanj. Skoraj nisem mogla verjeti, vendar Janezovim resnim in odkritim besedam sem morala verjeti. Pravijo, da je vstop malo neroden. Pričakovala sem težje plezanje. Vstop se mi ni zdel težak. Krasna, trdna skala, oprimki odlični. Ko sem prispela za »vogal«, sem hotela kreniti na levo, pa ni šlo. Mlad Anglež me je opozoril na velik klin, s katerim sem si potem pomagala. Tu se je zvrstilo mimo nas nekaj navez in po precejšnjem čakanju smo le krenili naprej. Skrbelo me je, kako bo ob vrvi, ki je baje precej debela. Po dobrih dveh dolžinah smo prispeli tja. Pogled na to vrh, ki je napeljana preko silno strme gladke stene, me je osupnil. Debela je tako, da sem jo z obema rokama komaj objela. Kolikim plezalcem je bila v pomoč, koliki gorniki so po njej preplezali na vrh! Niso med njimi redke ženske. Če bi ta vrh znala govoriti!

Iz teh misli me je zdramil Tonetov glas: »Kar preprijemljivi se!« Hm, lahko njemu, kaj naj pa počnem jaz, s svojimi malimi rokami, saj vrh komaj, komaj objamem. Zato je bilo vzpenjanje zame res težko. Stena gladka, le tu pa tam sem našla majhno oporo za noge, da sem se malo odpočila. Vso težo telesa je treba tako rekoč prenesti v višino na roke. Pot mi je tekela po obrazu, volja, doseči vrh, pa je bila tako močna, da so roke zdržale. Po približno dveh raztežajih steče vrh poševno. Tu se najdejo sicer majhni, ampak solidni oprimki. Smer je vseskozi silno



Na grebenu Marbres – v ozadju Dent du Géant

Foto Krušic

zračna, izpostavljena. Samo majhen, neroden spodrseljaj... Na najbolj nerodnem mestu nas je srečala naveza, ki se je že vračala. Zavidala sem ji. Strah pa je bil zdaj že odveč. Prispeli smo na cilj. Stisnili smo si roke, ostali brez besed. Stala sem na vrhu s svojo mislijo, s svojo srečo in zavestjo, da sem dosegla vrh veličastnega Dent du Géant.

V tem je prispel na vrh vodnik z 72-letnim klientom. Skoraj nisem mogla verjeti svojim očem. Tako star, pa dober, gibčen gornik! Morali bi ga videti, kako se je vračal po vrvi z vrha! Tudi mi smo se polagoma vračali in to res polagoma. Saj so nas srečavale naveze, katerim smo se morali umikati. Do tiste vrvi je še šlo. Kjer je bil vzpon najtežji, je bil tudi sestop najhujši. Ko bi vsaj zlahka objela vrvi!

Ta tura mi je pomenila dosti več kakor vzpon na Mont Blanc. Kar je težko priborjeno, je vedno najlepše.

Z Brd cvetočih v Pohorje zeleno

LUDVIK ZORZUT

(Planine ob meji 1959)

*Z Brd cvetočih v Póhorje zeleno
pesem nepretrgana v zanosnem zvoku
valovi ubrana v veletoku,
v živo jo zajemamo anteno:*

*vseh vrhov v nebô kipečih,
vseh slapov z gorá grmečih,
šumnih lesov, rek deročih,
mrzlih zdencev, vrelcev vročih
nad prepadi, brezni, jézeri, slemení,
v polju, v hosti, v skali, v steni,
na planinah z rožami postlanih,
v zarjah zlatih, v vihrak razoranih,
trtic žlahtnih, sladkomilih,
pesem na srebrnih krilih
v méjah dveh kipečo, vso sproščéno,
spijmo pesem to do dnâ iskreno
Z Brd cvetočih v Póhorje zéléno.*

Žene in alpinizem

LOJZE KRAIGER

Že mnogo spisov smo napisali o alpinistiki in o uspehih alpinizma v Mariboru, a prav malo smo se spomnili na žensko alpinistiko, ki je bila in je še danes močno zastopana prav pri nas.

Alpinizem je po drugi svetovni vojni zajel zelo širok krog planincev in planink, ki so se navdušili za plezanje po nenadelanih poteh in stenah. In ravno za AO Maribor pa je značilno, da je pritegnil prav lepo število žensk. Seveda se je število alpinistk iz prvih povojnih let občutno zmanjšalo, nekaj pa jih je ostalo zvestih.

Če v mislih preletim vsa povojna leta nazaj, vse tabore, tečaje, ture in vzpone, moram priznati, da so bile alpinistke res prave tovarišice, nesebične, disciplinirane in požrtvovalne. Plezale so, a po turah pa ljubeznivo pripravljale hrano, kuhale, pomivale in pospravljale. Nikoli ni bilo godrnjanja, kakor da je naravno, če ravno one vse to naredo.

Če pregledamo vse plezalne smeri, ki so jih izvršile ženske v ženski ali mešani navezi, moramo ugotoviti, da je bilo njihovo alpinistično delovanje res močno.

Hudi prask in Diehlov žleb v Mrzli gori, Szalayev greben v Turski gori, Mala Rinka, vzhodni greben Štajerske Rinke, Brinškov kamin v Planjavi, severni steber Skute, Herletova v Ojstrici.

Slovenska, kratka in dolga nemška smer v severni steni Triglava, Riglica, Široka peč, Oltar, Rokavi, Frdamane police, Dibonova v Špiku, Martuljske ponce, Dovški križ, Brojanov raz Stenarja. To so samo nekatere smeri, ki so jih v naših Alpah preplezale ženske. Preplezale so več smeri v Durmitorju ter prečile več vrhov Prokletij. Plezale so tudi pozimi.

Udeležile so se vsako leto smuka preko Pohorja. Presmučale so celo triglavsko pogorje od Krme do Komne.

V inozemstvu so presmučale Oetzalske Alpe in Venediger.

Pri odpravah v inozemstvu so se povzpele na Grossglockner, Grosswenediger, Wiesbachhorn, Mont Blanc, Matterhorn, Dom, Weisshorn, Zinalrothorn, Breithorn, Dent du Géant, Tour Ronde, Flambeau-Marbres.

Najzvestejše stenam in goram so Jožica Marn, Marica Kostanjšek, Zora Ahmetašević in Krista Kraiger. Iz prvih povojnih let naj omenim Pihler Ilko, Kramžar Vero, Dragar Eriko in Trop Olgo. Udeležile so se vseh tečajev in taborov ter izvedle lepe plezalne vzpone. Žal so jih življenjske razmere odtrgale od intenzivnega plezanja. Med pripravniki imamo Marico Habjan in Kraiger Metko, ki prav dobro napredujeta v plezanju.

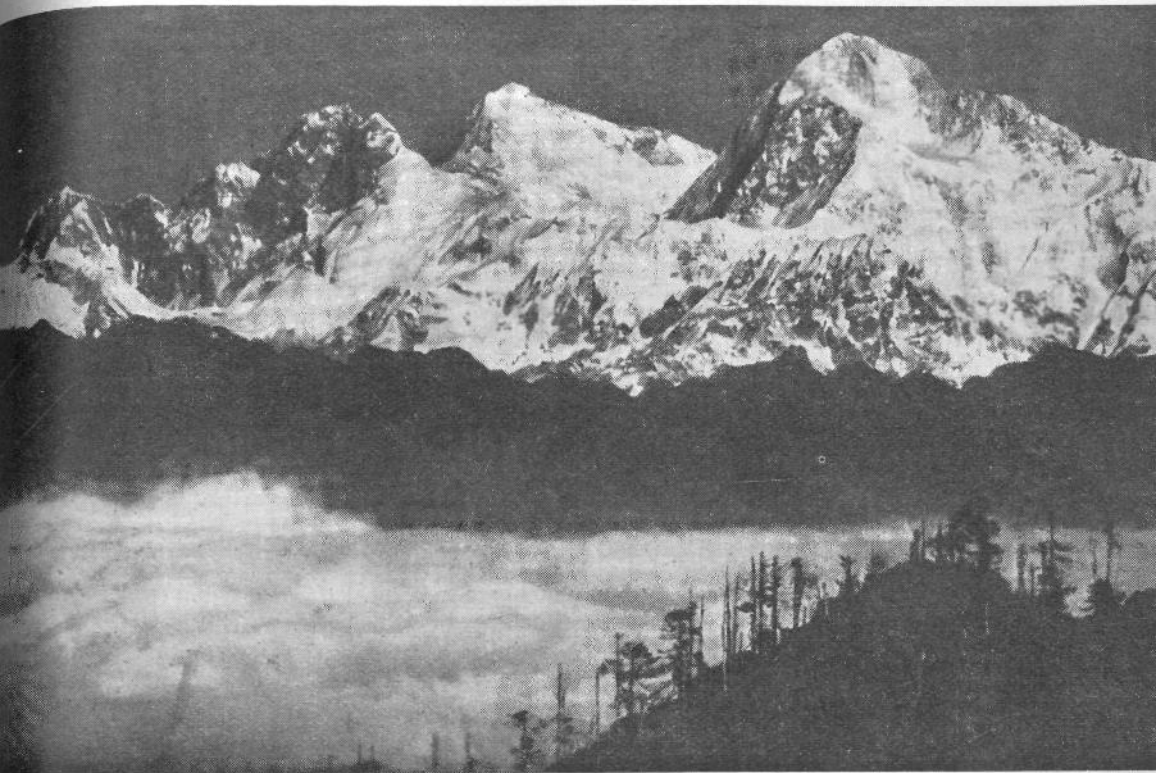
Počitek na gorskem pašniku

Janko Glazer

*Na gorskem pašniku ležim,
globoko nekje šumi voda pod njim,
zamolklo njen padec brez kraja, brez kraja
nekje kot iz zemlje do mene prihaja.*

*Že tisoče let tu šumi tako,
že tisoče let tu drevesa rasto
in vedno enaki, po isti poti
letijo oblaki, stari piloti.*

*Le mi, ki pod njimi si iščemo pot,
ne vemo kam in ne vemo kod.
zaženeš se, kot da svetove odkrivaš —
nazadnje vesel si, ko ob potu počivaš.*



Streha sveta

Videl sem Everest

ING. JOŽE JELENEC

Za pot po Indiji smo se prav dobro pripravili. Turistični biro Džina v Bombaju, ki je po naših željah sestavil naš popotni program, je napravil nekaj res imenitnega. To je brez najmanjše pogreške veljalo za vso našo pot, dolgo čez nekaj 6000 km, ki je trajala devetnajst dni. Vse vožnje, avion, avtobus, hrano, prenočišča smo plačali že v Bombaju med potjo smo oddajali samo listke, potrjene od Džine.

Naša pot nas je peljala iz Bombaja čez Kalkuto v Dardžiling pod Himalajo, nazaj v Kalkuto, ter nato čez Benares in Agro v New Delhi, od koder smo se vrnili v Bombaj. Vso pot smo hoteli napraviti z vlakom, toda Džina nam je prav resno svetovala, naj potujemo od Kalkute do Bagdogre z avionom, od Bagdogre do Dardžilinga pa z avtobusom. Ta svoj nasvet je tudi utemeljila s tem, da vožnja ob pakistanski meji in naprej gor proti samostojnim državam Nepal, Sikkimu in Butanu ni absolutno varna, posebno za belce ne. Ker teče železnica ves čas ob državni meji, stopi razbojnik v vlak, te ubije, izstopi in gre čez mejo. Menda pa se to ne dogodi vsak dan. Ker smo se pa v šoli učili, da je bolje zvoniti pred točo kakor pa po toči, smo se odločili za avion in avto.

Od letališča v Kalkuti do letališča v Bagdogri smo rabili dve uri. V tem času se vzdigne bengalska ravnina samo za 25 m. Od Bagdogre do Dardžilinga pa je 97 km in cesta se vzpne do višine 2180 m. V avto za Dardžiling nas je stopilo poleg šoferja še 5 potnikov. Med njimi je bil tudi neki belgijski duhovnik. Ko je slišal, da smo mi Jugoslovani, nas je opozoril, da sta v zavodu sv. Jožefa v Dardžilingu dva Jugoslovana, ki bosta gotovo vesela, ako ju obiščemo.

Lepa asfaltirana pot v Dardžiling se stalno vzpenja. Skoro ves čas vozimo po gozdu. Ob cesti je izpeljana tudi ozkotirna železnica, ki zelo pogosto križa cesto. Enkrat je voznik tudi ustavil, da smo si ogledali predstavo, ki so nam jo sredi ceste napravile večje in manjše opice. Nadaljevali smo pot, ko so se opice obzirno umaknile na drevesa.

V Dardžiling smo prišli v treh urah. Ko smo se nekoliko osnažili, smo šli h kosilu, ki je že čakalo.

Potovali smo trije, trije rodovi: ded, hči in vnuk. Glavno poveljstvo je imela v rokah Metka, Peter je imel na brigi razne referate, jaz sem pa bil za peto kolo, vendar s polno pravico glasovanja.

Takoj po kosilu smo šli na potep po Dardžilingu.

Dardžiling je izrazito letovišgarsko mesto, zgrajeno na dveh zelo strmih pobočjih. Večina mesta leži na zapadni strmini, manjši del na vzhodni strani. Prebivalcev ima manj nego 100 000. V mestu je 9 hotelov, 8 raznih šol, 3 bolnišnice ter precej krščanskih cerkva in drugih svetišč.

Najprej smo šli kar po slemenu med obema strminama ter si ogledali budistični tempelj na griču Observatorij. Tu je nešteto belih zastav in zastavic, obešenih na drogovih, ki so plapolale v popoldanskem vetriču in nosile želje, napisane na teh zastavah, k bogovom. Teh belih zastavic je v tistih krajih mnogo. Malo naprej smo si ogledali lepo vladno palačo, kamor se vsako poletje preseli iz Kalkute vlada Zapadne Bengalije, ker v teh višinah lažje prenaša poletno vročino.

Malo naprej je planinski inštitut, ki je tesno povezan z vsem alpinizmom okoli Himalaje. Tu smo videli razne živali, ki živijo po Himalaji, razne slike, sezname in statistike že izvršenih vzponov, obleke raznih ekspedicij, med njimi tudi obleko, v kateri je Tenzing Norkaj prišel pred 6 leti na Everest. Tukaj smo tudi kupili nekaj razglednic z Tenzingovim lastnoročnim podpisom.

Že zopet se je začelo mračiti, ko smo nadaljevali pot proti severu. Občudovali smo mogočno Kangčendžengo (8585 m), tretji najvišji vrh sveta. Pri nas se je že mračilo, veličastna pleča Kangčendženge pa so še žarela v škrlatnem siju zapadajočega sonca. Vrh je oddaljen od Dardžilinga samo okoli 70 km. Angleška ekspedicija je stopila prva na njo leta 1955, ustaviti pa se je morala poldrugi meter pod vrhom. Dostop na vrh ji je sikkrimska vlada prepovedala, ker na vrhu pač stanujejo bogovi.

Iz planinskega inštituta smo šli še vedno proti severu, toda navzdol. Prišli smo pred Zavod sv. Jožefa. Ko smo v pisarni vprašali, ali bi lahko govorili z obema Jugoslovanomoma, nam je prijazni duhovnik odgovoril, da bomo lahko govorili celo s tremi rojaki. Peljal nas je v sprejemnico, in nas potolažil, da jih bo takoj poklical. Kmalu so prišli, vsi že starejši, toda nad obiskom veselo presenečeni. Vsi so že dolga leta v Indiji, kjer poučujejo na tej veliki šoli. Tukaj študirajo dijaki iz 28 držav, med njimi tudi dva nečaka sedanjega Dalaj lame iz Tibeta. Pouka iz veronauka so deležni samo katoličani, vsi drugi poslušajo predavanja iz normalke. Vsi trije so Dolenjci, eden iz Stopič, drugi iz Rateža, tretji iz Dobrepolj. V staro domovino se bržkone ne bodo več vrnili, so pa še povezani z znanzi iz mladih let. Slovenščina jim kar gladko teče, govore pa seveda

poleg angleščine tudi še kak jezik domorodcev. Ker je ura že šla proti sedmi, smo se poslovili od ljubeznivih rojakov in odšli proti Dardžilingu. Vsi trije so nas spremili do glavne ceste.

Ko smo prišli na poti domov preko ovinka, se nam je odprl na Dardžiling kar pravljichen pogled. Celo pobočje do vrha do doline je sijalo v tisoč lučkah. Ker je namreč pobočje zelo strmo, hiše luči ne zakrivajo, vsaj ne v normalni meri.

Ker v Dardžilingu ni prohibicije in ker bomo jutri pogledali najvišji gori sveta iz oči v oči, sodi Metka, da v takem slavnostnem trenutku kozarec vina ne bi bil odveč. Predlog je bil soglasno sprejet. Pa ne za dolgo. Ko je pogledala v vinsko karto, je videla, da stane steklenica vina v naši valuti skoraj 6000 din. Predrzo idejo smo opustili.

Zjutraj smo vstali že ob petih. Šofer je prišel ob pol šestih in odpeljal smo se v džipu na Tigrov vrh (2587 m) približno 10 km daleč. V kratkem času se nas je nabralo tam kakih 25 ljudi. Vsi smo bili oboroženi s fotoaparati in daljnogledi. Tukaj je zgrajena lepa, zidana, prostorna dvonadstropna stavba, ki služi samo za to, da sprejme gledalce, ki iščejo Everest. Sicer je prazna. Z nami je prišel tudi uslužbenec Turističnega biroja, ki je vsem in vsakemu posebej pokazal vrh v gorski verigi tam nekje v Nepal, nad katerim se bo prikazal Everest, ki je od tu oddaljen dobrih 200 km. Dan se je počasi delal. Kangčendženga je dobivala vedno jasnejše poteze, mi pa smo buljili proti Everestu. Megla je pokrivala našo ljubo Čomolungmo, dasi so bili vsi nižje ležeči bregovi jasno vidni. Enkrat se je za hip pokazal malo bliže ležeči Makalu. Sonce je bilo že najmanj meter nad obzorjem, ko smo zadnji obupali. Vseh šest džipov je odšlo v dolino. Everest nam ni bil milostljiv. Omeniti moram, da se Everest vidi od tu samo zjutraj, sicer je v megli.

Ko smo se doma od razočaranja malo opomogli, smo jo mahnili na vzhodno pobočje Dardžilinga. Prišli smo v čajne nasade. Dardžiling je središče teh nasadov in zaradi njih znan po vsem svetu.

Pot nas je pripeljala tudi v tibetsko vas na severovzhodu mesta. Tu smo se morali najprej začuditi izredni čistoči te vasi, ki nas je po svoji snagi spominjala na gorenjska dvorišča ob sobotah popoldne. Moških nismo videli niti enega, ženske so kaj delale na dvorišču ali pletle, sedeč na hišnem pragu. Nas so kaj hitro obkrožili otroci, ki so skakali okoli nas in hoteli sploh vse vedeti. Znali so nekaj angleški, tako da so bili z Metko in Petrom takoj v važnih pogovorih. Prosili so, da jih fotografiramo, kar se je takoj zgodilo, in niso se mogli nagledati pokrajine skozi daljnogled. En fantek je imel na rami lok, nekajkrat ga je vzel v roke in sprožil puščico. Zanimivo je, da je bil tak lok z razcefrano tetivo ravno tak, kakršni so bili naši loki, ki smo jih uporabljali kot otroci tisoče kilometrov od tukaj. Te ljubke, zdrave, živahne in vesele otroke smo kar neradi zapustili, tako nas je zajela njihova naravna srčkanost. In še to: niti eden ni prosjačil za denar.

Na poti domov smo šli mimo majhnega templja, nekake kapelice, kjer sta bila naslikana tudi dva kljukasta križa, starodavno versko znamenje v teh krajih. Res, zanimivo je, da si je Hitler, največji ravbar vseh časov, izbral za svoj emblema ravno znak tega ljudstva, ki je brez dvoma med vsemi narodi najmiroljubnejše, filozofsko in zasanjano.

Popoldne smo šli naprej v botanični vrt, kjer smo videli tudi nekaj domačih dreves. Od tukaj smo se odpravili na bazar, kjer smo nakupovali razne spominke za Evropo. Hoteli smo obiskati še Tenzinga Norkaja v njegovem lepem domu pri vhodu v Dardžiling. Zadržal pa nas je prod-

jalec molilnih mlinčkov z že vloženimi tiskanimi molitvami. Ker se je pa videlo, da nas hoče mož čim bolj ožeti, smo ta pogajanja opustili. Že med potjo smo izvedeli, da Norkaja ni doma, temveč da je v Kalkuti. Zopet se je začelo večeriti in ko smo prišli pred slavno hišo, je niti fotografirati nismo več mogli.

Na levi strani fasade je v mavcu vrezan datum »29. maj 1953«, ko sta prišla zmagovalca Everesta Hillary in Tenzing na vrh. Pod tem datumom sta upodobljena dva cepina, v sredini pa plezalna vrv. Tenzing ima ženo in dve pastorki. Obe sta baje vneti alpinistki.

Naslednji dan zjutraj smo še enkrat poskusili srečo. Ob pol šesti uri smo se zopet odpeljali na Tigrov vrh. Ta dan je bilo mnogo manj izletnikov, poleg nas treh samo še dva Angleža ali Amerikanca.

Jutro je bilo manj mrzlo. Dolino je pokrivala do višine Dardžilinga gosta megla, višje navzgor so bila pobočja jasna, vrhovi Himalaje pa so bili zopet zakriti v megle, ki jih je veter z veliko brzino gnal proti jugozapadu. Dvakrat smo zagledali goro Makalu, ki so jo pa obakrat hitro zagrnile viharne megle. Čakali smo in želeli. Vse zaman. Da ne bi zamudili aviona proti Kalkuti smo že prej kot včeraj zapustili razgledišče. Žalosten, ker nisem videl Everesta, sem stopil v džip.

Zdajci zavpije Peter, da se je pokazal Everest. Takoj sem bil iz voza. V daljavi, tako kakor je kazal včeraj uslužbenec Turističnega biroja, so stali v čisti jasnini: v sredini Everest (8854 m), levo od njega in malo pred njim Lhotse (8506 m), desno od Everesta, pa precej bliže, Makalu (8476 m). Vsi trije so bili jasni, le nad Everestom je hitela meglica, ki jo je pa veter hitro raztrgal in izpil. Tak položaj je trajal nekaj trenutkov, morda 50 sekund. Že so prihajale nove megle, ki so zakrile najprej Everest, koj nato pa sta se skrila tudi Lotse in Makalu.

Toda zavest, da smo videli najvišji vrh sveta, čeprav — bi rekel — skoraj po naključju in le za kratek čas, nas je prijetno božala in zadovoljni, celo malce prevzetni, smo odhiteli v dolino.

Spomin na planinca ravnatelja Jaka Zupančiča

dr. FR. MIŠIČ

Med graditelji slovenske kulture v Mariboru in Podravju v prvem desetletju po zlomu stare Avstrije stoji na vidnem mestu ravnatelj tedanje mariborske realke Jaka Zupančič (1919—1932).

Vedno nasmejanega obraza — saj je bil doma na Dolenjskem — je v splošno zadovoljstvo, priljubljen pri profesorjih in učencih, vodil z največjim uspehom tedaj največjo srednjo šolo v Sloveniji, zraven pa je še vedno imel dovolj časa za kulturno in društveno udejstvovanje izven svojega poklica. Za jubilej mariborskega Olepševalnega društva, katerega odbornik je bil, je leta 1927 napisal razpravo o mariborskih parkih. V njej je strokovnjaško — sicer je bil matematik in fizik — obdelal vsa drevesa in grmičevja mariborskih mestnih parkov z navedbo njihovih slovenskih, latinskih in nemških imen. V Olepševalnem društvu se je z vso vnemo potegoval za modernizacijo Treh ribnikov. Bil je med prvimi slovenskimi planinci v Mariboru po ustanovitvi podružnice SPD v Mariboru in je kot gospodar Mariborske kočje krepko sodeloval pri razvoju slovenskega planinstva in turizma na Pohorju in v Podravju. Kot strokovnjak je bil že prej napisal matematične učbenike za višje razrede srednjih šol; značilno za njegov napredni duh pa je, da je napisal prvi slovenski spis o zrakoplovstvu.

Za dvig slovenskega planinstva in turizma na Pohorju bi bil dal vse, tako je bil za to panogo našega gospodarstva navdušen. Osebo je na Pohorje bahajal zelo pogosto, saj je bil zelo krepke in odporne narave. Za lepoto v naravi je kar gorel. Najzgovornejši znak njegovih lepih lastnosti je bil njegov

neprisiljeni, naravni smeh. Smejal se je tako rad, da bi zaslužil priimek smejočega se modrijana.

Eno leto (1922/23) sem služboval pod njegovim vodstvom na mariborski realki. Iz mnogih doživljajev v njegovi prijetni družbi mi je ostal v spominu neki pogovor med nama, ki kaže, kako mu je bilo Pohorje in dvig planinstva na njem pri srcu. Za Pohorje sva bila oba enako navdušena. Kot moj ravnatelj je kmalu opazil, da zahajam ob vsaki priložnosti na to naše zeleno pogorje. Smehljajočega obraza mi некоč reče: »Vidim, da ste vnet planinec in velik prijatelj Pohorja. Če vam je prav, bom uredil vaš urnik tako, da boste imeli odslej ob sobotah pouk samo prvi dve uri, ob ponedeljkih boste pa sploh prosti. Tako boste lahko redno že ob sobotah hodili na Pohorje in se boste lahko temeljito posvetili temu lepemu pogorju.« Tako se je tudi zgodilo. Pač lepa reminiscenca na planinca ravnatelja Jaka Zupanciča dvajset let po njegovi smrti.

Od Črne do Logarske

SMILJANA ŠKERJANC

Zapustili smo Dravsko dolino, se poslovili od Pohorja in Kozjaka, pogledali, če je na Uršlji še kaj snega, in vožnje z vlakom je bilo konec. Ob kakih devetih naju je avtobus odložil v Črni. Nebo je bilo še vedno brez oblaka, bil je prelep pomladni dan. Po strminah je pod borovjem rdela resa. Ščinkavci in senice so z veselim petjem oznanjali, da jim je sedaj lepo. Tudi nama je bilo. Zložno sva se vzpenjali ob Javorskem potoku, nato pa zavili v dolino Kramarice, potoka, ki priteče izpod istoimenskega sedla. Ta stara pot drži preko prevala Kramarice in Mežiške v Šaleško dolino. Nečoč, ko še ni bilo železnice in avtomobilskih cest, je bilo na njej pač bolj živahno. Nama pa ni nihče motil tišine, ki je vladala v mračnih smrekovih gozdovih, skozi katere se je vzpenjal kolovoz. Na desni se je med vrhovi dreves včasih že pokazal obli in plečasti vrh Smrekovca in njegov kameniti sosod Komen. Njuna severna pobočja so vsa porasla s smrekovimi gozdovi. Velike površine mladja še pričajo, da so do nedavna gozdarili tod po načinu golosekov. Tam onstran Mežiške doline pa je dvigala Peca svoje široko sleme v modrino neba.

Prej kot sva pričakovali, sva stali pri kapelici in spomeniku padlim partizanom vrh prevala. Tu sva zdaj stopili na transversalo, ki drži po grebenu s Slemenom in Smrekovcem. Pred nama je ležala Šaleška in Savinjska dolina, v katero si je prav izpod Kramarice Ljubija vrezala svojo dolgo pot. Sonce je toplo sijalo, zemlja, ki se je tod šele osvobodila snežne odeje, je željno srkala njegovo toploto. Citrončki so obletavali vijoličaste cvete žafrana. Če hodiš tod poleti, te kar naprej ustavljajo debele borovnice, ki se ti ponujajo vso pot od Slemenom do Smrekovca. No, midve s Piko nisva imeli te skušnjave, zato sva prav kmalu prispeli do koč. Prišli sva ravno na kosilo. Nato pa sva si na travniku pred koč privoščili uro počitka z blaženim občutkom, da sva skoro 1400 m visoko, v prelepem koncu slovenske dežele, daleč od vsakodnevni skrbi in da imava še dva taka dneva pred seboj. Po travniku naokoli so krokusi delali družbo popčkom, ki so bili še bolj modri kot nebo.

Prijetno je bilo stopati po mehki travnati poti, ki drži po grebenu tega dolgega gorskega hrbta, vulkanskega izvora, ki se vleče od Smrekovca do prevala Bela peč tik pod Raduho. Hodiš kakor po mizi. Pot se skoro neopazno vzpenja in spušča. Pri tem pa imaš ves čas odprt razgled na vse strani. Na severu kraljuje Peca, ta je najbliže. Malo bolj proti vzhodu opaziš umerjene oblike Strojne, dalje proti severu, se oko ustavi na Golici in Svinški planini. Pozdravlja te Uršlja gora, za njo pa se vleče dolgi hrbet Pohorja. Na jugu imaš Mozirsko planino. Na vsej poti te spremlja značilna oblika Velikega Rogatca. Razveseliš se, ko spoznaš brhko Ojstrico, za njo pa slutiš še ostale velikane Savinjskih planin. Z daljnogledom lahko na planoti Velike planine prešteješ pastirske koč. Ves čas pa vidiš pred seboj svoj cilj — Raduho, — ki ti kaže svoje dolgo in položno vzhodno pobočje.

Hodili sva prav lepo. Le v senčnih legah je bil tu pa tam še kak ostanek snežnega zameta. Redke smreke, z balohom prerasla tla in brusničevje naju je spominjalo na zahodno Pohorje. Na vrhu Komna sva se malo posončili na njegovih zelenih andezitnih pečinah in uživali pogled na svetu tako odmaknjeno dolino Bistre in njene raztresene domačije.

Od Komna dalje pa sva imeli hudo pot. Začelo se je kar v rušju pod vrhom, kjer je ležalo še kak meter snega, ki se je udiral skoro na vsak korak. Pogledali sva na zemljevid in videli, da se nama do Koče na Loki nikjer ne bo treba dvigniti višje, kakor sva že, da se bo pot do prevala Bela peč v splošnem spuščala nekako do višine 1300 m. Od Smrekovca do Kamna sva hodili ves čas približno v višini 1600 m in hodili večinoma po kopnem. Zato se nama je zdelo čisto jasno, da bo tako tudi vnaprej. Toda pozabili sva na eno — na gozd. Do Komna je greben namreč odprt, le na redko poraščen s smrekami, veter in sonce sta tod že opravila svoje. Od Komna dalje pa drži pot večinoma skozi strnjen gozd. In tako se nama ni udiral samo v tistem rušju pod Komnom, ampak se je utrudljiva hoja po mokrem snegu nadaljevala. Pot je bila popolnoma zasnežena.

Sonce je zašlo, v gozdu se je pričelo mračiti. Na srečo sva bili prav kmalu na kopnem travnatem pobočju pri planini Vodol. V mraku sva še mogli videti velike cvete teloha. To je bil prvi ta dan, ker sva pač hodili po andezitnih in grohastih tleh. Teloh tu pa nama je povedal, da sva sedaj prestopili na apnenčasta tla Raduhe. Pri koči sva se za hip ustavili in začutili, da sva utrujeni. Pika je predlagala, da bi tu prespali. A meni se je zdelo po vsem naporu in mokroti nemogoče, da bi v mrzlem brez odeje in postelje prebili noč. Tako sva se zajedli v strmino Raduhinega pobočja. Gazili sva sneg in le počasi napredovali. Znočilo se je, toda imeli sva srečo, da je bila svetla noč. Svetloba, ki jo je dajal prvi krajec in belina snega, sta še kar zadostovali, kadar drevje ni bilo pregosto. Markacij skoro ni bilo videti. Še vedno pa sva hodili po stari smučini. Veter je bil vanjo nanesel iglice smrek in le zato sva jo še videli. Skrbno sva pazili nanjo, saj sva bili sedaj že prepričani, da je imel lovec ali smučar, ki se je že kdove kdaj vozil tod, isti cilj kot midve — Kočo na Loki. A nenadoma je ni bilo več in sedaj je bilo mnogo teže iskati pot. Nekaj časa sva si morali pomagati tako, da je ena ostala vedno pri markaciji, druga pa je z baterijo preiskala v polkrogu drevesa pred seboj. Toda gozd je vendar postajal redkejši, smreke in macesni so se začeli umikati rušju in končno krošnje niso več zastirale pogleda v čudovito zvezdno nebo. Čeprav je svetil mesec, so bile zvezde tako jasne, kakor jih v mestu nikoli ne vidimo. Za nekaj trenutkov sva pozabili, kako utrujeni sva, in iskali znane zvezde in ozvezdja. Snega je bilo zdaj na planem precej manj kot v gozdu, zato je bila hoja lažja. Toda iskanje poti je bilo zelo zamudno, veliko markacij je po skalah še pokvaril sneg. Vedeli sva, da morava prečkati pobočje, da ne smeva ne preveč gor in ne preveč dol. A pot se je vlekla in bala sem se že, da sva zašli na ono, ki drži na Durce. Ko sem zagledala luči, ki so mežikale nekje iz Savinjske doline, bi bila prav rada menjala z ljudmi tam doli. Temperatura je morala biti okrog ničle, sneg je pričel zmrzovati. Potem pa se je pojavila pred nama neka temna gmota in spoznali sva kočo. Bila je samo planšarska koča, a bili sva presrečni, da je vsaj ta. Vrata so bila odklenjena, ognjišče je imela in pograd s senom, v drvarnici pa kup nasekanih drv. Ura je kazala enajst. Iz nahrbtnikov sva privlekli vso zalogo nogavic in obleke, še dobro da je bilo tega precej, se preobuli in skuhalo čaj. Polena so se kadila, ker so bila vsa prepojena z vlago. Čaj je imel okus po prekaženem, a kljub temu nama je teknil. Zlezli sva na pograd, se pokrili s polivinilsko pelerino in tako zaključili dan, ki se je začel ob štirih zjutraj, ko naju je v Mariboru zbudila budilka.

Sonce še ni vzšlo, toda mraz naju je spravil na noge. Stopila sem pred kočo in ostrmela. Nekje za Smrekovcem je pravkar vzhajalo sonce in s svojo rožnato svetlobo prebujalo vrhove. Pogorelčki so se spreletavali po ograji pod kočo in potresali s svojimi ožganimi repi. Na Pašniku je ležala tanka plast snega. Vse male vzpetine in skalovje, obraslo z rušjem in rododendronom, pa je bilo kopno in tam je med rdečim resjem cvetel teloh z velikimi belimi cvetovi. Nisva se jih mogli nagledati, hodili sva od ene take skupine do druge, kakor bi si ogledovale cvetlične grede.

Potem sva se vrnili h koči in zagledali na njenem oglu nabito tablo: Koča na Loki 10 min. (puščica in markacija).

Koča na Loki je bila polna smučarjev. Še enkrat sva bili veseli, da včera nisva mogli do nje. Snega je bilo še mnogo, vendar je bil precej zvožen. Od Loke proti vrhu se steza vije skozi bujno ruševje in rododendron. Prelepo je hoditi tod sredi julija, ko po vsem prostranem pobočju rdeče cveti ta lepi planinski grm. Toda bil je še le maj in prevladovala so bela, zelena in modra barva. Bel je bil sneg, zeleno ruševje, nad tem pa temno modro nebo. Tudi tako je bilo lepo.

Vrh Raduhe je gladila skupina smučarjev. Najbrž so naju grdo gledali, ko sva jim z globokimi stopinjami ali celimi udori kvarili delo. A na vrh sva morali. — Krila bi moral imeti človek, da bi kakor jastreb tiho jadral nad dolinami in grapami, čez slemena in vrhove in se spustil na zemljo, kjer bi hotel, kakor ptica. Tako pa, ko prilezemo na eno goro, vidimo, koliko je še gora in vrhov, koliko je dolin in dolinic med njimi. Povsod slutimo lepoto. Toda preokoren je človek in prekratko je njegovo življenje, da bi mogel pogledati v vsak kotic svoje domovine, pa naj je še tako majhna.

Da naju ne bi zopet ujela noč, sva še pred poldnevom odrinili. Šli sva na Durce in Grohat. Durce so škrbina med Malo Raduho in Lanežem, vrhom, ki spada pravzaprav k Raduhi. Skalovje grebena je bilo tu manj odporno, zato ga je zob časa hitreje glodal. Škrbina je napredovala in s svojim gruščem zasipavala zahodno steno pod seboj. Nastalo je dolgo melišče, ki se začenja takoj pod robom škrbine, končuje pa se kakih 300 m niže, nad malo krnico, v kateri stoji zavetišče na Grohatu. Durc še nisva poznali, zato sva se kar spogledali, ko nama je tabla pokazala na strmo dolgo belo površino brez vsake gazi. Mnogo prostora je bilo še do koče dam doli. O kakem klinu in kosu vrvi, ki bi ti naj pomagali čez rob Škrbine, ni bilo sledu, vse je bilo še globoko pokopano pod snegom. Markirana steza drži v levo ob steni in potem v loku po poraslem pobočju h koči. Nama pa ni preostajalo drugega, kakor naravnost navzdol. Sneg je bil precej zbit. Previdno sva si delali stopinje in se spuščali korak za korakom. Za nič na svetu se ne bi hoteli popeljati po tej dolgi strmini. Ko sva bili že skoraj spodaj, sva zaslišali s škrbine klicanje. Bila sta dva fanta, ki sta nama dajala znake, naj se umakneva. In res sta se kmalu nato zapeljala mimo. Midve sva za to melišče porabili dve uri, ta dva pa samo nekaj minut. A pozneje na Grohatu sta priznala, da s celimi hlačami le ni šlo. Bila sta dva gimnazijca, doma iz Črne.

Pod smrekami pred kočo smo pospravili, kar je še ostalo v nahrbtnikih in gledali v steno Raduhe, ki je bila vsa svetla od sonca, ki se je že bližalo obzorju. Prišel je čas za odhod. Transverzala zavije z Grohata na levo v gozdove tik pod Raduhino steno. Je le ozka steza, ki se spušča preko Velikega vrha in mimo Tolstovršnika do Savinje, ki jo doseže približno na pol poti med Rogovilcem in Solčavo. To ni bila pot za ta letni čas. Rajši sva se odločili za položnejši kolovoz na Bukovnika, kakor sta nama svetovala Črnjana. Pozneje sem poleti hodila tudi po oni na Tolstovršnika, a moram reči, da mi ta bolj ugaja, ker je bolj odprta in ima več razgleda. — Pašnik pod kočo je bli deloma kopen. Sem je že dahnila pomlad. Teloh, ki jo je najbolj nestrpno pričakoval, je cvetel v celih šopih. Zima je ostala za nami. Samo tu pa tam sva še stopili na sneg. Na travniku, malo nad Bukovnikom, sem med veliko travo zagledala modro zvezdico pomladnega zaspančka. Bukovnikova kmetija, ena najvišjih slovenskih kmetij, ima prelepo lego — Raduho na levi, na desni zeleno Olševo, pred seboj pa bele skalnate vrhove glavnega masiva Savinjskih planin.

Kmalu pod Bukovnikom sta se študenta poslovila, šla sta domov v Črno. Midve pa sva se preko travnikov, posejanih z modrimi zaspančki, spuščali v dolino potoka Klobaše. Planine so tonile druga za drugo, zelenja pa je bilo vedno več. Tu v dolini je še vladala pomlad. Tudi bukve so se odele v zelenje svojih mehkih svilnatih listov. Ko sva hodili pod njimi, se mi je zdelo, da sva prišli od daleč, daleč.

Ko sem se drugo jutro zbudila, sem mislila, da je še zelo zgodaj, taka siva svetloba je bila v sobi. A ura je kazala sedem in zunaj je prav na rahlo padal dež. Vseeno sva se po zajtrku napotili proti Plesniku. Bili sva pri slapu. Mnogo več ga je bilo kakor poleti. V močnem curku je padal preko pečine. V njene poličke in razpoke so se naselile primule in zdaj so razkazovale svoje vijoličaste cvete. Ves gozd je dišal po volčinu. Po pašnikih in travnikih so zaspančki zapirali svoja modra očesca, da bi jih tako obvarovali pred dežnimi kapljami, ki so padale čedalje gosteje. Le malo jih je še gledalo v oblačno nebo.

Transverzala je dolga pot. Lep del slovenskih gora prehodiš, mnogo lepega vidiš in mnogo velikega doživiš, preden jo imaš za seboj. Hoja po njej je kakor čitanje lepe knjige — bereš jo in bereš, a se bojiš, da je bo prehitro konec. A vendar tudi ni tako, saj nas transverzala pelje na ogleda po slovenskih planinah. Z nekaterimi gorami, dolinami in koticiki, ki si jih spoznal na transverzali, si postaneš dober za vse življenje, vsako leto znova te bo vlekle tja.



PROF. IVAN ŠUMLJAK
ŠESTDESETLETNIK

Profesor Ivan Šumljak je letošnje poletje na svoji življenjski transverzali dosegel pomemben mejnik. Zibelka mu je stekla 6. avgusta 1899 v Zalcu, otroška leta pa je preživel v Šošanju pri stari materi. Tu je kot otrok hodil po okoliških hribih, spremljal je namreč starega financarja, ki je pečatil kotle za žganjekuho. Z dvanaajstim letom je šel prvič na Uršljo goro, naslednje leto z učiteljem na Okrešelj. S šestnajstim letom se je vpisal v ruško podružnico SPD, v Mariboru namreč tedaj še ni bilo slovenske planinske organizacije. V Mariboru je dovršil učiteljsiše, bil nato učitelj na meščanski šoli, kasneje pa je postal profesor na trgovski šoli. Ves prosti čas pa je porabil za hojo po gorah. V planinski organizaciji pred vojno ni deloval, zdela se mu je preveč meščanska. Po vdoru okupatorja je bil pregnan v Srbijo.

Po osvoboditvi je stopil v vrste delavnega upravnega odbora PD Maribor, prevzel markacijsko službo, vodil markacijsko bazo Maribor in sodeloval pri prostovoljnih delovnih društvenih akcijah. PZS ga je odlikovala s srebrnim znakom zaradi transverzale. To imenitno pot od Maribora po slovenskih gorah do Kopra si je on zamislil in jo kot vpliven član markacijske komisije pri PZS s pomočjo marljivih markacistov po vsej Sloveniji tudi izvedel. Transverzala se je v nekaj letih izkazala kot prava transfuzija slovenskega planinstva. Mnoge koče, ki so postavljene daleč od prometnih zvez, bi danes kar samevale, če ne bi po naših gorah leto za letom »delalo transverzalo« do 4000 stremljivih planincev, ki bi s tem radi spoznali domovino in zmagali dolgo pot.

Profesorja Šumljaka poznajo planinci, njegovi dijaki in širok krog znancev kot človeka, s katerim je srečanje vselej prijetno. Odlikuje ga tehtna beseda, tiha zbranost, stanovitna vnema za planinsko stvar, sicer pa prizanesljiva tovarniška vdanost in širokogrudnost, skratka tiste sorte človek je, s katerim se človek rad sreča in rad z njim dela. Vsa slovenska planinska javnost mu čestita k jubileju, predvsem pa se ga spominjajo transverzalisti, ki imajo z njegovo planinsko potjo št. 1 toliko veselja in od nje toliko koristi.

T. O.

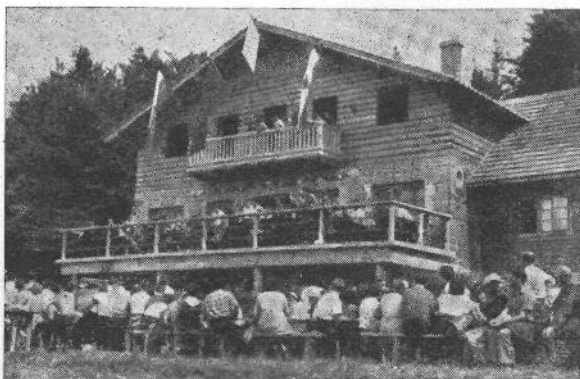
MEDRUŠTVENI SEŠTANEK NA USKOVNICI. Na iniciativo PD Bled se je vršil od 27. na 28./6. t. l. v prijazni planinski postojanki na Uskovnici sestanek PD bohinjsko-savskega kota, ki v centru naših Julijcev upravljajo planinske postojanke. Na sestanek so poslala svoje predstavnike PD Bohinj-Srednja vas, Boh. Bistrica, Bled in Gorje, škoda pa da niso bila zastopana tudi PD Ljubljana-matica, Jesenice in Javornik, ki so bila tudi vabljena na sestanek.

Program sestanka je bil zelo zanimiv in se je zaradi svoje obširnosti zavlekel pozno v noč. Pogovorili so se o raznih aktualnih organizacijskih in gospodarskih vprašanjih, ki enako zadevajo vsa ta društva oziroma njihove postojanke. Poleg nešteti vprašanj so skušali rešiti tudi vprašanje enotnega načina dela, vsklajevanja cen v teh planinskih postojankah, razmejitev dela pri markiranju, ter koordinacije mladinskih izletov in njihovih skupnih akcij. Z nasveti jim je bil v pomoč načelnik gospodarske komisije PZS tov. Mirko Fetiš.

PLANINSKI TABOR V JERUZALEMU. Dne 28. VI. 1959 se je vršil v počastitev 40-letnice ZKS in SKOJ v Jeruzalemu, kjer je imelo PD Ljutomer nekdaj svojo planinsko postojanko, planinski tabor, ki so ga po sklepu svojih društvenih občnih zborov organizirala PD Ljutomer, Ptuj in Murska Sobota. Tabor naj bi hkrati služil tudi boljšemu medsebojnemu spoznavanju bližnjih PD, ki so oddaljena na od naših visokih planin.

Program tabora je bil zelo pester in ga je začel z uvodnim govorom predsednik PD Ljutomer tov. Vladimir Porekar. Govoril je tudi predsednik PZS tov. Fedor Košir, ki je v svojem pozdravnem nagovoru

na kratko obrazložil pomen družbenih organizacij in njihovo vlogo po smernicah VII. kongresa ZKJ. Program so še izpolnile recitacije in pevske točke mladincev, položitev venca na grob talcev, zasaditev spominskega drevesa in godba na pihala, popoldne pa se je pričelo planinsko rajanje. Prireditev je poleg drugih političnih in družbenih funkcionarjev počastil s svojim obiskom tudi predsednik OLO Murska Sobota tov. Rudi Čačinovič.



*Dom se je odprl za vse, ki ljubijo naravo in planine
(Na Kalu)*

POHOD ČLANOV TVD PARTIZANA NA TRIGLAV. Kot uvodno prireditev »VII. zleta Bratstva in enotnosti«, ki bo po sklepu stalnega sekretariata zleta v Karlovcu prihodnje leto v Novem mestu, je prireditveni odbor tega zleta v Novem mestu organiziral pohod na Triglav. Zlet je pričel dne 12. avgusta v Mojstrani in končal 17. VIII. 1959 v Bohinju. Pred vzponom na Triglav so udeleženci tega zleta položili venec na spomenik padlim planincem v Vratih, kjer jih je pozdravil tudi predsednik PZS tov. Fedor Košir. Zleta bi se morali udeležiti številni člani okrajnih TVD Partizana iz Hrvaške, BiH in Slovenije, vendar je pa neugodno vreme preprečilo številnejšo udeležbo.

JUBILEJNI PLANINSKI TABOR NA AREHU. V spomin na I. planinski tabor na Pohorju leta 1903 sta organizirala PD Ruše in Odbor za organizacijo proslavo 40-letnice ZKJ in SKOJ v Rušah v nedeljo dne 16. avgusta 1959 pri Arehu — Ruški koči na Pohorju jubilejni planinski tabor. Pri programu so še sodelovali TVD Partizan, Strejska družina, predvojaška vzgoja, Zveza borcev, Lovsko društvo, Ribiška družina in KZ Ruše. Tabor se je pričel z nastopom

MARICA KOSTANJSKOVA je gotovo ena najvidnejših mariborskih alpinistk. Kot smučarka in plezalka je naredila take ture, da jo lahko uvrstimo med najuspešnejše jugoslovanske alpinistke.

Triglavski stena: Slovenska in nemška smer s Zimmer-Jahnovim izstopom — večkrat; Stenar: Brojanov raz — Raduha: Smer Y2 — Štajerska Rinka: vzhodni greben — Mala Rinka: Režek Modčeva smer večkrat — Turska gora: Szalay-Gerinov greben večkrat — Durmitor: Plezalna na Terzin Bogaz ter prečenje celotnega Durmitorja.

Prečenje raznih vrhov v Prokletijah v času Sleta planinara 1956 — Zimski vzponi: Triglav večkrat (1. januarja, 29. novembra, 1. maja) — Škrlatica 29. nov. — Jalovec večkrat — Prečenje celotnih Kamniških Alp. Trikrat je bila vodja »Smuka preko pohorja« (Maribor — do Slovenjega gradca v enem dnevu).

Med turami v inozemstvu naštejmo: Grossglockner po normalni poti dvakrat, vzpon na Wiesbachhorn po normalni poti, plezalna na Wild Sender in Roter Turn, severna stena Tour Ronde, Dent du Géant, Flambeau, Mont Blanc.

Smučarske ture v inozemstvu: Smučanje preko celotnega Oetztalesa in Gross Venedigerja. Smučanje v Oetztalesu je pričela v Ventu, čez par dni pa izstopila v Soeldnu: Nato je odšla v Zell am Ziller, od tu preko Gerlosplatte do Krimmla, od tu pa na Venediger.

PROSLAVA 40-LETNICE KPJ NA MOZIRSKI KOČI

V nedeljo 13. IX. je PD Mozirje obenem z drugimi družbenimi organizacijami proslavilo 40-letnico KPJ. Proslavo je uvedel mozirski pevski zbor z dvema pesmima, nakar je pozdravno besedo spregovoril predsednik PD Mozirje tov. Klemenak, dolgoletni obiskovalec Mozirske koč. Predsednik PD Celje tov. Tine Orel je nato v svojem govoru označil mesto planinstva v materialnem in duhovnem standardu delovnega človeka, govoril o vlogi slovenskih planinskih koč v narodnostnem boju z Nemci, v delavskem gibanju in v NOB, o družbenih dolžnostih planinstva v socialistični družbi in o Mozirski koči sami.

Zborovalce je nato pozdravil tovariš Pečnik v imenu planinske skupine Tovarne emajlirane po-



Kovinarska koča na dan otvoritve 19. VII. 1959

sode. Po kratkem odmoru so se vsi podali na vrh Medvedjaka k spomeniku žrtvam NOB. Tu jim je o zgodovinski vlogi XIV. divizije spregovoril borec te divizije tov. Kajzer. Pevski zbor je zapel nekaj borbenih pesmi, nato pa slavnost zaključil z Internacionalo. Navzočih je bilo 150 planincev iz raznih krajev Savinjske doline.

OTVORITEV PLANINSKEGA DOMA NA KALSKIH PLANINAH

V nedeljo 23. VIII. t. l. se je v lepem sončnem jutru pričela zbirati na KALU nad Hrastnikom (956 m nadmorske višine) množica ljudi, da bi bili navzoči ob otvoritvi novega planinskega doma, ki ga je zgradilo Planinsko društvo Hrastnik. Ob navzočnosti zastopnikov PD Trbovlje, PD Dol pri Hrastniku in Radeče ter zastopnikov Rudnika in drugih krajevnih faktorjev je predsednik PD Hrastnik tov. Slavo Šentjunc imel otvoritveni govor in dom izročil svojemu namenu. Slovesnost se je pričela ob 10. uri, navzočih je bilo čez 1000 ljudi.

Hrastniško planinsko društvo je že dolgih deset let gojilo željo po takšnem primernem domu na teh lepih kalskih planinah. Poudaril je, da je takšna želja obstajala že v stari Jugoslaviji, saj so takratni napredni delavci že organizirali izlete na ta kraj in imeli razne politične sestanke, posebno pa še na 1. maj, ko so slavili svoj delavski praznik in se zbrali na tem mestu. Omeniti je vredno, da so ti ljubitelji narave v okviru Društva prijateljev prirode v letih 1939—1940 že organizirali zadrugo za gradnjo doma in v ta namen že kupili zemljišče s svojimi sredstvi oz. so vplačali prostovoljni prispevek 100 din. Ves ta delovni elan je preprečila II. svetovna vojna, nato pa so dela zastala še po osvoboditvi, saj je mnogo teh tovarišev padlo v NOV, drugi pa so šli v druge kraje. V spomin na te tovariše je PD Hrastnik vzdalo na dom spominško ploščo. Po osvoboditvi nekaj časa v Hrastniku ni obstajalo samostojno PD, ampak je bilo povezano s PD Trbovlje, šele leta 1948—1949 se je ob otvoritvi stare koče na Kalu osamosvojilo. Stara koča, ki je

združenih pevskih zborov Svoboda, nakar je sledil slavnostni govor in posvetitev spomina padlih borcev-planincev. Na predvečer so kurili taborni ogenj. Tabora so se udeležili številni planinci in prijatelji prirode, ki so v prijetnem razpoloženju zaključili uspelo prireditev.

II. KOROŠKI PLANINSKI TABOR NA PEČI. Planinsko društvo Mežica je v dneh 15. in 16. avgusta t. l. v počastitev 40-letnice KPJ in SKOJ in 40. obletnice organiziranega planinstva na področju Mežiške doline organiziralo pri planinskem domu na Peci II. koroški planinski tabor, katerega se je kljub slabemu vremenu udeležilo nad 250 planincev, od tega najmanj ena tretjina mladincev. Tabor so s svojo udeležbo počastili še predstavniki občine, KNOJ-a, PZS, ZB ter sosednjih in daljnih PD.

Ze na predvečer so kurili taborni ogenj. Ob njem je rudarska godba na pihala izvajala svoj program. Dalje so ob tabornem ognju zapeli več pesmi pevske oktet Svobode iz Raven in pevske zbor Svobode iz Črne. Med pestrnim programom so švigale proti nebu številne rakete, bengalični ogenj pa je osvetljeval obronke Pece. Plesa željnim je igral ansambel »Veselih rudarjev« pozno v noč. Žal je slavnostni dan 16. avgusta namesto vzhajajočega sonca pozdravil hladen dež. Ta pa ni zadržal planincev, da ne bi izvedli predpisane programa. Tabor je otvoril predsednik PD Mežica tov. Anton Jurhar. Sledila je himna, slavnostni govor podpredsednika PD Mežica tov. Kristla Pečovnika, pozdravi gostov, koračnica, tri pesmi pevskega okteta Ravne, recitacija, tri pesmi pevskega zbora Svobode iz Črne in koncert rudarske godbe na pihala. Po uradnem programu je skrbel za dobro voljo in ples ansambel »Veselih rudarjev«.

VI. PLANINSKI TEDEEN
PD TRBOVLJE. PD Trbovlje je v času od 25. VII. do 2. avgusta t. l. izvedlo že svoj VI. planinski teden. Kakor vedno doslej, se je tudi tokrat potrudilo, da je celotna prireditve čim lepše uspela. Opremili so nekaj izložb s planinsko tematiko, temu primerno pa je bila urejena ves čas tudi društvena propagandna omaričica. Kino je pred vsako predstavo objavljajl program prireditve in člane predvsem opozarjal na razpisane izlete, zlasti pa na obisk slikarske razstave trboveljskega rojaka Miloša Vastiča, ki je v foyerju Delavskega doma razstavil 44 platen. Prikazane so bile slike naših gora in gora sosednih bratskih republik. Razstava je žela velik uspeh, o čemer govore vpisi v spominsko knjigo. Razstavo si je ogledalo rekordno število Trboveljčanov, med njimi pa tudi ni manjkalo tujcev, ki so se tedaj zadrževali na obisku v Trbovljah. Splošno mnenje članstva je, da tako uspele razstave v Trbovljah še niso imeli.

OTVORITEV NOVE PLANINSKE POSTOJANKE V KRMI. Dne 19. VII. 1959 je PD Javornik slavilo svojo veliko delovno zmago — otvoritev nove planinske postojanke v Krmí, imenovano Kovinarsko kočo. Kljub slabemu vremenu so ta dan številni planinci pohiteli v Krmó, da skupaj z javorniškimi udarniki proslavijo ta veliki društveni praznik. Pokroviteljstvo nad prireditvijo je prevzel predsednik ObLO Jesenice tov. France Treven, ki je imel na zbrane planince tudi lep nagovor in društvu čestital na doseženem uspehu, zbrane planince pa so pozdravili tudi tov. Boris Zihel, član CK ZKS, predstavnik PZS, zastopnik Zelezarne Jesenice ing. Karba, Gozdne uprave na Bledu ing. Cigler, zastopnik političnih organi-



Litostrojska koča na Soriški planini

(Foto Litostroj)

bila zgrajena leta 1949, je bila zasilna, saj je bila le lesena baraka, ki jo je pustil okupator v Radečah, takratni požrtvovalni planinci pa so jo zvozili in znosili na Kal, kjer je služila svojemu namenu deset let.

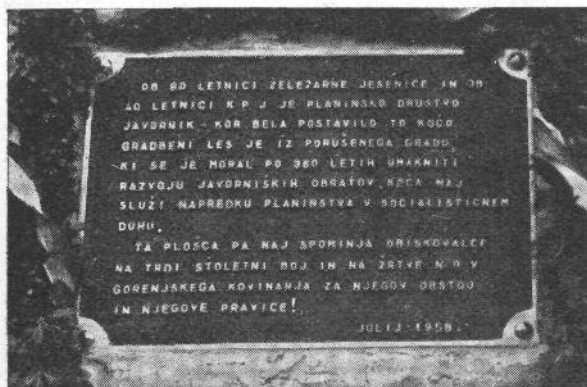
S pomočjo Planinske zveze, Rudnika Trbovlje-Hrastnik, občinskega ljudskega odbora ter drugih podjetij in ustanov je uspelo zbrati nekaj sredstev in posojila ter dom zasilno dograditi. Nekateri člani in tudi nečlani so s prostovoljnim delom ogromno pripomogli, da je dom danes lahko odprt. Med najboljšimi so bili rudarji iz rudnika Hrastnik in skupina alpinistov, ki so s prostovoljnim delom sami zidali in ometavali spodnje prostore. Skupna vrednost prostovoljnega dela znaša čez milijon dinarjev oz. 15 000 prostovoljnih delovnih ur.

Dve leti truda je bilo treba, da bo dom po končni dograditvi lahko nudil vse to, kar si želijo delovni ljudje hrastniške doline. Celotna vrednost do sedaj izvršenih del znaša ca. 7 000 000.—, za ureditev in opremo sedanjih prostorov pa bi bilo še potrebno najmanj 3 000 000 dinarjev. Ko bo vse to popolnoma urejeno, bo imel dom 14 sob s povprečno 3 posteljami in skupno ležišče s 25 posteljami. V spodnjih prostorih je poleg kuhinje in velike gostinske sobe še kmečka soba, soba za razne igre in čitalnica. V kletnih prostorih se bo uredila še posebna točilnica za razne proslave in prireditve. V okolici doma se bodo uredila igrišča za odbojko, košarko in rokomet. Hrastniški taborniki pa so obljubili, da bodo uredili park in razne cvetlične nasade okoli doma. V perspektivi pa je še gradnja bazena.

Če pa bo kdaj še uresničena naša tiha želja, da bi se iz Spod. Čeč do koče na Kalu napravila žičnica, potem lahko rečemo, da bodo imeli naši delovni ljudje po napornem delu takšen oddih, kot si ga zaslužijo. Ta oddih in razvedrilo bo v neposredni bližini.

Po pozdravu predsednika, sta pozdravila navzoče še najstarejši planinec Polde Majdič iz PD Trbovlje in sekretar delavskega samoupravljanja rudnika Trbovlje-Hrastnik tov. Dušak Albin.

Po slovesnosti se je razlegala po kalskih planinah vesela godba, ki so jo izvajali »Veseli be-



Spominska plošča pred Javorniško kočo

rači« iz Hrastnika in skrbeli za prijetno razpoloženje, Strelska družina Dol pa je izvedla strelsko tekmovanje z zračno puško med rudarskimi obrati Trbovelj, Hrastnika in Dola.

Tine

PRIREDITVE PLANINSKEGA DRUŠTVA MARIBOR V JUBILEJNEM LETU

V zvezi s štiridesetletnico je Planinsko društvo Maribor razvilo intenzivno dejavnost. Zato ne bo odveč, če podam o tem kratko poročilo.

O temi »Red in disciplina v planinskih kočah« je predaval dne 10. januarja na Celjski koči tajnik PD Maribor Ciril Verstovšek. Seminar je bil namenjen nameščencem planinskih koč, ki so v upravi PD Celje.

Dne 17. januarja so se na pobudo mariborskega Plan. društva sestali v Domu »Miloša Zidanska« na Pohorju predstavniki planinskih domov vzhodnega Pohorja. Domenili so se o enotnih markacijah do posameznih domov, smernih tablah, orientacijskih zemljevidih na razpotjih ipd. Društvo je zastopal odbornik Ivan Šumljak.

V Ribnici na Pohorju je bil dne 7. februarja sestanek zastopnikov planinstva, turizma, gostinstva, gozdarstva in odbornikov ljudskega odbora Radlje, ki je dal iniciativo za ta sestanek. Namen tega sestanka je bil ustanoviti koordinacijski odbor za ureditev zahodnega Pohorja. V ta odbor je bil kooptiran odbornik Franc Marič.

Dne 6. marca je bil v dvorani Kazine jubilejni občni zbor, ki je pokazal izredno veliko zanimanje Mariborčanov za delovanje društva. Udeležili so se ga številni zastopniki oblasti, Planinske zveze Slovenije in množičnih organizacij, ki so društvu čestitali k jubileju. Klena poročila odbornikov so navzoči sprejeli z odobravanjem. Pri volitvah je bil izvoljen večinoma stari odbor z ing. Friderikom Degnom na čelu. Zbor je bil dostojna manifestacija planinske misli v obmejnem Mariboru.

Namesto planinskega plesa prireja društvo že več let družabni večer za planince. Tudi letos je bilo za to prireditve dne 7. marca zvečer veliko zanimanja. Ob muziki in popevkah Avsenikov se je pri »Orlu« zbralo mnogo ljubiteljev te tradicionalne planinske zabave.

zacija mesta Jesenice tov. Zdravko Pogačnik, predstavniki PD Ljubljana-matica, Jesenice, Gorje in Mojsstrana ter Joža Čop. V imenu matičnega društva je zbrane planince pozdravil društveni predsednik tov. France Svetina. Ključne nove kočje je izročil gospodarju postojanke pokrovitelj proslave tov. France Treven, ki je tudi odkril spominsko ploščo pri postojanki. Po slavnostnih govorih je društveni predsednik razdelil pismene pohvale najboljšim prostovoljnim graditeljem kočje.

Zamisel o zgraditvi lastne planinske postojanke v Krmi se je porodila pri javorniških planincih kmalu po letu 1948, ko so pričeli zasilno oskrbovati planšarsko kočjo v Krmi. Ker je zanimanje za Krmo stalno naraščalo, je posebno zadnja leta društvo stalo pred problemom, kako zadovoljiti številne planince in izletnike. Resno pa so začeli razmišljati o gradnji lastne postojanke leta 1958, ko so zvedeli, da bodo zaradi razširitve valjarne na Javorniku podrli 360 let staro Javorniško graščino. Kocka je padla na zadnjem društvenem občnem zboru, ko so se odločili, da bodo novo kočjo zgradili poleg dosedanje planšarske kočje, v kateri so zadnja leta tudi zabetonirali in uredili kletni prostor. Ker se pa z lastnikom kočje o tem niso mogli sporazumeti, jim je radevolje potreben prostor odkazala Gozdna uprava na Bledu. Z gradnjo so pričeli 5. IV. 1959 in dne 20. IV. 1959 tudi že speljali vodo na gradbišče, ki so jo našli kakih 600 m nad gradbiščem. Cevi so položili kar na zemljo, da so mogli začeti takoj z betoniranjem temeljev. Ker so Javorniško graščino podrli takoj v zgodnji spomladi in ker so imeli gradbeni material deloma že pripravljen, so sklenili, da mora biti nova postojanka zgrajena do julija letos v počastitev 90-

letnice Železarne Jesenice in 40. obletnice ustanovitve KPJ. Točno po 3 mesecih, t. j. dne 5. VII. t. l. so se res tudi že vselili v novo postojanko. 125 delavcev je opravilo v tem času za gradnjo 4666 prostovoljnih delovnih ur v vrednosti 291 820 din. Z denarnimi prispevki so pomagali pri gradnji Železarna Jesenice, PZS in ObLO Jesenice, pri prevozu okrog 107 ton gradbenega materiala pa Mlinsko podjetje Žitofond, Gozdna uprava Bled, Gradbeno podjetje Sava, Trg. podjetje Lesce in tov. Ludvik Sedej. Vrednost koče je ocenjena na okrog dva in pol milijona dinarjev. Najboljši prostovoljec so opravili do 156 prostovoljnih delovnih ur. Društvo bo v bližnji bodočnosti še položilo cevovod v zemljo, zgradilo pomožne prostore in uredilo razsvetljavo v koči. Njihova velika želeja pa je kočo povečati in zgraditi žičnico pod Rjavino.

Koča bo imela 14 postelj in 15 skupnih ležišč, jedilnica pa lahko sprejme 30 do 40 oseb. Nadmorska višina postojanke je 892 m.

Marljivemu društvu tudi naše iskrene čestitke.

MLADINSKI SEMINAR NA SUTJESKI. PSJ je organiziral od 4. do 19. VII. 1959 v Sutjeski mladinski seminar, ki naj bi seznanil bodoče vodje mladine z delom v mladinskih oddelkih. Seminarja se je udeležilo 23 članov planinskih društev Jugoslavije in to 5 iz Slovenije, 6 iz Srbije, 4 iz Hrvaške, 4 iz Bosne in Hercegovine in 4 iz Črne gore.

Predavanja so se vršila pretežno o vzgojnem pomenu planinske organizacije. V diskusiji so razpravljali o raznih problemih, na katere so naleteli v društvih, pri delu z mladimi planinci. Imeli pa so tudi predavanje o zgodovinskem pomenu Sutjeske. Naredili so tudi



Odkritje spominske plošče padlim kurirjem. Fotografija prikazuje njihove svojce. — (Slavnik)

Prva seja sekretariata po občnem zboru je bila sklicana za dne 14. marca pri Urbanu. Na tej seji so obravnavali člani sekretariata program prireditve ob proslavi društvene 40-letnice. Od Urbana do Maribora je tudi tekla ekipa PD Maribor, ki se je dne 21. aprila udeležila »Titove štafete«.

Dne 26. aprila je bila na meji pri Duhu na Ostrem vrhu velika spominska komemoracija za Djuro Djakovičem. Med veliko množico gostov in domačinov, ki so se te sončne pomladne nedelje udeležili te proslave, je bilo tudi nad 250 članov planinskih društev. PD Maribor je položilo ob spomeniku venec, dalo novo spominsko knjigo in štampiljko ter izdalo vrsto lepih razglednic.

Prvi mladinski tabor pri Mariborski koči je bil planiran za nedeljo 17. maja. Vodila ga je odbornica Iva Lah. Zaradi izredno slabega vremena pa ni uspel tako, kakor sicer ostale prireditve mladih planincev.

Za zastopnike tiska, radia in tiskarne je društvo priredilo dne 22. maja avtobusni izlet k Ribniški koči. Čeprav ni bil mogoč sprehod do Črnega vrha, je izlet — vodil ga je tajnik Ciril Verstovšek — dobro uspel in je še poglobil že sicer dobre stike med PD Maribor in zastopniki tiska in radia.

Uspelo predavanje pobudnika slovenske planinske transverzale Ivana Šumljaka dne 26. maja je privabilo v veliko dvorano Doma JLA nad 400 poslušalcev. Tema »Ti, gore in transverzala« je zanimiva in v času, ko potujejo po transverzali stotine planincev, tudi zelo aktualna. Predavanje je popestrilo predavanje barvnih diapozitivov. Prof. Šumljak je pozneje, to je dne 30. julija, zjel isto snov še v krajšem predavanju, ki ga je pripravil za Radio Maribor in delno tudi sam predaval.

Dne 1. junija je izšel s povečanim obsegom jubilejni zbornik »Planine ob meji«, ki ga je tisk ocenil kot dokaz marljive in plodne propagandistične dejavnosti obmejnih planincev. Tega dne je bila odprta v čitalnici Mestne knjižnice na Partizanski cesti zanimiva planinska razstava, katero si je v teku enega tedna ogledalo nad deset tisoč obiskovalcev.

Dne 5. junija je bila v domu JLA slovesna jubilejna seja upravnega odbora pod častnim delov-



Kopalov oče iz Gorij, 89 let star, je stal 6. VIII. 1959. na vrhu Triglava

nim predsedstvom dosedanjih predsednikov: dr. Ljudevita Brenceta, dr. Davorina Senjorja, dr. Jožeta Bergoča in ing. Friderika Degna. Polnoštevilno zbrani upravni odbor je poslušal referat tajnika Cirila Verstovška »Po sledovih naše preteklosti«, nato so predsedniki in najstarejši člani društva dali kratka poročila o svojem nekdanjem društvenem delovanju.

DPD Slava Klavora je v počastitev dveh 40-letnic — KPJ in PD — priredilo dne 12. junija uspešen koncert planinskih, partizanskih in narodnih pesmi. Obisk je bil zadovoljiv, vendar pa bi bil lahko večji.

Dne 13. junija je Radio Maribor prenašal reportažo o razvoju planinstva v severnem delu Slovenije in o vlogi PD Maribor v tej dejavnosti, prav tako tudi o prvih uspehih mariborskih alpinistov. Poročevalca: predsednik ing. Degen in tajnik Verstovšek.

Istega dne zvečer je priredilo društvo sprejem v Domu JLA. Vabljeni so bili zaslužni člani ter zastopniki oblasti in podjetij, ki so doslej pokazali veliko razumevanje za društveno delo. Zbralo se je približno 170 gostov. — Zunanji znak jubileja je bila modra planinska zastava z grbom na gradu, ki je bil ves teden v nočeh slavnostno razsvetljen. Prav tako tudi planinski znak nad paviljonom nasproti gradu.

Dne 28. junija je bila proslava v počastitev spomina padlega borca alpinista Mirana Cizlja. Poseben avtobus je prepeljal številne člane in alpiniste v Martuljek. Ob spomeniku je govoril Dušan Vodeb, udeleženci so položili venec, vodstvo izleta je bilo v rokah Lojzeta Krajgerja.

Dne 19. julija je bil marš čez Pohorje; to je vsakoletna prireditev, ki jo društvo organizira v počastitev dneva vstaje slovenskega ljudstva.

Ribniška koča je imela svoj tabor dne 6. septembra. V vseh ozirih je ta deveti tabor beležil

nekaj izletov v okolico Tjentišta, kot prvi pa so se prebili skozi del kanjona Hrčavka. Najdaljši izlet so izvršili na Maglič in Volujak, pri povratku z Magliča pa so šli skozi pragozd Peručica. Življenje v taboru je bilo prav prijetno, v stalnih stikih pa so ves čas bili tudi s taborom JLA in tabornikov, s katerimi so priredili tudi nekaj skupnih tabornih ognjev.

ŽIVAHNA DEJAVNOST
PD LITOSTROJ. PD Litostroj se je v prvem letu drugega desetletja svojega obstoja lotilo priprav za povečanje svoje postojanke na Soriški planini. Potrebo po razširitvi je pokazala posebno letošnja zima, ko je bila koča pretesna še za stalne obiskovalce. Prav zaradi pomanjkanja kapacitete je moral marsikateri navdušen smučar, ki se je tu kljub neugodni zimi seznanil z izrednimi snežnimi razmerami in čudovitimi tereni, obrniti v dolino prej, kot pa mu je želelo srce. Soriška planina je komaj 50 km oddaljena od Ljubljane in kakor nalašč ustvarjena za alpsko smučanje, od začetniških pa še do tako zahtevnih. S postavitvijo svoje postojanke na Soriški planini je PD Litostroj smučarjem zares odkrilo nov idealen smučarski teren, ki doslej ljubiteljem belega športa ni bil znan. Poleg vsega pa ima ta teren še lahek pristop, povezan z novo avtocesto Tolmin—Podbrdo—Bohinj—Ljubljana.

Društvo je že izdelalo projekt za dve novi zgradbi, ki naj bi delali družbo že obstoječi postojanki. Računa, da bosta do jeseni že pod streho. V prvi bo v sobah okrog 35 postelj in skupno ležišče za 20 oseb, v drugi pa jedilnica za okrog 65 oseb. Za zimo bo del sob najbrže tudi že opremljenih. Zgraditev obeh postojank bo stala okrog 8 milijonov dinarjev.

Dne 24. VII. t. l. je postojanko s svojim obiskom počastiti tudi predsednik republike maršal Tito, ki se je v družbi svoje soproge Jovanke, predsednika LS LRS tov. Mihe Marka in člana IS LS FLRJ tov. Ivana Mačka par ur zadržal v koči. O postojanki se je zelo pohvalno izrazil in še tudi vpisal v vpisno knjigo.

SLOVESNOST NA SLAVNIKU. V nedeljo dne 2. avgusta t. l. so na Tumovi koči pod vrhom istrskega Triglava, Slavnika, odkrili spominsko ploščo kurirjem karaule TV P-2, ki je bila na Slavniku od konca marca 1943 do osvoboditve. V letih osvobodilnega boja se je na tej kurirski karauli zvrstilo kar 44 kurirjev, med njimi tudi precej civilnih kurirk. Pobudo za to lepo proslavo in odkritje plošče padlim kurirjem je dal v počastitev letošnje 40-letnice KPJ pripravljajni okrajni koprski odbor Kurirskega zbornika Slovenije skupaj z občinskim odborom ZB Hrpelje-Kozina. Na prireditvi je govoril tudi podpredsednik IS LS LRS tov. dr. Jože Vilfan, zgodovino in pomen te kurirske postaje pa je podal tov. Anton Dolgan-Branko, ki je bil njen ustanovitelj in prvi komandant. Med gosti, ki so prišli počastiti spomin kurirjev, so bili še predsednik zunanjepolitičnega odbora Zvezne ljudske skupščine tov. dr. Aleš Bebler, sekretar okrajnega komiteja ZKS Koper tov. Albert Jakopič - Kajtimir, predsednik okr. odbora ZB tov. Tone Ukmar in številni predstavniki političnih ter družbenih organizacij koprskega okraja. Slavnosti se je dalje udeležilo več sto ljudi koprskega okraja in 70 preživelih primorskih kurirjev ter mnogo bivših borcev. Slovesnost je bila združena s prisrčnim partizanskim taborom in ogledom nekdanje karaule TV P-2, ki je le za streljaj

dober uspeh, čeprav hladno vreme taki prireditvi na prostem ni bilo posebno naklonjeno.

Na veliko slovesnost »Zbor mladih planincev« v Završnici pod Stolom dne 20. septembra je društvo poslalo 25 mladincev, katere vodi odbornica Iva Lah.

V zadnjem četrtletju je na sporedu še nekaj prireditev. Tako bo dne 4. oktobra pri Koči na Zavarčevem vrhu »Kozjaški dan«.

Ob desetletnici »Ribniške koče« bo proslava v koči dne 21. novembra, vtem ko imajo »fanatiki RK« ob tem jubileju še svoj poseben program.

Dne 6. decembra bo PD Maribor odkrilo v Gorenjah nad Zrečami spominsko ploščo na rojstni hiši prof. Janeza Koprivnika, ki je prvi napisal Slovincem knjigo o Pohorju. Dolžnost planincev je, da se oddolžijo spominu tega vzornega šolnika, ki je našemu ljudstvu s pisano besedo odkrival lepote tihega pohorskega prostranstva.

O podrobnem delu, zlasti še o delu markacistov, izletniškega in propagandnega odseka bi se dalo v tem letu napisati še mnogo, vendar si bom to prihranil za naslednje poročilo.

V novo desetletje stopa društvo z zadoščenjem uspešno opravljenega dela in z lepim številom članstva, ki je ob koncu septembra naraslo na 3400.

LS

TRIGLAVSKA ŽIČNICA

Vse pogosteje čitamo v časopisih o vzpenjači na Triglav. Precej kritike in godrnjanja je povzročila ta novica med planinci. Večina med nezadovoljnimi pa še ne ve, kje in kako naj bi se izvedla ta zamisel javorških planincev in zakaj.

Naj navedem nekaj dejstev v premislek:

Oskrba, s hrano, pijačo in kurivom v triglavskem pogorju je zelo naporna in draga reč. Pomislmo samo na nosače, ki so dolžni ob vsakršnem vremenu dostaviti naročeno jim blago. Človek in težko natovorjeno živinče (tudi po 100 kg) se mučita včasih tudi po 6 do 8 ur v besnem vetru in snegu — gazita po novem snegu in morata priti na cilj.

Mnogo je med nami planincev, ki si srčno želijo, da bi še obiskali očaka Triglava ali pa prišli vsaj do Staničeve koče, na Kredarico ali na Planiko, pa jim starost ali invalidnost ne dopuščata.

Smučarji in planinci so z leta v leto vse bolj prikrajšani, ker je premalo snega. Tu na višini 2000 m pa se razprostirajo snežišča od prvega snega v pozni jeseni pa do srede poletja — celo vse poletje je možno smučati na ledeniku in po globokih dolinicah v okolici Staničeve koče. Ko leži jesenska megla nad nami, se triglavski sosede grejejo na toplem soncu, enako je v rani spomladi, mi pa tega ne moremo uživati, ker je razdalja le prevelika, dnevi so kratki, čas zlato. Rjavina, Cmir, Vrbanova špica in ostali vrhovi so premalo obiskani, čeprav zaslužijo mnogo večjo pozornost in njihova pota so dobro markirana in vzdrževana. Staničeva koča bi bila lahko res zimski center, ker stoji najbližja žičnici in je sredi smučišč. Vstopna postaja naj bi bila na melišču v vnožju globoke grape med Pršivcem (2056 m) in Temenom — Rjavine, ki se spušča v dolino Krme. Od nove kovinarske koče na Zasipški planini pa do vstopa je 3 km ali pol ure hoda

po zložni poti. Na kopišču nad garažami pa zavije kolovozna pot desno od glavne poti in se vije ob vznožju strmine do skale na produ, kjer je 1025 m nad morjem. Pogled od tu proti vrhu, kjer naj bi bile napete žične vrvi, je skoraj plašljiv. Če pa se potrudimo in splezamo po grapi navzgor, se kaj naglo vzdignemo po divji ozki soteski, skozi katero naj bi tekale gondole. Tehnična izvedba vzpenjače je problem zase, o tem bodo razpravljali strokovnjaki. Izstop bi bil ob vznožju Rjavine na mestu, kjer se je razletelo zavezniško letalo leta 1943, ko je v megli poškodovano treščilo ob južno steno Rjavine. Tu je 2035 m nad morjem, v bližini je vrh Pršivca 2056 m. Odtod je edinstven razgled, posebno pa v dolino Krme. Okrepčilnica in skladišče za vse postojanke bi moralo biti v bližini. Od tu pa res ni več naporno do Planike, Kredarice ali pa Staničeve koče. Triglavski smuk bi se spremenil v masovni užitek, saj od tu bi se spuščali v dolino Krme spočiti ter bi lahko vožnjo ponovili večkrat na dan.

Op. ur. Tako utemeljuje triglavsko žičnico propagandist kovinarskega PD Javornik tov. France Krajnc. Čas bi bil, da se s problemom triglavske žičnice začno temeljito ukvarjati tudi odgovorni činitelji našega planinstva, smučarstva in turizma.

iz planinske literature

NAŠE PLANINE 1958, št. 1—4

S skoraj polletno zamudo je izšla zadnja, zimska številka Naših planin ter zaključila letnik 1958, ki obsega skupaj 292 strani.

PD Zagreb je dalo hrvaškemu planinstvu vrsto odličnih piscev in to mladega in starejšega rodu. Zimska številka je posvečena temu društvu ob desetletnici njegovega obstoja in v njej sodelujejo samo člani PD Zagreb. Značilni za to jubilejno številko so biografski članki. Največjo težo ima vsekakor prispevek Mirka Markovića o prof. dr. Johannesu Frischaufu ob stodvajsetletnici njegovega rojstva. Ta veliki mož, ki je nadvse pomemben tudi za nas Slovence, je dal pobudo za ustanovitev HPD, prvega planinskega društva na Balkanu, ustanovljenega komaj 17 let po ustanovitvi angleškega Alpine Cluba. Članku je dodana nepopolna bibliografija Frischaufovih knjig in člankov, ki pa obsega kljub temu 116 del. Biografska sta še članka dr. Iva Lipovščaka o Budi Budisavljeviću ter dr. Ivanu Gojtanu in članek dr. Josipa Poljaka o dr. Radivoju Simonoviću. Načelne vsebine sta članka Mirka Zgaga, ki piše o motorizaciji turizma, ter Dade Pirc, ki govori o ženskem alpinizmu, pri čemer ne pozabi omeniti tudi naše Jesihove in Debelakove. Zelo zanimiv je prispevek »Tour de Yugoslavie« Maria Saletta. Pisec je s kolesom prevozil Slovenijo ter lep kos Hrvaške in se je mimogrede povzpел na Bogatin, Triglav ter Učko. Primer, ki bo imel v bodočnosti še več posnemalcev, nemara še bolj motoriziranih. Speleološkega značaja sta prispevka prof. M. Markulina in Vladimirja Horvata. Vladimir Blašković piše o Hrvaškem Zagorju, Radovan Lisac pripoveduje, kako je vodil skupino šolarjev v snežnem metezu od Kala na Mrzlico, Zlatko

oddaljena od Tumove koče na Slavniku.

OBNOVLJENA NARAVNA PRIVLAČNOST NANOSA. Planince bo prav gotovo zanimalo, da so konec julija letos na Nanosu spet naselili gamse, ki so bili do leta 1933 tamkaj sicer številni, nakar pa so jih italijanski okupatorji z utrjevanjem tega hriba proti Jugoslaviji popolnoma pregnali. Lovcem na Postojnskem je pomagala Uprava gojitvenih lovišč LRS, ki je v rezervatu v Kamniških planinah odločila 8 živali — dva gamsa in šest koz, v starosti od treh do šest let in jih spustila med skale na Nanosu. Vsaka od teh živali je stala 80 000 din. Če bo vse v redu, bodo v nanoških skalah koze kmalu vodile mladi zarod v varnem zavetju skalnih previsov, Nanos pa bo bogatejši za naravno privlačnost.

SESTANEK RAZŠIRJENE

KOMISIJE ZA ZIMSKO ŠPORTNE TURISTIČNE CENTRE NA KRVAVCU.

Na povabilo Turistične zveze Slovenije so se dne 7. VIII. t. l. sestali na Krvavcu predstavniki Gorenjske TZS, PD Kranj, PZS, Sap-Turist biro in Smučarske zveze Slovenije, medtem ko sta svojo odsotnost opravičila ObLO Kranj in GZS. Naloga te komisije je bila predvsem ta, da v sodelovanju s projektantom ing. Mlakarjem obravnava ureditveni načrt za področje Krvavca, za katerega kaže, da se bo razvil v pomemben zimskošportni turistični center. Komisija pa je po izvajanjih ing. Mlakarja ugotovila, da je v ureditvenem načrtu projektant zazdal določil samo coninge, kje bi se smeli v bodoče postavljati turistični objekti. To predvsem zato, da se preprečijo divje gradnje in da obdrži ta teritorij svojo naravno podobo. Ni pa sestavljen noben podroben program oz. pregled vseh tistih turističnih objektov, ki naj bi sestavljali zimskošportni pa tudi poletni turistični center na Krvav-

cu. Zato je komisija izdelavo tega načrta poverila Gorenjski turistični zvezi s tem, da v ta elaborat vključi tudi Cerklje.

Poleg navedene perspektivne naloge je komisija obravnavala še nekaj perečih problemov, ki jih je treba takoj rešiti. Tako naj bi PD Kranj še do letošnje zimske sezone nadelalo pot od zgornje postaje žičnice do koč, ki je sedaj ni, do stop pa je v deževnih ali sušnih dneh zaradi zdrsljivosti težak, prav tako naj bi se še do letošnje zimske sezone očistila smučarska proga, zaradi česar bo skitciana še posebna seja na Krvavcu. Po določitvi trase za smučarsko progo prevzame organizacijo dela Smučarska zveza Slovenije. Končno je komisija izdelala nekaj predlogov, ki bi jih bilo treba upoštevati v zvezi z obiskom Krvavca.

L. R.

OBČNI ZBOR PD KRANJ.

Društvo je začelo s svojim delovanjem ob zatonu prejšnjega stoletja, ko se je vedno bolj prebujala narodna zavest in slavi letos redke jubileje — 60-letnico svojega obstoja. V tem znamenju je potekal tudi občni zbor, ki se je vršil v veliki dvorani OLO, ki je bila dobesedno nabita od članstva do zadnjega kotička. Jubilejnega občnega zbora so se med drugim udeležili tudi predsednik OLO tov. Hafner, predsednik OBLO tov. Puhar, zastopniki PZS ter PD Maribor, Ljubljana-matica, Radovljica itd.

Uvodno poročilo je podal dolgoletni marljivi predsednik tov. Franjo Kločnik, temu pa so sledila še tajniško, finančno-gospodarsko in mladinsko poročilo. Društvo je bilo na vseh sektorjih zelo delavno in želo velike uspehe, zlasti pa mladinski odsek, ki je v pretekli poslovni dobi dosegel dejansko lepe uspehe.

Kot eno najrazveseljivejših ugotovitev moramo kon-

Juretić pa poroča o markiranju v Severnem Velebitu.

V prvih treh številkah zaslužijo posebno pozornost opisi hrvaških gora, ki jih je prispeval dr. Željko Poljak. V prvi številki obravnava Mosor, v drugi Biokovo, v tretji pa Poljsko planino in Omiško Dinaro. Poljakovim opisom je podoben Gillicev opis Kozjaka blizu Splita, opisu gore so dodani številni tehnični opisi plezalnih smeri v tej gori ob morju. Ture po hrvaških gorah opisujejo: Ante Grimani (Dinara), Eva Tičak-Vajler (Samoborsko gorje), dr. Ivo Veronek (Zagorska planinska pot), Vlado Oštrić (Velebit) in Vicko Dulčić (Mosor). O planinstvu v Stubici piše T. Stunić, Stjepko Golubić omenja v kratkem liričnem opisu nekaj spomladanskih cvetic v dalmatinskih gorah; speleološka članka sta prispevala Vicko Dulčić in Srečko Božičević (Paklenica). Ivan Gušić piše obširno in tehtno o Bjelici, gori na albanski meji; o turi na vrh v Črni Gori pripoveduje ing. Ante Šarin. Za kozmopolitsko plat revije so poskrbeli s svojimi članki: Miroslav Rotschild, ki opisuje vzpon na 4620 m visoki Ras Degen, najvišji vrh Etiopije, Tibor Sekelj, ki govori o Kapadokiji, čudoviti dolini v Turčiji in Vladimir Matz ter ing. Ivo Gropuzzo, ki nas vodi po Valiških Alpah in na Matterhorn.

Od slovenskih avtorjev sta zastopana Uroš Župančič z dvema člankoma in Janko Blažej. B. I. Č. piše o manifestu planinske misli, ki ga je napisal mladi pesnik in partizan Uvodić — Razin. Zelo pomembne in skoraj westrovsko-klasične so reminiscence Janka Sandjerdjega, ki je po prvi svetovni vojni sodeloval pri razmejitvi in kartografiranju meje z Italijo ter sedaj obuja spomine na takratne ture, razmere in na spremljevalce.

V Naših Planinah imajo svojo rubriko tudi mladinci, najdemo tudi nekaj književnih ocen, največ prostora pa je odmerjenega društvenim novicam in alpinističnim novicam iz vsega sveta.

J. B.

Med nemškimi revijami omenimo na prvem mestu:

DER BERGSTEIGER, 1959, 7—10. To je nedvomno reprezentativno nemško planinsko glasilo. Zalaga ga F. Bruckmann v Münchenu, že nekaj let je revija v fuziji z nekdanjo dobro urejevano revijo »Berge ind Heimat«. Je uradni organ ÖAV, urednik pa je dr. Hans Hanke v Münchenu. Vsaka številka obsega 60 strani, letna naročnina znaša ca. 20 mark, kar je za primeru z našo dobro vedeti. Oprema je zdaj že drugo leto modernizirana, na naslovni strani je gorska fotografija, v tekstu barvna priloga in bogato črno-bele ilustracije na umetniškem papirju. Vendar naslovna stran ni tako okusna kakor pri drugih revijah, ki so se odločile za podobno rešitev. Vsebinska je pestra, orientirana v teh številkah predvsem na domačo nemško-avstrijske gore. »Der Bergsteiger« je vodilna nemška-avstrijska revija. Med njimi omenimo na drugem mestu »Osterreichische Alpenzeitung«, glasilo ÖAK (Osterreichischer Alpenklub) družbe planin. aristokratov, v katero ni ravno lahko priti. Pri roki imamo 1305 zvezek, za maj in junij 1959. Revija izhaja 77. leto in se stanovitno drži vedno iste opreme in je dosledno konservativna tudi v redakciji in metiranju. Urednik je znani avtor S. Walcher na Dunaju. V tej številki zavzema dve tretjini prostora

članek W. Herberga o Karnijskih Predalpah (Le Dolomiti d'oltre Piave), kar je za revialno redigiranje običajno lapsus, vendar ga ŌAZ večkrat tvega. — Nekak mesečni bilten so »Mitteilungen des ŌAV«, ki pa poleg društvenih novic v vsaki številki prinašajo tudi kak koristen članek ali ideološki uvodnik. Reprezentativnejši je bilten DAV (Deutscher Alpenverein) »Mitteilungen des Deutschen Alpenvereins«, ki prevzema že nekaj let obliko in videz revije. Pri roki imamo številke 9 do 12 za leto 1958 in 1—6 za leto 1959. Oprema ni prvovrstna, vendar tudi ona priča o bujnem razvoju planinstva in alpinizma pri Nemcih. Posebno poudarjajo mednarodni pomen ekspedicij, navezujejo tesne stike med DAV in ŌAV, kar ni brez pomena za svetovno politiko, in propagirajo klasične vrednote alpinizma, prilagojene na atomski čas. Po zunanji opremi je pravkar omenjenemu biltenu podobna revija »Der Winter«, samo da je razkošnejša. Vse nemške planinske revije enako kakor planinstvu pospešujejo tudi smučarstvo, kar je naravno in smiselno. »Der Winter« pa skuša z besedo in fotografijo približati mlademu človeku vse tisto, kar je najlepše in najsijajnejše v čaru bele opojnosti.

Med konservativnimi in zvestimi spremljevalci avstrijskih planincev omenimo še *Oesterreichische Touristenzeitung*, glasilo *Oesterreichischer Touristenkluba* in *Gebirgsfreund*, glasilo *Oesterreichischer Gebirgsvereina*. Niti po vsebini niti po obliki se nista spremenila, izpričujeta pa s sleherno številko, kako globoko so kolesnice, ki so jih utrla avstrijska planinska društva v svoji blizu stoletni zgodovini. Sem in tja pa se v teh dveh glasilih najde tudi kak zanimiv in tehten članek.

Jugend im Alpenverein izhaja že deseto leto in je glasilo mladinskih sekcij pri ŌAV. *Der Bergkamerad* izhaja vsakih 14 dni in je za avstrijsko-nemške razmere najbolj ažuren in najbolj informiran list posebno za alpinistične novice. Pozna se, da je uredništvo v rokah znanega plezalca Tonija Hiebelerja. *Bergkamerad* spada gotovo med najzanimivejše planinske publikacije na svetu. Štirinajstdnevnik je tudi *Oesterreichische Bergsteiger-Zeitung*, ki izhaja v obliki časnika in v tradicionalni, konservativni opremi. Odlikuje jo lep papir in jasen tisk, med članki pa je včasih tudi kaj trajno vrednega.

Der Naturfreund izhaja 52. leto. Iz števil, ki smo jih zadnje čase prejeli, ne moremo reči, da si revija utira kaka nova pota. Je pa solidno, skrbno urejevano glasilo socialistično orientiranih avstrijskih planincev. Poleg tega izhaja z istim naslovom dvakrat na leto v Bernu glasilo turistične zveze »Die Naturfreunde« (Les Ami de la Nature). To glasilo je razkošnejše in ima obliko magazina.

Die Bergwacht des Bayerischen Roten Kreuzes 1959/59 je letno poročilo gorske straže, ki ima 3144 večjih del aktivnih neplačanih udov, ki skrbijo za zaščito prirode in za reševalno službo. Med njimi je tudi Ludwig Gramminger, pač eno najbolj znanih imen v gorski reševalni službi. Publikacija objavlja nekaj zanimivih člankov, predvsem o reševanju v plazovih, o helikopterju kot reševalnemu pripomočku, o prvi pomoči in o reševalnih smuških tekmah v Parsennu.

stairati, da se je število članstva v primerjavi s prejšnjim letom ponovno dvignilo in da šteje društvo danes že 1982 članov, kar je za 36% več kot prejšnje leto in da njihovo število še stalno narašča. Med tem, ko se število odraslih članov bistveno ni spremenilo, neprestano narašča število mladincev in pionirjev, ki jih društvo vključuje že preko 700. Mladinskemu odseku in njegovim skodelavcem na terenu je namreč v preteklem letu uspelo pritegniti v svoje vrste veliko število šolske in delavske mladine, ki se je rada odzvala njegovemu vabilu ter z uspešno izvedenimi akcijami dosegla v razpisnem tekmovanju Mladinske komisije pri PZS visoko priznanje republiške planinske organizacije. Društvo je prepričano, da mu bo uspelo v prihodnje svoje vrste še povečati, hkrati pa si zagotoviti sposoben naraščaj, ki bo v stanju, da se s svojim delom in izkustvi v doglednem času vključ v upravni odbor društva in v polni meri postopoma nadomesti starejše. Z akcijami in pohodi je mladinski odsek izvedel preko 35 izletov s skupno udeležbo 1200 mladincev in še več. Sam pohod v bolnico Franjo je štel 350 mladih gornikov. Mladinci pa so pridno pomagali tudi pri vseh ostalih društvenih akcijah kakor pri otvoritvi žičnice, pri kopanju kanalov za položitev električnega voda, pri gradnji koče na Kališču itd. Ni važno, koliko so s svojim prostovoljnim delom prihranili društvu finančnih sredstev, upoštevati je treba to, da je bilo to delo opravljeno z ljubeznijo in dobro voljo. Da je mladinski odsek za beležil tako visok vzpon, se je predvsem zahvaliti njegovemu vodji tov. Hermanu Brezniku, ki je ves svoj prosti čas posvetil mladini, prav tako pa tudi celotnemu upravnemu odboru PD, ki je vedno in povsod

pokazal za delo mladine polno razumevanje ter jim je med letom dal 208 651 din finančnih sredstev. Pohvalno je bilo tudi sodelovanje z ostalimi organizacijami. Posebno priznanje sta prejela na občnem zboru mladinski odsek STTS t. j. mladinski odsek Dijaškega doma in Gumarske šole.

Delo v alpinističnem odseku je v prvi polovici lanskega leta precej počivalo, razživel pa se je zopet v poletju, jeseni in pozimi. Zopet so se našli stari tovariši-alpinisti in nedeljo za nedeljo obiskovali naše gore in stene. Skupno so izvedli 8 izletov, v posameznih navezah pa 340 zimskih in letnih plezalnih vzponov. Več vzponov so napravili tudi v tujih gorah. Postaja GRS, ki šteje 17 reševalcev, je opravila v pretekli poslovni dobi 18 reševalnih akcij. Kot predavatelj pa so sodelovali tudi pri predvojaški vzgoji. Za izboljšanje njihove opreme jim je matično društvo dalo na razpolago finančno pomoč v višini 66 541 din. Tudi jamarski odsek, čeprav še maloštevilen, se je prav dobro udejstvoval.

Markacisti preteklo leto niso imeli dosti dela, zato pa jih čaka v letošnjem letu kopica poti, ki jih bo treba obnoviti. Za Planinski Vestnik vestno skrbi že dolga leta neumorni tov. Lojze Bizjak.

Dograditev žičnice na Kravac je društvo iznenada postavilo pred nalogo, zgraditi ob žičnici novo postojanko, kar je s pomočjo Oblo in PZS izvršila v rekordnem času — v dobrih 14 dnevih. Spričo velikega navala po otvoritvi žičnice pa je postal tudi sedanji Dom na Krvavcu premajhen, zlasti kar zadeva gostinsko zmogljivost. Po dolgih razpravah se je društvo odločilo za potrebno adaptacijo in povečanje sedanjega Doma, ki bo imel v bodoče 150 ležišč in 250 se-

GAS je kratica za zračno reševalno službo (Garde aérienne de Sauvetage), ki med drugim uri reševalce za padalsko službo. Znani letalec Hermann Geiger je proti padalcem v reševalni službi in je zato podal demisijo na mesto šefa-pilota v GAS. Po njegovem mnenju je treba gojiti predvsem pilotsko službo z letali in helikopterji. Kaže, da je v ozadju te demisije komercialno vprašanje. Geigerjeva demisija je vzbudila veliko pozornost. Pri lanskem reševanju iz plaz na Rothornu je znašal račun 4202 šv. franka. V tej vsoti je bil udeležen letalec Geiger z 2000 franki za prevoz enega samega ponesrečenca.

KRATKOVALOVNI ODDAJNIK naj bi jemali s seboj smučarji na plazovite terene. Tak oddajnik bi tehtal 500—1000 g in ne bi bil drag. Strokovnjaki za te stvari pa odkimavajo, češ, te oddajnike bodo smučarji prav tako puščali doma kakor lavinske vrvice.

SMUČANJE V NAVEZI mora obvladati gornik, ki išče užitek v visokogorskem smučanju. Če tega ne zmore, spust po strmih visokih ledenikih pa postane brez smotrnega varovanja muka. V tem pogledu pri nas smučarski tečaji ničesar ne nudijo, v Centralnih Alpah pa se drže naslednjih primerov: Na ledenikih in snežiščih naj se naveže vsaj čelna skupina. Tudi zadnji mož v koloni ima vrh. Priporoča se naveza v treh. Vrv naj bo vedno napeta, rezervnih zank ne nabirati! Če se prečijo razpoke, naj smučarji to store v koloni. Najizurjenejši mož bodi na čelu. Če je navez več, se v naslednjih navezah na čelo postavi najslabši smučar. Ob vrvi se smuča v zmernem tempu. Če svet dopušča, istočasno zavijati vsem v navezi, potem poveljuje zavoj zadnji mož v navezi, ker ima najboljši pregled. Palice se denejo v takem primeru v nahrbtnik kakor cepin. S palicami se v navezi vozi le v primeru, če so vsi zares dobri smučarji, prvi na čelu pa v vsakem primeru. Če kolona smuča nenavezana, naj bodo smučarji vsaj 10 m vsaksebi in naj ta razmak obdrže tudi, če obstanejo.

160 LET je stara tiskarna, v kateri se od l. 1871 tiska svetovnoznana švicarska planinska revija »Die Alpen«. Tiskarna se imenuje Stämpfli in je bila ustanovljena l. 1799.

ISLAND-PEAK (6189 m) Otoška gora se vzdiguje v območju Imja — Khola v Himalaji. Prvi so nanjo stopili l. 1953 Ch. Evans, Ch. Wylie in Tensing v drugi aklimatizacijski periodi angleške ekspedicije na Everest (vodstvo Hunt). Druga je stopila na vrh Mednarodna ekspedicija l. 1955 pod vodstvom Normana G. Dyhrenfurtha. V tej je bil Erwin Schneider in je na tem vrhu bil zaradi fotogrametričnega posnemanja Imja — Khole. Tretji je sestopil nanj von Gunten, član švicarske ekspedicije na Everest (Egger) 1956. L. 1958 je tu ing. Piero Ghiglione postavil starostni rekor. Ko je bil na vrhu Island-Peaka, je imel 76 let. Z njim so bili A. Gregory — Cook in Levene.

Marcel Kurz v zvezi s to anglo-italijansko ekspedicijo pripominja, da je Schneiderjev teodolit verjetno natančnejši kakor Ghiglioni, in popravlja Ghiglionove podatke glede Ama Dablam, pa tudi glede Island - Peaka.

NAŠA TRANSVERZALA je v švicarski reviji »die Alpen« naletela na neupravičeno kritiko. Isti urednik, ki jo je ironiziral, je lojalno priobčil njeno obrambo po pismu, ki ga je redakciji revije poslal dr. ing. France Avčin.

GEOFIZIKALNO LETO se je končalo 31. dec. 1958. Trajalo je 18 mesecev. V l. 1959 bodo zbrani podatki obravnavani in koordinirani. To se bo delalo v treh centralah, evropski, azijski in ameriški in v sovjetski. Posebno dragoceni so meteorološki podatki, koristni za meteorološke napovedi, torej važni tudi za planince.

OAZE TIŠINE so začeli umetno, z zaščitnimi predpisi ustvarjati v Avstriji. Število angleških turistov je v Avstriji s tem porastlo. Turizem mora računati s tem, da bo nekoč mnogim ljudem potreben predvsem počitek, ne pa »počitnice«, v katerih bodo »požirali kilometre«.

ANDRE VOILLAT je znan alpinist. Predlaga težavnostno lestvico od I.—X., torej decimalno klasifikacijo. Klasična klasifikacija se je zaradi napredka opreme (profilirani podplati, nylonske vrvi in drugo) in razvoja tehnike zastarela. Priznati je treba, da je VI iz časov okovanih kvedrovcev danes zdrknila na III ali IV samo zaradi gumijastih podplatov. Pojavile so se korekture s predznaki (—, +), spodnja, zgornja, srednja meja, označevanje s črkami (A, B, C, D, ali AB, TD, ED). To je pripeljalo do zlorabljanja superlativov, s tem pa je izgubila svojo veljavo označba, ker se je zgubljala v zmedo in nejasnost.

Za prosto plezanje naj bi ohranili staro označbo: 1 zelo lahko, 2 lahko, 3 srednje težko, 4 težavno, 5 zelo težavno, 6 skrajno težavno, absolutna meja v prostem plezanju.

Za umetno, tehnično plezanje pa predlaga Voillat decimalke, in sicer takole:

6,1 lahko, spodnja meja tehničnega plezanja (klin brez stremena), 7 srednje težko (ugodne špranje za kline, z ali brez lesenih zagozd, stremena ali lestvice), 8 težavno (neugodne špranje za klin, kočljiva pečina), 9 zelo težavno (veliki previsi, velike strehe, krušljivost), 10 skrajno težavno, absolutni superlativ težkoč. Treba pa je ločiti pojme: težko, nevarno, naporno, utrudljivo.

Plezanje v ledu in snegu je še bolj kompleksno. Lestvice težavnosti ne zadošča, saj se okoliščine plezanja menjavajo od ure do ure, Voillat predlaga: 1 zelo lahko, če je sren; 2 lahko, sren toliko, da še drži; 3 srednje težko, strmina za dereze; 4 težavno, sekanje stopinj nujno; 5 zelo težavno, če je strmina zelo huda, požled na strmi skali, sneg na strmem ledu, led na ledu ali na skali; zelo trd, krhek led; 6 skrajno težavno, skrajna meja za napredovanje brez klinov; ne predolg previs, globok sneg ali požled na strmih plateh. 6,1 lahko, spodnja meja tehničnega plezanja v snegu (klin in sekanje stopinj), navpična stena ali ledeni previs, ki ga ni možno prosto preplezati. (Voillat pravi, da je bil najdaljši previs, ki ga je preplezal prosto s sekanjem

dežev v stavbi ter ca. 100 na terasi. Potrebna investicijska sredstva 75 000 000 din so zagotovili OBIO, OKLO in Investicijska banka. Gospodarstveniki pa so bili polno zaposleni tudi pri gradnji Koče Kokrskega odreda na Kališču pod Storžičem. Žičnica na Kravcu je zelo povečala promet v obeh njenih postojankah in je ta konec leta znašal 11 004 988 din dohodkov in 9 596 926 din izdatkov. Postojanka na Šmarjetni gori je imela konec leta 2 977 812 din dohodkov in 2 853 910 din izdatkov. V gradnjo koče na Kališču je društvo investiralo v preteklem letu lastnih sredstev 852 521 din, v Kočo ob žičnici pa v celoti 5 343 945 din. Čisti dobiček vseh treh postojank je znašal 1 605 714 din, ki pa se je zmanjšal po odbitku 842 847 din za kritje stroškov na 762 867 din. Glede na dejstvo, da se je dejavnost društva v zadnjem času bistveno spremenila in da je v dobi naše nove družbene ureditve tudi njegovo delo dobilo vse drugačno vsebino in pomen, društvo sodi, da bi se mu morala glede na obsežne naloge, ki jih upravlja, zagotoviti v okviru občinskega proračuna ustrezna stalna dotacija, ki bi zagotovila možnost realnega načrta dela posameznih odsekov neodvisno od uspeha ali neuspeha te ali one postojanke. Vse dosedanje akcije, zlasti mladinske, ki so po višini izdatkov znašale nekaj sto tisoč dinarjev, je moralo društvo namreč finansirati iz izkupička svojih postojank, to pa se je moralo nujno odraziti na pomanjkanju sredstev za njihovo vzdrževanje. Za požrtvovalno delo v društvu je PZS odlikovala s srebrnim častnim znakom društvenega predsednika tov. Franja Klotjčnika in Lojzeta Bizjaka, na predlog predsednika pa je zbor izrekel javno zahvalo za požrtvovalno, nesebično in res tovariško pomoč pri društvenem delu tovarišem

Hermanu Brezniku, Cirilu Hudoverniku, Karlu Padjeri, Tonetu Seljaku, Milanu Ekarju, Stanku Likozarju in Jožetu Pavliču. L. R.

4. ZBOR MLADIH KOROŠKIH PLANINCEV. V počastitev 40. obletni ZKJ in SKOJ ter 40. obletnice ustanovitve in delovanja planinstva v Mežiški dolini je mladinski odsek PD Prevalje za 29. in 30. avgusta t. l. sklical na Uršlji gori 4. zbor mladih koroških planincev, katerega se je kljub slabemu vremenu udeležilo okrog 500 mladincev.

Otvoritveno slovesnost je začel predsednik PD Prevalje tov. Rajko Vute, ki je pozdravil vse navzoče, nato pa v jedrnatih besedah obrazil pomen in namen tega zbora. Nato je načelnik MO Prevalje tov. Ernest Vauh orisal delo mladinskih odsekov cele doline ter prikazal tudi vse koristne strani mladini pri delu in vključevanju v planinstvo. MO odsek Prevalje je zapel dve pesmi, tri mladinke iz Prevalj pa so recitirale. Po pozdravnih govorih raznih zastopnikov in načelnikov mladinskih odsekov je pevski zbor PD Ravne zapel par planinskih pesmi, godba na pihala iz Prevalj pa je zaključila program zbora.

Celotni program zbora je bil sicer obširnejši, ker pa se je moral zaradi slabega vremena vršiti v planinski koči, je bil skrajšan na minimum. Na zboru mladih planincev je bilo sprejetih tudi več pomembnih sklepov, med temi tudi predlog zastopnika PD Celje da naj bi mladinski odsek Prevalje prikazal svoje delo z mladino tudi v Celju. Zato bo ta odsek v najkrajšem času priredil izlet na Celjsko kočo, kjer se bodo pogovorili o njihovem nadaljnjem delu in skupno nakazali smernice delovanja in vključevanja mladine v planinstvo.

stopinj z oprimki za roko, dolg 7 m). 7 srednje težavno, previs, ki terja stremena, krušljiva pečina ali led; 8 težavno (nesoliden led in sneg); 9 zelo težavno, gnil sneg, zrnat sneg; 10 skrajno težavno, skrajno nesoliden sneg in led.

Klasifikacija zimskih vzponov je zelo relativna, ker se situacija tako hitro menja. Vzpon in sestop sta enako težka. Pri zimski turi je izredno važna ocenitev ture, preden se je lotiš, in v izbiri poti. Ta izbor je delo razuma in v nekem smislu izhaja iz estetskega občutka. Poteka dalje iz izkušnje, vztrajnosti, modrosti in ne nazadnje iz ljubezni do gora.

RADIOSPREJEMNIK IN ODDAJNIK bo prišel v službo speleologov po uspehih poskusih Maxa Gubserja, člana SAC. Gubser je s svojimi tovariši jamarji preizkusil oddajanje in sprejemanje v raznih švicarskih jamah z žepnim radijskim aparatom teže 500 g in ugotovil, da je sprejem mogoč tudi v najglobljih jamah, če ustreza valovna dolžina in energija. Ferritna antena ne pride v poštev, pač pa žična, dolga najmanj 100 m. Stik z vodo ni nujen in sprejema nič ne izboljša. Antena in stik z zemljo morata biti v nasprotni smeri. Kratki valovi se sprejemajo še 50 m pod zemeljsko površino, srednji valovi pod 300 m ne gredo globlje. Čim večja pa je valovna dolžina, tem boljši je sprejem. Pri izredno dolgi valovni dolžini zadostuje za sprejem tudi kratka antena in ozemljitev.

IZBOLJŠANJE PROMETA v gorah, elektrifikacije in razne druge moderne naprave po eni strani spreminjajo sliko gorskega sveta, po drugi strani pa po mnenju smučarskih ekonomistov olajšujejo življenje hribovskega kmeta, ki je zadnja leta zašel v gospodarsko zagato. Švicarjem je mnogo na tem, da se hribovska kmetija, bistveni element gorske krajine, obdrži in razvija. Z modernizacijo dežele, ki jemlje svetu prvobitno podobo, pospešujejo turizem, istočasno pa skušajo gospodarsko krepiti tisti element, ki ga industrializacija vabi s hribov v dolino, kjer je lažje življenje. To je vozal nasprotij, čas pa bo pokazal, če so računi te ekonomike pravilni.

Hribovec namreč ni samo v gospodarski, ampak tudi v duhovni stiski, kakor pravi etnograf dr. Richard Weiss. Če mu hočemo pomagati, se moramo otresti idealizacije, ki ima svoj izvor v rousseaujevstvu in schillerjanstvu. Hribovec ne gleda na svoje arhaične stvari kot na koristne, ampak kot na priče svoje zaostalosti in stiske. Planinskih surovin, kot so les, kamen, voda, zrak, ni mogoče eksploatirati, če ni ceste, železnice. Med hribovci je mnogo pomanjkljivo prehranjenih, bolezní je več kot v dolini, imajo pa hribovci več psihične resistance in potrepljivosti.

V Švici je 60 000 hribovskih kmetij. Okoli 35 organizacij skrbi za izboljšanje njih položaja, toda to še ni dovolj, saj rešitev ni samo ena, ampak 60 000 rešitev. Zato pozivajo v Švici ustanove in posameznike, naj prevzamejo patronate, botrinstva nad posameznimi kmetijami. Tu ni dovolj samo agronomski nasvet ali arondacija. Treba je hribovcem omogočiti poživitev živinoreje, da bodo z njo eksistirali tudi manjši posestniki, dalje pospeševati razna prometna sredstva, s katerimi bi življenje hribovcem olajšali. Sanacija gospodarskih in sta-

novanjanskih prostorov iz javnih sredstev je prav tako vzrok, da so se marsikje kmetje obdržali na očetni zemlji. Vodovodi, elektrika, ureditev planšarij so nadaljnje stvari, za katere je treba poskrbeti. Sanacija hribovskih kmetij naj se finansira tako, da bo hribovec prispeval le 30% in še to s svojim delom, ne s prihranki. V kantonu Uri so za razne melioracije v l. 1958 dali hribovcem 1 300 000 šv. frankov. zveza je dala 25%, kanton 14%, občine 5%, privatne družbe 12%, skupaj 56%, tako da je na kmeta odpadlo 43,5%, kar je po mnenju švicarskih ekonomistov še vedno preveč. Dalje organizirajo samopomoč s premijami za dobre pasme, dobro mleko itd. Samopomoč je najpomembnejša. Predvsem pa je treba imeti občutek za tega človeka pod gorami, smisel za njegov duševni svet, da bodo metode pri obnovi njegovega gospodarstva v resnici koristne.

Te švicarske zadeve so vsekakor poučne. Ukrepi utegnejo priti prav povsod, kjer se pojavlja to vprašanje.

LEDENIKI v Avstriji so l. 1958 spet močno nazadovali, še močnejše kakor l. 1956 in 1957. Ledeniki so umikali svoje jezike, še bolj pa jih je jemalo na površini. Opazovali in merili so 80 ledenikov. Pasterza je po mnenju prof. Paschingerja izgubila 7,2 milijonov m³ ledu, to pa je izjemno precej manj kot v l. 1956/57. Pri jeziku pa je Pasterza pokazala precej novih znamenj razpada. Samo dva ledenika sta na obsegu pridobila, Simmingferner in Längentäler Ferner v Stubaiskih Alpah. Ledeniški jeziki so se umaknili od 10—46 m, povprečno za 21,3 m.

JUŽNI STEBER AIGUILLE DU MIDI (3842 m) ima znamenito Contaminovo smer. 1. marca 1959 sta to smer ponovili kot prvi pozimi dve ženski navezi: Michel Vaucher, Marcel Bise, Mlle Lalou Pe-roy; Arnold Jenni in Ferdinand Zbinden, obe navezi iz Kluba Androsace. Vancher je izjavil, da je Contaminova smer težka, atletska, vendar lepa. Doslej sta jo ponovili dve navezi, v drugi je bil tudi Jean Jacques Asper iz Zeneve, ki je bil letos s švicarsko ekspedicijo v Andih. Chamoniški vodnik Contamine je ob prvem vzponu vzel s seboj Ženevčana Marcela Brona, letos prav tako člana ekspedicije v Andih. Isto velja za Habersaata iz Zeneve, Asperjevega druga v Aiguille du Midi.

NAJVEČJA GLOBINA, ki jo je človek dosegel pri svojem prodiranju v zemljo, bo kmalu dosegla — osemtisočak. V Texasu so z vrtanjem prišli do 7620 m, v Oklahomi 7158. Še v l. 1959 kanijo priti do globine 7620 m. V Texasu so že pri 4570 m naleteli na temperaturo 238° C. To seveda podražuje stroške vrtanja. Od 1200 m dalje znašajo 65 šv. frankov za meter, od 6000 m dalje pa 1420 šv. frankov za meter. Vrtajo zaradi nafte pa tudi iz znanstvenih razlogov.

V NARODNEM PARKU MONTANA, v ZDA je prepovedano plezati za publiko in za publiciteto. Prepoved so oblasti utemeljevale s tem, da tako plezanje nima nič opravka s praviim alpinizmom, pač pa s profitom. Tako plezanje imenujejo trick climbing. Pazniki bodo zavrnil vsakogar, kdor bo prinesel v park razne plezalske pripomočke, že pri vratih.

Zbora so se udeležili mladi planinci PD Prevalje, Mežica, Žerjav Obrtnik Maribor, Ruše, Slov. Bistrica in Ravne na Koroškem, PD Celje je zastopal tov. Stane Veninšek, zbor pa je v imer Mladinske komisije pri LZS pozdravil tovariš Janez Kmet.

PROSLAVA 60-LETNICE POSTAVITVE HAUSENBICHLERJEVE KOČE NA MRZLICI. V nedeljo dne 27. septembra t. l. je PD Trbovlje proslavilo 60-letnico postavitve Hausenbichlerjeve koče na Mrzlici. Kljub deževnemu vremenu se je tega dne zbralo okrog 50 planincev. Govorili so tovariš Jože Kalan in Tine Lenarčič za PD Trbovlje, tov. Slavo Šentjerc za PD Hrastnik, tov. Arzenšek za PD Celje ter tov. Drašler Zani iz Hrastnika kot zadnji oskrbnik te postojanke v razdobju 1924—1929. Vsi govorniki so poudarjali pomen postavitve Hausenbichlerjeve koče na Mrzlici med dolino črnega zlata s posebnim oziroma na razvoj planinstva v Savinjski in Zasavski dolini. Prebrana so bila tudi pozdravna brzojavka PZS ter pozdravni pismi tov. Anteja Bega iz Ljubljane ter Rjaka Vrečarja iz Žalca. Hkrati je bil na slovesen način predan znak PZS št. 141 tov. Jožetu Kalanu za prehojeno pot po slovenski transverzali.

Hausenbichlerjeva koča na Mrzlici je bila odprta 18. sept. 1899. Imenovana je bila po Janezu Hausenbichlerju (1838—1896). Ta je bil eden pobudnikov za zgraditev te postojanke. Janez Hausenbichler je bil po poklicu medicar, sicer pa je imel velike zasluge za razvoj hmeljarstva v Savinjski dolini; bil je velik rodoljub (II. narodni tabor v Zalcu dne 6. 9. 1868 je bil organiziran z njegovim sodelovanjem). Otvoritev te koče na Mrzlici dne 18. 9. 1899 se je udeležilo mnogo ljudi iz Savinjske doline in iz revirjev. Pri otvoritvi sta govorila Anton Petriček in Ivan Keč iz Zalca.